

הישיבה השלוש-מאות-ושישים-ושש של הכנסת השביעית

יום רביעי, ח' טבת תשל"ג (13 דצמבר 1972)

ירושלים, הכנסת, שעה 11.02

א. חילופי גברי בוועדות הכנסת

הי"ר מ. זר:

בוועדת הכנסת – במקום חבר-הכנסת שלמה יעקב גרוס, שהתפטר, ייכנס חבר-הכנסת שלמה לוי-רנץ; בוועדת הפנים – במקום חבר-הכנסת שלמה לורנץ ייכנס חבר-הכנסת יעקב מזרחי.

הי"ר מ. זר:

הכנסת רושמת לפניה את הדעתו של יושב-ראש ועדת הכנסת על חילופי גברי בוועדות הכנסת.

אני מתכבד לפתוח את ישיבת הכנסת. נתחיל בשמינית הודעה מפי יושב-ראש ועדת הכנסת על חילופי גברי בוועדות הכנסת.

ארי אקורדיון (יו"ר ועדת הכנסת):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה. הגני מבקש את אישורה של הכנסת לחילופי גברי בוועדות מטעם סיעת אגודת ישראל:

ב. שאלות ותשובות

הי"ר מ. זר:

הכנסת תעבור לסעיף א' בסדר-היום: שאלות ותשובות. אבקש את שר הבטחון לעלות לדוכן ולהשיב על שאלות של חברי הכנסת.

1. חקירה בעניין נסיבות מותו של חייל

חבר-הכנסת א. לבנבראון שאל את שר הבטחון ביום כ"ה בסיון תשל"ב (7 ביוני 1972):

העתון "ידיעות אחרונות" מיום 29 במאי 1972 מוסר על מותו של חייל, יצחק עטר, אשר לדברי משפחתו נפטר כתוצאה מרשלנותו של רופאו הצבאי. בידיעה נמסר עוד כי נסיבות מותו של החייל ייחקרו על-ידי ועדת חקירת צבאית, שהוקמה לצורך זה.

אבקש לדעת:

1. מה העלתה חקירת הוועדה?

2. מי הוא הרופא האחראי להזנחה?

3. האם נענשו האחראים להזנחה?

שר-הבטחון מ. דיין:

1-3. ועדת חקירה, ובה רופא קצין בכיר בחיל הרפואה, בדקה נסיבות המקרה והגיעה למסקנה כי לא היתה כל הזנחה בטיפול הרפואי שניתן לחייל.

ממצאי הוועדה ומסקנותיה הובאו לפני הפרקליט הצבאי הראשי והוא אישר את המסקנות והמליץ על סגירת התיק ללא נקיטת צעדים משפטיים.

2. היתר לגדל זקן ומיאות בצה"ל

חבר-הכנסת ש. לורנץ שאל את שר הבטחון ביום י"ב בתשרי תשל"ג (20 בספטמבר 1972):

"המודיע" מיום כ"ג באלול תשל"ב (3 בספטמבר 1972) מוסר על המקרה – שפורסם גם בעתונים אחרים – של החייל, טר"ש דוד אלמליח, "שאלץ לקצץ את פאותיו לפקודתו של מפקדו הישיר... ובשל סירובו אף גידון לעשרה ימי מאסר". להלן מוסר העתון פרטים שונים על סבלו הקשה של אותו חייל שנאלץ

לבסוף לקצץ את פאותיו, ועל התלאות השונות שהיו לו בעת שבתו בכלא, כגון: דחיית בקשתו לצאת מה-מעצר יום אחד לפני תום מעצרו כדי לגשת לבחינות הכנסת ללא גימוק לתא ריתוק, ועוד. לבסוף – כותב "המודיע" – הדו שלטונות צה"ל כי נעשה עוול משווע לאותו חייל, ואף שיגר מכתב התנצלות מאת מפקדיו, בו הם מבקשים את סליחתו על החל-אות שנגרמו לו.

רצוני לשאול:

1. האם נכונים הדברים הנ"ל, כולם או מקצתם?

2. אם אין כל הדברים נכונים, אילו מהם נכונים ואילו לא?

3. האם הועמדו לדיון המפקדים שגרמו לעוול שנעשה לחייל הנ"ל?

4. אם לא – מדוע?

5. האם נהוג בצה"ל להסתפק בהבעת התנצלות של מפקדים האשמים בעשיית עוול כה גדול כנ"ל לפקדיהם, תחת להעמידם לדיון?

6. האם דואג כבוד השר שהוראת המטה הכללי, המתירה לכל חייל לגדל זקן ומיאות מטעמים דתיים, תפורסם לעתים תכופות ובצורה כזאת שכל הדרגים בצה"ל יידעו עליה?

שר-הבטחון מ. דיין:

להלן תשובת הרמטכ"ל בנדון:

לשאלות 1-2: הדברים נכונים ברובם. לאחר שהוברר שלחייל נעשה עוול, הוענק לו פיצוי על ימי המחבוש שרצה וצה"ל פירסם את הפרשה, ביזמותו, בעתון "במחנה".

לשאלות 3-5: בצה"ל נהוג להביע התנצלות לפני הנוגעים בדבר כאשר מתברר שהמפקד שגה. ההתנצלות אינה באה במקום העמדה לדיון. במקרה זה הוברר שקצין השיפוט טעה בתום-לב בפירוש פקודת הרמטכ"ל.

לשאלה 6: הפקודה לא פורטה עד היכן רשאי

חוברת ט', ישיבה שס"ו

— שאילחות ותשובות (דין, י. תמיד, טובי, זה, בן-פורת) —

2. האם היה בהתנהגות החייל משום פעולה בלתי-חוקית? אם כן — האם הועמד למשפט מש-מעתי?

3. מה עושים שלטונות הצבא כדי למנוע פג-עות באזרחים?

שר-הבטחון מ. דיין:

1. בתאריך 20 באוגוסט 1972 רעה הרועה את עדו בקרבת תל-שוקת. בשעה 14.30 נפגע מכדור ומת. נערכה חקירה מקפת על-ידי משטרת ישראל והמשטרה הצבאית ובעקבותיה נתגלה חשוד, אשר נראה כי בשוגג פגע ברועה.

2. לכאורה כן. הוגש גיליון אישום נגד החשוד.

3. קיימות הוראות מפורטות בצה"ל לשימוש בנשק ונקטות פעולות הסברה והדרכה.

היו"ר מ. זר:

שאלה נוספת לחבר-הכנסת טובי.

תופיק טובי (הרשימה הקומוניסטית החדשה):

אדוני השר, האם אחרי בירור, בדיקה או קיום משפט — יפורסמו הפרטים?

שר-הבטחון מ. דיין:

אינני יודע.

5. מירוט ההוצאות וההכנסות בשטחים

המוחזקים

חבר-הכנסת מ. בן-פורת שאל את שר הבטחון ביום כ"ו בחשוון תשל"ג (3 בנובמבר 1972):

לאור הוויכוח המתנהל בעתונות אודות ההוצאות וההכנסות בשטחים, אודה לכבודו אם ישיבני:

1. מהו פירוט ההוצאות בשטחים בכל שנה משנת 1967—1971?

2. מהו פירוט ההכנסות הישירות והבלתי-ישירות לאותן השנים?

3. מהו פירוט מקורות ההכנסה?

שר-הבטחון מ. דיין:

לשאלה 1: ההוצאה בפועל מתקציב השטחים המוחזקים, שהוא חלק מתקציב הבטחון, היתה כמ-פורט להלן: 1967 — 70 מיליון ל"י; 1968 — 117.8 מיליון ל"י; 1969 — 161.1 מיליון ל"י; 1970 — 170.5 מיליון ל"י; 1971 — 204.4 מיליון ל"י. אולם כ-15% מסך ההוצאה בפועל בכל אחת מן השנים היו הוצאות המשרתות מטרות בטחון או מטרות ישראליות מובהקות אחרות, שלמרות היותן כלולות בתקציב השטחים, אין הן תורמות לרווחה של תושבי השטחים. דוגמאות להוצאות הנ"ל: הוצאות שירות בתי-הסוהר הקשורות בעצורי פח"ע, הוצאות לסלידת כבישים בטחוניים בשטחים, הוצאות לפיתוח מפעלי תיירות ולפיתוח אורחי ישראלי אחר ברמת-הגולן וב-מרחב-שלמה וכדומה.

להלן נתונים על ההוצאה בפועל למטרות ישר-אליות: 1968 — 16 מיליון ל"י; 1969 — 23.9 מיליון ל"י; 1970 — 27.6 מיליון ל"י; 1971 — 25.5 מיליון ל"י.

מתוך כך, ההוצאה בפועל למעט ההוצאה למטרות

חייל דתי להאריך פיאותיו. כדי למנוע אי-בהירות הוצא בימים אלה תיקון לפקודה האמורה.

3. מירוסם דברים שהשתיקה יפה להם

חבר-הכנסת י. תמיד שאל את שר הבטחון ביום ג' בחשוון תשל"ג (11 באוקטובר 1972):

לאחרונה רבו פירסומים באמצעי התקשורת השו-נים שיש לתהות אם הם רצויים, כגון: הקרנת פער-לות צה"ל בלבנון ובין היתר תצלומי ערביים-כפריים שהדריכו את חיילינו שם; פירסום מדוקדק ומלא — על כל פרטי פרטיו — של מבצע גילוי המעטפות הממלכדות שנשלחו מאמסטרדם, או סיפור המעשה, מתחילתו ועד סופו, של השתלטות על מטוס "סבנה" בגמל-התעופה לוד שחבלנים השתלטו עליו, או גילויים מפורטים (עם שמות הנוגעים בדבר) משיבות הממ-שלה שבהן נדונו בעיות שהשתיקה טובה להן.

כל הנ"ל, ועובדות דומות אחרות, בודאי זוכים לתשומת-לב מצד האויב. יש להניח שהאויב לומד מפירסומים אלה כיצד לשפר את לוחמתו בישראל. אין ספק שהוא משפר את שיטות פעולתו בסיוע פירסומים כאלה.

בקשר לנאמר לעיל אבקש לדעת:

1. מדוע הוקדנו פרטי סיוע הכפריים הלבנוניים לצה"ל?

2. לשם מה היה צורך לגלות כיצד אנו מתגברים על זיהוי מעטפות הנפץ?

3. מדוע היה צורך בהתפארות ראוותנית ושי-דורי רדיו וטלוויזיה על הפעולה בלוד (שיחזור מטוס "סבנה")?

4. מתי תופסקנה ההדלפות המזיקות משיבות סגורות?

שר-הבטחון מ. דיין:

לשאלה 1: הוקרן תצלום של כפרי אחד בלבד, כתוצאה ממשגה.

לשאלה 2: פירסום אופן הזיהוי של מעטפות נפץ נועד להזהיר ולהגביר את עירנות הציבור כדי למנוע אסונות.

* שר החינוך והתרבות השיב על שאלות 3—4 ביום 15 בנובמבר 1972.

4. מקרה של פגיעה ברועה על-ידי יריות של חייל

חבר-הכנסת ת. טובי שאל את שר הבטחון ביום ג' בחשוון תשל"ג (11 באוקטובר 1972):

בימים האחרונים התפרסמה בעתונות ידיעה על כך שרועה צאן בן 27, עבדאללה עלי מוחמד אחמד ג'בארי מהכפר דהאריה, באזור חברון, שרעה את צאנו ליד כפרו, גורה למוות מידי חייל שנפע אותה שעה בכביש במכונית צבאית. החייל ירה לעברו יריות מספר ופגע בו.

נמסר בעתונות שמשטרת ערד יודעת את זהותו של המתנקש והיא טיפלה בעניין לאחר ההתנקשות.

אבקש לדעת:

1. מה הן ניסיונות המקרה הנ"ל הידועות לשל-

טונות צה"ל?

**7. מיקות על קיום ההסדר לשיחורור תלמידי
ישיבות משירות בצה"ל**

**חבר-הכנסת ד. זכין שאל את שר הבטחון ביום כ"ו
בחשוון תשל"ג (3 בנובמבר 1972):**

בפגישותי עם יוצאי-צבא ותלמידי שמיניות מרבים
לשאלני ביחס למספר בחורי הישיבה המשוחררים משי-
רות בצה"ל וכן על סדרי הפיקוח ופרטי ההסדר.

אבקש לדעת:

1. מאיזו שנה הוחל בביצוע ההסדר לשיחורור בני
הישיבות משירות בצה"ל?

2. כמה בחורי ישיבה שוחררו משירות בצה"ל
מראשית ההסדר ועד היום?

3. כמה שוחררו בשנה זו?

4. מי מפקח על הטפסים המאשרים כי אכן
מבקשי הדחייה לומדים בישיבה דרך קבע ומקיימים
את התנאי "תורתם-אומנותם"?

5. כמה תלמידים נתגלו כעוסקים בפרנסה לצד
לימודיהם בישיבה מאז ההסדר וכמה מהם גוייסו?

6. האם חוסר שעות לימוד מהווה הפרת ההסדר
מצד מבקשי הדחייה?

7. מה הוא מספר הישיבות המוכרות על-ידי
צה"ל לצורך הכללתן בהסדר לשיחורור משירות בצה"ל?

8. מה קורה לתלמידים שהפסיקו לימודיהם לאחר
השיחורור וכמה מהם גוייסו מאז ההסדר?

שר-הבטחון מ. דיין:

לשאלה 1: משנת 1949.

לשאלות 2 ו-8: הסברתי את הדברים בתשובתי
מיום 22 בפברואר 1972 לשאילתה של חבר-הכנסת
גדעון האוזנר בעניין זה (העתק רצוף בזה).

לשאלה 3: בשנת 1971 — 779.

לשאלה 4: לשכות הגיוס האזוריות.

לשאלה 5: מזמן לזמן מתגלים תלמידי ישיבה
שאינם מקיימים את ההסדר; דחיית גיוסם נפסקת
ולאור התאמתם האישית הם מתגייסים לצה"ל.

לשאלה 6: היעדרות בלתי-מוצדקת מהישיבה נח-
שבת כהפרת סדרי הלימודים וחייבת בתגובתו של
ראש הישיבה.

לשאלה 7: 151 ישיבות, בתוכן 6 ישיבות המ-
שולכות באימון צבאי.

**8. סידורי שמירה על הבטחון בבתי-ספר
בירושלים**

**חבר-הכנסת א. כץ שאל את שר הבטחון ביום א'
בכסלו תשל"ג (7 בנובמבר 1972):**

בשנים האחרונות הופעלו על-ידי יחידות הג"א
במספר בתי-ספר בירושלים שמירה או פיקוח (לסי-
רוגין) נגד מעשי חבלה. השנה נדרופף ובמקרים מסוי-
מים אף פסק נוהג זה.

אבקש לדעת:

1. האם קיימות הוראות-קבע בנושא הפעלת שמי-
רה או פיקוח מטעם הג"א בבתי-הספר בירושלים
ובמקומות רגישים אחרים?

ישראליות היתה כלהלן: 1967 — 70 מיליון ל"י;
1968 — 101.8 מיליון ל"י; 1969 — 137.2 מיליון
ל"י; 1970 — 142.9 מיליון ל"י; 1971 — 178.9
מיליון ל"י.

לשאלה 2: להלן פירוט ההכנסות שנגבו בפועל
במישרין מתושבי השטחים המוחזקים והמתוקצבות
בתקציב השטחים המוחזקים: 1967 — 14.8 מיליון
ל"י; 1968 — 32.0 מיליון ל"י; 1969 — 49.6 מיליון
ל"י; 1970 — 63.3 מיליון ל"י; 1971 — 88.5 מיליון
ל"י.

בתקציב השטחים המוחזקים מתוקצבות גם ההכ-
נסות מנפט המופק בסיני. להלן הפירוט: 1967 —
23.5 מיליון ל"י; 1968 — 40.8 מיליון ל"י; 1969 —
41.7 מיליון ל"י; 1970 — 70.3 מיליון ל"י; 1971 —
87.5 מיליון ל"י.

לגבי הכנסות בלתי-ישירות, כלומר הכנסות הגנ-
בות בעקיפין מתושבי השטחים המוחזקים (למשל,
מרכיב המס בערך הקניות שלהם בישראל), אין רי-
שום נפרד. הכנסות אלו אינן נכללות בתקציב השטחים
המוחזקים, והן כלולות בסך הכנסות האוצר ממסים
ישירים ועקיפים בישראל. כדי להפרד את ההכנסות
הנובעות בעקיפין מתושבי השטחים מן ההכנסות הגוב-
עות מתושבי ישראל יש צורך בנתונים רבים, שאינם
מצויים לגבי השנים הראשונות לאחר מלחמת ששת
הימים. על-פי אומדן שערך היועץ הכלכלי למערכת
הבטחון לשנת 1971 הסתכמו ההכנסות הבלתי-ישירות
ב-80 מיליון ל"י בקירוב ולשנת 1972 חזויה הכנסה
בלתי-ישירה של 106 מיליון ל"י בקירוב.

לשאלה 3: ההכנסה הישירה מתושבי השטחים
נובעת בעיקר מן המקורות הבאים: מכס על יבוא דרך
גשרי הירדן; בלו על סיגריות; קרן יכוויים מהכנסות
התושבי השטחים העובדים בישראל. ההכנסה הבלתי-
ישירה מתושבי השטחים נובעת בעיקר מן המקורות
הבאים: מכס, בלו ומס קנייה הכלול בערך הקניות
של תושבי השטחים המוחזקים; מכס ומס קנייה
החל על יבוא לשטחים דרך גמלי ישראל; מס הכנסה
הגובה מתושבי השטחים העובדים בישראל.

6. צו ריתוק לנאיף סלים

**חבר-הכנסת ת. טובי שאל את שר הבטחון ביום כ"ו
בחשוון תשל"ג (3 בנובמבר 1972):**

בתשובתך מיום 31 באוקטובר 1972 לשאילתה
שלי בנוגע לצו ההגבלה על נאיף סלים, חבר המועצה
המקומית פקיען, משתמע שקיימות האשמות נגד נאיף
סלים, המצדיקות הוצאת הצו.

אבקש לדעת:

א. מה הן האשמות המופנות נגד נאיף סלים?

ב. אם קיימות האשמות כאלה שהן בגדר עבירה
על החוק — מדוע לא תובאנה לפני בית-משפט
שיפסוק אם הוא עבר על החוק?

שר-הבטחון מ. דיין:

א-ב. הטלת הגבלות על תנועותיו של אדם נועדה
בעיקר לשם פיקוח ומניעת ביצוע עבירות ולא להע-
נשה.

חבורת ט', ישיבה שס"ו

— שאלות ותשובות (כץ, דיין, ש. תמיר, שובל, פת) —

צה"ל, בהשתתפות קצין קשר ראשי, נכח המזכיר הכללי של ההסתדרות, חברי הכנסת י. בן-אהרן, שאף נאם בפני הבוגרים. לפי ידיעה זו אמר בטקס קצין קשר ראשי תת-אלוף שלמה ענבר, כי "השתתפותו של המזכיר הכללי של ההסתדרות בטקס הענקת תעודות הסמכה מסמלת את השותפות והאחדות של הצבא והעם העובד בישראל". כן נאמר בידיעה, כי באותו מעמד העניק חברי הכנסת י. בן-אהרן פנקסי-חבר של ההסתדרות לבוגרי הקורס — קצינים בשירות סדיר ומילואים.

אבקש לדעת:

1. האם תואמת הידיעה הנ"ל את העובדות?
2. האם מקובל הוא להזמין למסדרי סיום וטקס סיום דומים בצה"ל אישים שאינם ממלאים תפקידים ממלכתיים ולאפשר להם לשאת נאומים בנושאים פוליטיים?
3. האם מקובל הוא שקצין בכיר בצה"ל, בשירות פעיל, ישבץ בדברים שהוא נושא לפני חיילים נושאים הנוגעים למישור הפוליטי הפנימי?
4. האם אין לראות בכך פגם שבטקס רשמי של צה"ל תחולקנה תעודות חבר באירגון סקטורלי?

שר-הבטחון מ. דיין:

להלן תשובתו של הרמטכ"ל:

- לשאלות 1-2: השתלשלות העניין פורטה בתשובה — שנמסרה כאן זה עתה — לשאלתה של חברי הכנסת שמואל תמיר באותו עניין.
- לשאלה 3: התשובה שלילית. גם הפעם לא התכוון הקצין הבכיר לגעת בנושאים הנוגעים למישור הפוליטי הפנימי. אם הדברים פורשו שלא כהלכה — יש להצטער על כך.
- לשאלה 4: בטקס לא חולקו תעודות חבר של ההסתדרות העובדים הכללית. התעודות שחולקו היו תעודות גמר צבאיות רשמיות וכן אישורים מקצועיים של ההסתדרות ההנדסאים והטכנאים, שהיא אירגון מקצועי ולא סקטורלי.

11. השתתפות מזכיר ההסתדרות בטקס חלוקת תעודות גמר למסיימי קורס קצינים

תבר-הכנסת ג. פת שאל את שר הבטחון ביום א' בכסלו תשל"ג (7 בנובמבר 1972):

בעתון "מעריב" מיום 5 בנובמבר 1972 נמסר כי המזכיר הכללי של ההסתדרות מר י. בן-אהרן הופיע והשתתף בטקס הענקת תעודות הסמכה וגמר למסיימי קורס מתקדם של קציני קשר ואלקטרוניקה שהתקיים באחד מבסיסי חיל הקשר. כן נמסר בידיעה הנ"ל כי קצין קשר ראשי תת-אלוף שלמה ענבר אמר בדברי ברכתו, כי השתתפות המזכיר הכללי של ההסתדרות בטקס מסמלת את השותפות והאחדות של הצבא והעם העובד בישראל. בסוף הידיעה נמסר גם כי המזכיר הכללי של ההסתדרות חילק פנקסי חבר של ההסתדרות למסיימי הקורס.

אבקש לדעת:

1. האם הידיעה הנ"ל נכונה ומדויקת?
2. האם מקובל בצה"ל להזמין אנשי ציבור

2. אם התשובה לשאלה מספר 1 היא שלילית — המוכן שר הבטחון לבדוק הנהגת פיקוח כזה?

3. הידוע לשר שבבתי-ספר מסויימים מוטלת האחריות לגילוי הפצנים חשודים על תלמידי כיתות ה'-ו' של בתי-הספר היסודיים? מה עמדתך בנדון?

שר-הבטחון מ. דיין:

1-3. האחריות לאבטחת בטחון הציבור מוטלת על משטרת ישראל. צה"ל מסייע למשטרה בנושא זה על-ידי חיילי הג"א המגויסים לשירות מילואים פעיל. אנשי הג"א מופעלים בתפקידים אלה בפיקוד המשטרה.

9. השתתפות מזכיר ההסתדרות בטקס סיום קורס קצינים

תבר-הכנסת ש. תמיר שאל את שר הבטחון ביום א' בכסלו תשל"ג (7 בנובמבר 1972):

"מעריב" מיום 5 בנובמבר 1972 נמסר על השתתפותו של המזכיר הכללי של ההסתדרות הכללית בטקס סיום קורס קציני הקשר. בין היתר נמסר כי המזכיר הכללי של ההסתדרות, מר יצחק בן-אהרן, חילק לבוגרים פנקסי חבר בהסתדרות הכללית.

עד נמסר בשם קצין קשר ראשי, תת-אלוף ענבר, כי נוכחותו של מר בן-אהרן בטקס מגלמת את אחדותו של צה"ל עם העם העובד בישראל.

אבקש לדעת:

1. על-ידי מי אושרה השתתפותו של בן-אהרן בטקס רשמי זה של צה"ל?
2. מה היו הנימוקים לאישור השתתפותו של המזכיר הכללי של ההסתדרות בטקס זה?
3. האם הוזמנו לטקס זה מזכירים של הסתדרויות עובדים נוספות?
4. אם לא — מדוע?
5. האם ידוע לכבוד השר מתי אי-פעם בעבר ניתנה רשות לחלק פנקסי חבר בהסתדרות הכללית בשעת טקס סיום קורס קצינים בצה"ל?

שר-הבטחון מ. דיין:

להלן תשובת הרמטכ"ל:

לשאלה 1: על-ידי הרמטכ"ל.

לשאלות 2-4: קורס השלמה מקצועית שנערך בהמשך לקורס הקצינים המתקדם של חיל הקשר תוכנן בשיתוף עם הסתדרות ההנדסאים והטכנאים של ההסתדרות העובדים הכללית. הסתדרות זו היא האיגוד המקצועי היחיד הקיים בארץ בתחומי מקצוע אלה. מטעם זה הוזמן מר בן-אהרן להשתתף בטקס הסיום.

לשאלה 5: רשות זו לא ניתנה בעבר ואף לא בסיום קורס זה.

10. השתתפות מזכיר ההסתדרות בטקס סיום קורס קצינים וחלוקת תעודות

תבר-הכנסת ז. שובל שאל את שר הבטחון ביום א' בכסלו תשל"ג (7 בנובמבר 1972):

"מעריב" מיום 5 באוקטובר 1972 נמסר שבטקס הענקת תעודות הסמכה וגמר לבוגרי קורס מתקדם של קציני קשר ואלקטרוניקה אשר נערך באחד מבסיסי

סומנו לפני שבועות אחדים כשטחי אימונים וגודרו על-ידי צה"ל. סימון השטח הסגור בחביות תואם למי כל הסימונים את התכנית המוצעת לעיר נמל "ימית" באותו אזור."

אבקש לדעת:

האם נכונה הידיעה?

שר-הבטחון מ. דיין:

לא. סומן שטח אימונים, אולם זה אינו חופף את השטח שתוכנן ל"ימית" ואין קשר בין שני הדברים.

14. תשלום תגמולים למר חקשוני שנפצע בעת היותו בשירות מילואים

חבר-הכנסת ש. כהן שאל את שר הבטחון ביום א' בכסלו תשל"ג (7 בנובמבר 1972):

הובא לידיעתי מקרהו של מר אהרן חקשוני, תושב יסוד-המעלה, אשר בהיותו מגויס בשירות מילואים, ב-25 במאי 1971, נפצע ואיבד עקב זאת אחת מזרועותיו. בעת הפציעה היה בחופשה רשמית מיוחדת.

לאחר פניותיו קיבל בתאריך 7 בפברואר 1972 הודעה מאת א. פינק, ראש אגף השיקום במשרד הבטחון, כי על-מנת להקל עליו עד למציאת מקור פרנסה החליט האגף לעזור לו במתן אמצעי-קיום על-ידי אישור תשלום למחוסר פרנסה.

על אף אישור זה, ועל אף פניותיו, זכה מר חקשוני עד כה לתשלום אחד בלבד, בעד התקופה 11 במאי 1972 — 15 ביוני 1972.

אבקש לדעת:

1. האם הידיעות הנ"ל נכונות?

2. מה סיבת אי-תשלום התמיכה באופן סדיר?

3. האם כבודו מוכן להורות על ביצוע סדיר של התשלום, או כל הבטחות שיקום ופרנסה בדרך אחרת?

שר-הבטחון מ. דיין:

1-3. קצין התגמולים לא הכיר בנכותו של מר אהרן חקשוני, מאחר שלא מצא קשר בין פגיעתו לבין שירותו בצה"ל. בהתחשב במצבו של מר חקשוני אושר לו לפני משורת הדין תגמול כמחוסר פרנסה, כפוף לתנאים שבהם הוא ניתן לנכה צה"ל. תנאים אלה כוללים בין היתר חובת מקבל התגמול למצות כל אפשרות לצאת לעבודה מחד גיסא, ואי-קיום הכנסה כלשהי ממקור אחר מאידך גיסא.

מר חקשוני המציא אמנם אישור על אי-כשירותו לעבודה, אך היה צורך לוודא מה הן הכנסותיו לצורך קביעת שיעור התגמול (האיש קיבל חודשים אחדים תשלומים מלשכת הסעד במקום מגוריו וגמסה, כי אף כעת, עומדים לזכותו תשלומים נוספים בסך 425 לירות לחודש, שטרם נבה). עם גמר הברורים ניתנה הוראה לשלם למר חקשוני תגמולים משלימים שיבוצעו עתה כסדרם.

15. מניעת עמידתם של חיילים המחכים להסעה בצדי הכבישים

חבר-הכנסת מ. שחל שאל את שר הבטחון ביום א' בכסלו תשל"ג (7 בנובמבר 1972):

בצדי הכבישים עומדים מאות חיילים הממתינים

שאינם נושאים בתפקידים ממלכתיים לטקסי גמר של קורסים בצה"ל ולהופיע בהם בהרצאה או בנאום?

3. אם התשובה לשאלה 2 היא חיובית — האם אוכל לקבל כמה דוגמאות מן העבר הקרוב?

4. האם נהוג בצה"ל לחלק פנקסי חבר של הסתדרות העובדים הכללית בטקסים רשמיים?

5. האם יתיר צה"ל לאירוגני עובדים אחרים לנהוג אף הם כפי שנהג המזכיר הכללי של ההסתדרות?

6. האם דברי תת-אלוף ענבר בדבר נוכחות המזכיר הכללי בטקס "המסמלת את השותפות והאחדות של הצבא והעם העובד בישראל" משקפת את מדיניות ההסתדרות של צה"ל?

7. האם קיימת לדעת כבוד השר שותפות ואחר-דיות גם עם יתר חלקי הציבור במדינה?

8. אילו צעדים נקט כבוד השר למניעת הישגות מקרים דומים בעתיד?

שר-הבטחון מ. דיין:

להלן תשובתו של הרמטכ"ל:

לשאלות 1-6: התשובות לשאלות כלולות בתשובתי — שנמסרו כאן היום — לשאלות של חבר-הכנסת שמואל תמיר ושל חבר-הכנסת זלמן שובל בעניין זה.

לשאלה 7: צה"ל הוא צבאו של העם כולו.

לשאלה 8: לא קרה בטקס דבר המחייב נקיטת צעדים.

12. תיכונן העיר "ימית" על-ידי משרד הבטחון

חבר-הכנסת א. לבנבראון שאל את שר הבטחון ביום א' בכסלו תשל"ג (7 בנובמבר 1972):

ב"מעריב" מ-10 בנובמבר 1972 פורסמה ידיעה האומרת: "צוות תיכונן של משרד הבטחון, המורכב ממכלכלנים, אדריכלים ומהנדסים והמכין תכנית-אב לרצועת-עזה, הכין בין היתר גם תכנית להקמת העיר 'ימית' באזור שמדרום לרפיח".

אבקש לדעת:

א. האם לתיכונן העיר "ימית" יש צורך באישורה של הממשלה? אם כן, האם הממשלה נתנה אישור כזה?

ב. האם נכונה הידיעה שהתכנית להקמת העיר הנ"ל לא הוגשה כלל לדין בממשלה?

ג. מתקציבו של איזה מוסד כוסו הוצאות התכניות להקמת "ימית"?

שר-הבטחון מ. דיין:

א. עבודת תיכונן מסוג זה מוסמך, לדעתי, משרד הבטחון לעשות ללא אישור הממשלה.

ב. כן.

ג. מתקציב השטחים שבמשרד הבטחון; התיכונן עלה כ-60,000 לירות.

13. גידור שטחים באזור רפיח על-ידי צה"ל

חבר-הכנסת א. לבנבראון שאל את שר הבטחון ביום א' בכסלו תשל"ג (7 בנובמבר 1972):

ב"על המשמר" מ-29 באוקטובר 1972 פורסם כי "ריונות באזור דקלה-רפיח בהיקף של אלפי דונם

17. כישוריו של עוזר שר הבטחון מר צבי צור

חבר-הכנסת א. אבנרי שאל את שר הבטחון ביום י' בכסלו תשל"ג (16 בנובמבר 1972):

בתקופת כהונתו של מר צבי צור כיושב-ראש מועצת המנהלים של חברת "ורד" חתמה החברה על חוזים לביצוע עבודות בפרו, הונדורס, איראן וגינריה, שבהם הפסידה החברה עשרות מיליוני לירות.

מר צור מכהן כיום כעוזר שר הבטחון, ומרכז למ- עשה בידיו את הפיקוח על תקציב מערכת הבטחון.

אבקש לדעת:

1. האם לנוכח ההפסדים שנתגלו עתה חוזר שר הבטחון ושקל את כישוריו האישיים של מר צור לשמש כאחראי וכמפקח על תקציבי המיליארדים של מערכת הבטחון?

2. אם שקל — מה החליט?

3. האם גועץ מר צור בשר הבטחון בטרם החליט שלא להופיע לפני ועדת הכספים של הכנסת שענה שדנה בפרשת "ורד"?

שר-הבטחון מ. דיין:

1-2. לא.

3. מר צור הופיע לפני ועדת הכספים של הכנסת.

היז"ר מ. זר:

שאלה נוספת לחבר-הכנסת אבנרי.

אורי אבנרי (העולם הזה—כוח חדש):
האם כבוד השר אינו סבור שהפסד של המיליונים בחברת "ורד" בתקופת כהונתו של מר צור שם מחייב בדיקה מחדש של כישוריו לניהול הקשור במיליארדים?

שר-הבטחון מ. דיין:

לא.

18. מרטי השיחה שקיים שר הבטחון עם מזכיר המדינה של ארצות-הברית

חבר-הכנסת א. אבנרי שאל את שר הבטחון ביום ט"ו בכסלו תשל"ג (21 בנובמבר 1972):

"ידיעות אחרונות" של יום 17 בנובמבר 1972 מו- סר, כי בשיחה שקיים שר הבטחון עם שר החוץ הא- מריקני, ויליאם רוג'רס, היו השניים תמימי-דעים כי אם קיימים בכלל סיכויים להסדר באזורנו, הרי הדרך לכך היא באמצעות קידום הסכם חלקי לפתיחת התעלה.

אבקש לדעת:

האם הידיעה הנ"ל נכונה?

שר-הבטחון מ. דיין:

איני מוכן למסור תוכן שיחות שהיו שלא לפירסום.

19. הצעה לביטול דחיית שירותם הצבאי

של המואשמים בתקיפת הרב הראשי שלמה גורן

חבר-הכנסת ש. כהן שאל את שר הבטחון ביום כ"ב בכסלו תשל"ג (28 בנובמבר 1972):

"ידיעות אחרונות", מיום 21 בנובמבר 1972 הת- פרסמה ידיעה, כי ארבעה בחורי ישיבה ניסו לתקוף את הרב הראשי לישראל הרב שלמה גורן, ופצעו

לטרמפים. עם התקרב החורף תגאי הראות נעשים קשים יותר, ומדי החיילים מקשים על הנהגים, לעתים, להבחין בחיילים אלה, דבר המהווה סכנה הן לחייל והן לנהג.

אבקש לדעת:

1. האם גיתנו הוראות לחיילים להמתין רק בתחנות מוסדרות לאיסוף חיילים?

2. האם המשטרה הצבאית נוקטת פעולות למנוע את עמידתם של חיילים במקומות לא-מוסדרים?

3. מדוע לא יורה השר שחיילים יענדו סרטים מאירים, דוגמת אלה הנהוגים במשטרת ישראל, שיקלו על יכולת ההבחנה של הנהג בחייל-הטרמפיסט ויגבירו את הבטיחות בבכישים?

שר-הבטחון מ. דיין:

1-2. כן.

3. תוך התקופה הקרובה יתולקו לחיילי צה"ל לוחיות זוהרות, שיענדו אותן בזמן המתנה לטרמפים במקומות חשוכים. בנוסף על כך הוחלט על התקנת תאורה בכל תחנות הטרמפים, בשיתוף עם מע"ץ ועם משרד התחבורה.

16. הקמת הישוב "גתית" בשטח ליד עקרבה שנסגר לצורך אימוני צה"ל

חבר-הכנסת ש. מיקוניס שאל את שר הבטחון ביום ט' בכסלו תשל"ג (15 בנובמבר 1972):

בתגובה על פרשת הרעלת שדות החיטה בעקרבה אמר כבוד שר הבטחון בכנסת ביום 17 ביולי 1972:

"איני חושב שהיה איזה שהוא פסול בסגירת השטח לצורך אימונים. באזור זה שליד הירדן, ברוחב של כ-15 קילומטר, שבו היה צריך למנוע את טישטוש העקבות של המסתננים, היו שטחים... שהושארו לעיבוד. שט- חים אלה, שאחד כך רוססו, היו שטחים שנמסרו לאימונים...".

בסוף אוגוסט שנה זו עלתה באישון לילה קבוצת נח"ל על אדמת הכפר עקרבה בסמוך לשטח הקרקע המרוסס, והקימה שם נקודת התיישבות חדשה בשם גתית. ב"דבר" מיום 8 בנובמבר 1972 נמסר, כי בקרוב עומדת גתית לקבל 800 דונם מהשטח הסגור שנועד לצרכי אימונים.

אבקש לדעת:

1. כיצד מתיישבת הודעתו של כבוד השר בכנסת עם התיישבות הנח"ל הג"ל?

2. האם נכונה הידיעה הנ"ל ב"דבר"?

3. אם כן — כיצד מתיישבת עובדה זו עם הודעת כבוד השר בכנסת?

שר-הבטחון מ. דיין:

1. הקמת ישוב נח"ל אינה פוגעת במאומה בצרכי הבטחון בכלל או בצרכי המעקב אחר עקבות בפרט.

2. כן.

3. איני רואה סתירה בין הודעתי בכנסת לבין העובדות לדעיל.

2. כמה דונם משטחי הכפר הערבי עקרה נסגרו בסך-הכל?
3. כמה דונם שוחרו מסך כולל זה?
4. מה עלה בדינם של אותם דונמים שלא שוחרו?
5. כמה דונמים משמשים עתה את צרכי צה"ל?
6. כמה דונמים הוקצו לצרכי התנחלות?

שר-הבטחון מ. דיין:

1. כן.
2. בשל העדר הסדר קרקעות באותו אזור אין בידי מספר מדויק. בהערכה גסה — כ-20,000 דונם.
3. כ-17,000 דונם.
4. הם הועמדו לצרכי היאחזות שקמה במקום.
5. מאדמות עקרה — אפס.
6. כ-3,000 דונם.

22. נשיאת לוחיות זוהרות על-ידי חיילים המחכים להסעה

חבר-הכנסת א. אבנרי שאל את שר הבטחון ביום כ"ז בכסלו תשל"ג (3 בדצמבר 1972):

לעתים תכופות נמנעת בדרך נס פגיעה בחיילים הממתנים לטרמפ בכבישים בין-עירוניים בשעות הלילה. למעשה מאות חיילים מסכנים את חייהם ערב על הכבישים.

בשנת 1969 הצעתי למצוא דרך לצייד את החיילים בפסים זוהרים, שאפשר להבחין בהם בחשיכה ממרחק סביר.

ההצעה נשללה בשעתה על-ידי הרמטכ"ל במכתב ששיגר לי.

אבקש לדעת:

1. האם נשקלה ההצעה מחדש?
2. אם נשקלה — מה הוחלט לגביה?

שר-הבטחון מ. דיין:

ראה תשובתי מהיום לשאלתה של חבר-הכנסת משה שחל בנושא דומה. העתק התשובה מצורף בזאת.

23. ממדי הייצור האזרחי של התעשייה האווירית

חבר-הכנסת צ. צימרמן שאל את שר הבטחון ביום כ"ז בכסלו תשל"ג (3 בדצמבר 1972):

לאחרונה התפרסם ברבים, כי מפעל התעשייה האווירית בבאר-שבע החליט להרחיב את מיגוון מוצרי האזרחיים, לאחר שלמעשה כבר החל המפעל לייצר מוצרים במחירים המתחרים בשוק המקומי. עובד זה זו עוררה מורת-רוח בחוגי התעשייה האזרחית, הרואים בדבר התחרות בלתי-הוגנת מצד מפעל ממי שלתי, הנתמך בתקציבים הבאים מכספי הציבור וחי נהנה מהנחות רבות, שאינן עומדות לרשות היצרנים האזרחיים בענף המתכת.

אבקש לדעת:

1. מה הוא היקף שיווק המוצרים האזרחיים של מפעל התעשייה האווירית בבאר-שבע כיום?
2. מה הן התכניות של המפעל הני"ל להרחבת שיווק מוצריו בשוק האזרחי?
3. מה בדעת השר לעשות על-מנת למנוע התחרות

באותה היתקלות את נהגו של הרב, שגונן על הרב בגופו.

אבקש לדעת:

1. האם ארבעת הבחורים, או מי מהם, פטורים משירות צבאי בשל היותם תלמידי ישיבה?
2. אם כן — האם מוכן כבודו לשקול ביטול פטור זה?

שר-הבטחון מ. דיין:

1. אינני יודע. חקירת עבריינים היא תפקיד המשטרה.
2. ביטול הפטור (דחיית שירות) של בחורי הישיבות נתון לקביעת הממשלה ולא לקביעתי שלי.

הי"ר מ. זר:

שאלה נוספת לחבר-הכנסת כהן.

שלום כהן:

אדוני השר, כאשר נעצר בחור ישיבה כזה וגדון בבית-משפט למאסר על פעילות מסוג זה, האם נו"הגים במשרד הבטחון לבדוק אוטומטית את הפטור שלו?

שר-הבטחון מ. דיין:

אוטומטית לא.

20. שינוי הסטטוס-קוו במערת המכפלה

חבר-הכנסת א. אבנרי שאל את שר הבטחון ביום כ"ב בכסלו תשל"ג (28 בנובמבר 1972):

נוכח עידעור הסטטוס-קוו במערת המכפלה וסערת הרוחות שקמה בעקבות זה בחברון וברחבי הגדה המערבית, הגני מבקש לדעת:

1. מה היו הטעמים לשינוי ההוראות הקיימות במערת המכפלה, אשר הרחיבו את שטח התפילה והאריכו את שעות התפילה ליהודים?
2. על דעת מי הוצאו ההוראות הני"ל?
3. האם בעקבות ההתנגדות נשקלה התקנת הוראות מחדש? אם כן — מה הוחלט לגבי עניין זה?

שר-הבטחון מ. דיין:

1. גידול במספר המתפללים וההערכה כי ניתן להיענות לפניות בדבר תפילה סדירה בערבי שבתות ובחגים.

2. הממשלה.

3. לא.

21. שיחזור האדמות של הכפר עקרה לצרכי עיבוד והתנחלות

חבר-הכנסת ש. כהן שאל את שר הבטחון ביום כ"ז בכסלו תשל"ג (3 בדצמבר 1972):

בידיעות אחרונות מיום 28 בנובמבר 1972 התפרסמה ידיעה, כי רשויות הבטחון החליטו לשחרר את מרבית אדמות הכפר הערבי עקרה, במזרח שומרון, לעיבוד הכפריים. כן נאמר באותה ידיעה, כי כ-5,000 דונם משטחי עקרה נסגרו בשנים קודמות לצרכי צה"ל, ועתה הוחלט לשחרר 3,200 דונם.

אבקש להשיבי:

1. האם הידיעה נכונה?

חוברת ט', ישיבה ש"ו

— שאלתות ותשובות (צימרמן, דיין, מיקוניס); חוק ביטול הארכת השירות הסדיר (זר, ש. כהן) —

אל-חטיב משכם טוען שפרדס בשטח 300 דונם שב- בעלותו, הנמצא מזרחית לעיירה טובאס — ואשר הופקע באפריל 1970 — נשרף לפני שבועיים על-ידי צה"ל.

לדברי העתון "אל קודס" מ-29 בנובמבר 1972 היו בשטח הפרדס בתים ומשאבות, שערכם יותר ממיליון וחצי לירות.

אבקש לדעת:

1. האם הידיעה הנ"ל נכונה?

2. אם כן — מי נתן את ההוראה לשרוף את הפרדס?

3. האם מוכן כבוד השר להורות על תשלום מלוא הפיצויים על הנזק שנגרם לבעל הפרדס?

שר-הבטחון מ. דיין:

1-3. הידיעה אינה נכונה.

בלתי-הוגנת הפוגעת ביצרנים האזרחיים מעגף המתכת, הנושאים בעול מסים והתחייבויות אחרות כאזרחי המדינה ואינם נהנים מהתנאים וההנחות של מפעל ממלכתי?

שר-הבטחון מ. דיין:

1. היקף השיזוק של מוצרים אזרחיים כיום הוא 4% בלבד.

2. התכנית היא להרחיב במשך שנים מספר את היקף המכירות לשוק האזרחי וליצוא עד כדי 20% לפחות מכלל המכירות.

3. הייצור האזרחי במפעל אינו נהנה משום הטבות או הקלות לעומת יצרנים אזרחיים ולכן אינו מתחרה התחרות בלתי-הוגנת ביצרנים אלה.

24. ידיעה בדבר שריפת פרדס על-ידי צה"ל

חברי-הכנסת ש. מיקוניס שאל את שר הבטחון ביום א' בטבת תשל"ג (6 בדצמבר 1972):

"בדבר" מיום 30 בנובמבר 1972 פורסם, כי "חשן

ג. חוק ביטול הארכת השירות הסדיר, תשל"ב—1972 *

(הצעת חבר-הכנסת ש. כהן)

הי"ר מ. זר:

חוק, תשי"ט—1959, הקובע כי שירות זה יהיה של שנתיים וחצי, כי אם על-ידי צו מאת שר הבטחון שאושר על-ידי ועדת החוץ והבטחון. כלומר, זו הארכת זמנית בלבד.

מאז גדמו, לשמחת כולנו, התוחכים בחזית המצ-רית. זה קרוב לשנתיים וחצי קיימת שם הפסקת אש. גם ביתר החזיתות קיימת רגיעה כמעט מוחלטת, ואם היינו עדים לפני שבועות מספר להתלקחות קצרה בחזית הסורית, הרי ממדיה הגדולים היו יוזמים על-ידי ישראל דווקא. על כן לא רק זכותנו, אלא גם חובתנו, לשאול: האם לא השתנו התנאים שחייבו הארכת השירות לשלוש שנים?

דבר אחר, אדוני היושב-ראש, ברור לחלוטין גם למי שאינו מצוי אצל כל סודות הבטחון של ישראל: מעמסת הבטחון השוטף בדצמבר 1972 קטנה בהרבה מזו שהיתה קיימת בשיא מלחמת ההתשה. ואם נזכור כי הלפו 14 חודשים בין סיום מלחמת ששת הימים לבין היום שבו הוארך השירות הסדיר לשלוש שנים, אפשר לקבוע בוודאות שלא הישיבה לאורך גבולות הפסקת האש הנוכחיים היא שהייתה את הארכת השירות, כי אם אך ורק הקרבות הממושכים של מלחמת ההתשה. על כן אפשר היה לומר כי משפסקו הקרבות, יש לבטל את הארכת השירות שהוגדרה במפורש כזמנית.

אלא שזו גישה פשטנית במקצת ומן הדין לבחון את כל מכלול השיקולים המשפיעים על החלטה כזו. בראש ובראשונה קיימים השיקולים המדיניים. כל הבא להתחיל על קיצור השירות הצבאי חייב לשאול את עצמו קודם כל: האם יימשך השקט בגבולות לפחות לתקופה הקרובה, או שתתחדש המלחמה? אין זה עניין של נבואה, כי אם של הערכה על סמך נתונים אוביקטיביים. ברשותך, אדוני היושב-ראש, אבחן נתונים אלה.

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום: הצעות חוק של חברי כנסת. לפנינו הצעת חוק פרטית של חבר-הכנסת שלום כהן: חוק ביטול הארכת השירות הסדיר, תשל"ב—1972. רשות הדיבור לחבר-הכנסת שלום כהן.

שלום כהן:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה. הצעת החוק הזאת מציעה לקצר את הארכת השירות הסדיר של חיילי צה"ל משלוש שנים לשנתיים וחצי. אחד החוקים הראשונים שחוקקה מדינת ישראל היה חוק צבא הגנה לישראל, תש"ח—1948. סעיף 2 של חוק זה או-מר: "במצב חירום יונהג גיוס חובה לצבא הגנה לישראל על כל שירותיו".

תקופת השירות הסדיר שונתה פעמים מספר. תחילה היתה שנתיים. לאחר מכן — שנתיים וחצי. זמן-מה — בתקופת כהונתו של מר לוי אשכול המנות, בדצמבר 1963 — הונהג שירות של שנתיים וחודשיים. בנובמבר 1966, כאשר התגברו צרכי הבטחון השוטף, שוב הוארך השירות לשנתיים וחצי.

שינויים אלה מוכיחים כי השירות הצבאי בישראל אינו נקבע על-פי גזירה שרירותית, אלא הוא פונקציה ישירה של מצבה הבטחוני של המדינה. לכן גם יכול צה"ל לסמל — לא רק בעיניו אנו, כי אם גם בעיני העולם כולו — את בטחון האומה הזאת, ללא רבב של מיליטאריזם. איש אינו מטיל ספק בכך שבתקופת חירום, כאשר נשקפת סכנה לקיום המדינה, וכן בתקופות של מתח בטחוני והתלקחויות בגבולות, חייב כל המוכשר להתייצב לשירות צבאי פעיל.

השירות הסדיר בצה"ל הוארך בפעם האחרונה באוקטובר 1968, כאשר מלחמת ההתשה בחזית המצ-רית הגיעה לשיאה, לא על-ידי שינוי חוק שירות בטי-

• נספחות.

במידה ניכרת ביותר מספר בני הארץ המתייצבים לשירות צבאי סדיר בהגיעם לגיל 18. תוספת כללית זו חייבת להתבטא בקיצור תקופת השירות של החייל היחיד.

2. גידול ניכר בממדי העלייה. גם דבר זה אינו בגדר סוד. השנה יסתכם מספר העולים ב-50,000. לפחות שליש מהם בגיל שירות או סמוכים לו. ונזכור כי עולים חדשים נהנים מקיצור תקופת שירות החובה שלהם. האם לא יהיה זה צודק יותר שעודף כוח-האדם במקרה זה יתבטא בקיצור שווה בשירות של כל החיילים?

3. עודף גדול בכוח-אדם נשי. עובדה היא שכ-35% מהבנות החייבות גיוס אינן נקראות לשירות. האם לא יהיה זה צודק יותר לגייס אותן ולשבץ אותן בתפידים שישחררו חיילים?

4. ייעול בשירות צה"ל. אין מוסד שאי-אפשר ליעול את עבודתו ולחסוך על-ידי כך בכוח-אדם. צה"ל אינו יוצא-דופן מבחינה זו. הייעול חייב להתבטא אף הוא בקיצור תקופת השירות של כל החיילים. ואם מותר לי להעיר, אם אחרי כל אלה יחסרו "פייטרים" טובים לצה"ל, אפשר לגייס את בחורי הישיבה או לפחות חלק מהם, אלה המפגינים, מאיימים, מרביצים ומטיילים בקבוקי-מולוטוב.

(קריאה: אתה מוכן לסמוך עליהם?)

הם "פייטרים" לא רעים. אם יאמנו אותם, הם יכולים להיות חיילים טובים.

יעקב נחושתן (גח"ל):

אין אתה יודע שבחור ישיבה זרק את הבקבוק?

שלום כהן:

מי שזרק את הבקבוק הזה נשפט על ידי בית-המשפט ויושב בבית-הסוהר. זהותו ידועה. הוא בחור ישיבה. אין כאן השערות.

יש גם שיקולים החורגים מן המסגרת הצבאית המובהקת. ראשון בהם הוא מצבו של המשק הלאומי. משק זה זועק לידים עובדות. בשל מחסור זה בעובדים חלות תמורות מרחיקות לכת, ברובן שליליות, בחיי התברה והמדינה. קיצור השירות הצבאי יכול להורים כוח עבודה מעולה, שתורמתו היצרנית בחזית הכלכלית לא תיפול בערכה מתורמתו בחזית הבטחונית בשעת מבחן, והלא הדגש הלאומי היום הוא במאבק הכלכלי, שלא לדבר על החסכון העצום בכספי המדינה. אולי לא הרבה בהשוואה לתקציב של שבעה מיליארדי דים של משרד הבטחון, אבל אולי די להבטחת פתרון בעיות הדור של רוב החוגות הצעירים. ואילו מן הבחינה הפסיכולוגית והמורל הלאומי יחזק קיצור זה את האמונה כי צה"ל חס על כל יום בחייו של חייל ומוכן לבדוק תמיד את צרכי הבטחון הלאומי כדי להקל את המעמסה הרובצת על הדור הצעיר. ועוד: שלא יתפתח בצה"ל חוק פרקנסון בחאקי, של גנרלים השואפים תמיד להגדיל את העוצבות העומדות לפקודתם — מחזה תדיר בצבאות זרים.

אדוני הישבע-ראש, דבר מוזר קרה להצעת החוק הזאת בדרך לדיון במליאת הכנסת. הגשתי אותה בחודש יוני שעבר. בגלל הפגרה התאחר הדיון בה. אבל אם בכנסת לא זכתה לטיפול, הרי התייחסו גם התייחסו אליה: מחוץ לכנסת.

הכותרות הראשיות של עתוני היום מביאות את הערכתם המוסמכת של גורמים אמריקניים אחראים, הקובעת כי המצרים לא יחדשו את האש. באותם עתונים אפשר אמנם לקרוא על הכרזותיהם הבומבסטיות של הרמטכ"לים הערביים, המתכנסים בקהיר, אבל אני מאמין שרוב חברי הכנסת יסכימו בנקודה זו לפחות עם תגובתם הרשמית של האידוגנים הפלשתינאיים, כי זוהי פנטאסיה ריקה מתוכן.

אולי אין לכך משקל רב, אבל כדאי גם להזכיר כי ביולי השנה שוחררו 50,000 חיילים מצריים מן השירות הסדיר, ואתמול התפרסמה החלטת הפרלמנט המצרי לשחרר 37,000 חיילים נוספים. השיחרור, אגב, יכנס לתקפו מחרתיים.

יהונתן יפרת (המערך, עבודה-מפ"ם):

האוכלוסיה שלנו והאוכלוסיה שלהם הן באותו גודל?

שלום כהן:

אגיע גם לאוכלוסיה.

וראו מה מוזר: כאשר מכריזה מצרים על גיוס מוגבר — נזעקים אצלנו מיד ואומרים כי מצרים מתכננת מלחמה. כאשר היא משחררת 87,000 חיילים — שוב אומרים לנו שצעד זה רק מבשר מזימה מלחמתית של מצרים.

ברור שיש חשיבות רבה למה שעושים או חושבים לעשות המצרים או הסורים. על הידדנים אין טעם להרחיב את הדיבור בהקשר זה. שכן ידוע ומפורסם כי הצבא הירדני קיבל פקודה שלא ליוזם שום פעולה לאורך הגבול עם ישראל. אם כן, חשוב אמנם מה יעשו המצרים או הסורים, אבל זה אינו הדבר החשוב ביותר. כי הרבה יותר חשוב מה אנחנו מסוגלים לעשות במקרה זה. ואני מציע שלא נזלזל בכוחנו. הפער שהיה קיים בין צה"ל לבין הצבא המצרי במלחמת קדש לא הצטמצם, אלא גדל בשנים שבין 1956 לבין מלחמת ששת הימים, והפער בין צה"ל לבין המצרים, כפי שהיה קיים במלחמת ההתשה, אין ספק שהתרחב בינתיים. ופעולותיו האחרונות של חיל האוויר בחזית הסורית יוכיחו. שם הפעילו הסורים אותן מערכות שהפעילו המצרים בתעלת סואץ לפני שלוש שנים; אלא שהטיפול בהם מצד חיל האוויר היה לאין שיעור יעיל יותר, משוכלל יותר ומתקדם יותר.

הפער הזה, רבותי חברי הכנסת, אינו דווקא במספר החיילים המגויסים. עליונות צה"ל אינה במספרים, כי אם באיכות, בטכנולוגיה, ברקמה התברית והמשקית של המדינה כולה. על כן, גם אם חס וחלילה יפתח צבא ערבי זה או זה במתקפה, אני מאמין כי צה"ל יוכל להדפה, ואם יהיה צורך — יספיק לגייס את כוחות המילואים שלו.

דרך אגב, אם יורשה לי אעיר כי אלה מאתנו הקוראים להסדר של שלום עם זעזעבים, אינם עושים זאת מתוך פחד מפני צבאות ערב; להיפך, מתוך אמונה שאנו חזקים, שאנו יכולים לוותר על שטחים תמורת שלום אמתי.

קיימים שיקולים נוספים המחזקים את הצעת החוק הזאת לביטול הארכת השירות הצבאי. אמנה אותם בקצרה:

1. השתנויים גדלים והולכים. כל מי שידוע לקרוא סטטיסטיקה פשוטה ביותר, יודע כי מדי שנה גדל

הבטחוני, מתוכננת הפחתה נוספת של 500,000 ימי מילואים. כלומר, מתחילת 1970 עד 1973, ועד בכלל, אם לא יוחלו שינויים, תהיה בסך הכל הפחתה של 2,150,000 ימי מילואים. כלומר, ההקלה במצב הבטיחוני נותנת את ביטויה בהפחתת ימי מילואים. לפי שעה לא בקיצור השירות, משום שבעיית השירות היא גם הזנחת הכוחות שנבנים, שצריך לגייס אותם, לאמן אותם ולהציב אותם ליחידות. האוכלוסיה המתגייסת כל שנה אינה גדלה בכמות המאפשרת זאת. המגמה הזאת דרצויה לכולנו, והמטה הכללי, גם בחודשים האחרונים, לקראת השנה הבאה - ולא בפעם הראשונה - בדק את הדבר והגיע למסקנה שלא ניתן עכשיו לקצר את משך השירות.

דרך אגב, האינפורמציה שחבר הכנסת שלום כהן מסר ביחס לבנות אינה נכונה. כל הבנות נקראות לשירות. יש כאלה שאינן מתגייסות משום שלצבא אין עניין בהן בגלל חוסר כשרון. הן אינן מתאימות ובדואי שאינן יכולות להחליף חיילים אחרים.

אני מציע להסיר את הצעת החוק מסדר-היום.

הי"ר מ. זר:

רשות הדיבור לחבר הכנסת שלום כהן.

שלום כהן:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה. קורה כאן דבר תמוה ביותר. חייבים לעמוד עליו במליאת הכנסת, אלא אם כן יוחלט להעביר את העניין למקום אחר. הרמטכ"ל של צבא הגנה לישראל הודיע ב-6 בספטמבר 1972, לפני שלושה חודשים בסך הכל, כמעט בוודאות מוחלטת, שעומדים לקצר את השירות הצבאי בשלושה וחצי או בארבעה חודשים. דבותי, את זה אמר הרמטכ"ל. הקיצור איננו בא מתוך שיקולים חול-פים, אפילו לא על סמך רגיעה זמנית, אלא כתוצאה מדיון בסדר הכוחות הקבוע של צה"ל. אם בכל זאת מודיע הרמטכ"ל, בשני הבטאונים הרשמיים של צה"ל - העתון והרדיו - שעומדים לקצר את השירות...

שר-הבטחון מ. דיין:

אולי אמר שבדקים אפשרות כזאת? אולי אתה יכול לצטט?

שלום כהן:

לצערי אין תחת ידי ציטטה. חשבת שזה ברור לחלוטין. קראתי ושמעתי את הדבר בשעתו. ההתנשנות מות היתה, שכמעט בוודאות מקצרים את השירות. כך הבנתי. אשמה אם הצטט אחרת. על-כל-פנים, מה קרה במשך שלושת החודשים שישנה הערכה זו? בוודאי אין כאן עניין של הגבולות, כי כפי שאפשר להבין וגם סגן ראש הממשלה ביטא זאת, אין להשתית קיצור השירות רק על סמך הרגיעה החולפת בגבולות, כי אם על חשבונות ארוכי-טווח. מה השתנה במשך שלושה חודשים? אני חושש מאוד שבנושאים האלה, כמו בנושאים אחרים, קיימים לחצים - זה לגיטימי - בדרך הניהול העליון. זה עניין של יחסים בין הנהלת משרד הבטחון והאוצר, כאשר דנים על תקציב. יכול להיות שבשלב מסוים נראה היה שיש לחצים גדולים יותר ואז היתה נכונות לקצר את השירות. אם אנהנו שומעים, ששר האוצר סיים את הכנת התקציב ברוח טובה, יכול להיות שחוסר הלחץ הזה

בראיון ל"הארץ", עשרה ימים אחרי שהגשתי את הצעת החוק הזאת, נשאל סגן ראש הממשלה מר יגאל אלון: "מה דעתך על ההצעה לדון בקיצור השירות הסדיר"? הוא השיב: "הדבר צריך בדיקה. אם גודל השנתון מאפשר סיפוק צרכי כוח-האדם לכל החילות והשירותים, הייתי ממליץ על קיצור, אך לא הייתי בונה זאת על הרגיעה הנוכחית."

חודש ימים לאחר מכן פירסם סופרו הצבאי של "הארץ", מר זאב שיף, מאמר שניתח את הצעת החוק. אחת ממסקנותיו היתה: "חשוב כי המטכ"ל יגיש לב-חינה יסודית של הנושא במגמה למצוא דרכים לקצר את השירות הסדיר."

בהודעה של דובר צה"ל, שפורסמה למחרת היום, נאמר כי אין המטה הכללי בודק את הצעת קיצור השירות.

ואז חלה תפנית גדולה. בראיון עם "גלי צה"ל" ו"במחנה" בפרוס השנה החדשה הכריז הרמטכ"ל דוד אלעזר, שנכנס זמן קצר לפני כן לתפקידו, כי צה"ל שוקל בכל הרצינות קיצור תקופת השירות הסדיר בשלושה וחצי או בארבעה חודשים. קיבלתי הודעה זו בסיפוק רב, כי ראיתי בה אישור מוסמך לגישתי בנושא זה ולנתונים שאספתי. אף חשבת, שלא אדרוש דיון בהצעת החוק שלי, כי ממילא נעשתה המלאכה בידי החייל מספר 1 שלנו.

והנה, למרבה הפתעתי נודע לי, בימים האחרונים, מפי מקורות שאינני יכול לגלות את הוחרם, כי תכנית קיצור השירות הסדיר הוקפאה. איני רוצה להיכנס להסברים שניתנו לי - כולם גוגעים לנוהלים של הכנת תקציב ונוחות אופרטיביות. אך אני חייב לשאול את שר הבטחון: האם אמנם נכונה ידיעה זו? האם נגונה תכנית קיצור השירות הצבאי, שעליה דיבר הרמטכ"ל? אם כן, זכאית הכנסת וחכאי כל אורח לשמוע הסברים. אם לא, נשמח לקבל אישור מפי שר הבטחון כי אכן קיצור השירות הצבאי.

כך או כך, אני מבקש שהצעת החוק הזאת תועבר לוועדה המתאימה.

הי"ר מ. זר:

רשות הדיבור לשר הבטחון, לתשובה.

שר-הבטחון מ. דיין:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת. האפשרות לקצר את משך השירות הסדיר נבחנה לאחרונה על-ידי המטה הכללי של צה"ל ומסקנותיו היו כי אין אפשרות לבצע. צרכי כוח-האדם הדרושים לכוחות הסדירים של צה"ל נקבעים על-פי צרכי הבטחון השוטף, הצרכים לכוננות והצרכים לבניין הצבא וגידולו.

אוכלוסיית המתגייסים בשנה הבאה איננה מספיקה, ולא תספיק, את כל הצרכים האלה ולפיכך, כאמור, הגיע המטה הכללי למסקנה שלא ניתן עכשיו לקצר את השירות הסדיר.

אשר להפחתת עומס השירות בעקבות הפסקת האש - הדבר מנוצל להפחתת הנטל מעל המילואים, בכך שמצמצמים את היקף קריאתם לשירות מילואים פעיל. דבר זה החל בשנת 1970. בשנת 1971, לעומת 1970, חלה הפחתה ב-750,000 ימי מילואים לערך. בשנת 1972 היתה הפחתה נוספת של 900,000 ימי מילואים לערך. לשנת 1973, אם לא תחול הרעה במצב

ההצעה להסיר את הצעת החוק של חבר-הכנסת ש. כהן מסדר-היום נתקבלה.

הי"ר מ. זר:

רשות הדיבור לחבר-הכנסת אבנרי, להודעה על הימנעות סיעתו מהצבעה.

אורי אבנרי (העולם הזה—כוח חדש):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה. לא הצבעתי בעד הצעת חוק זו — מאחר שנראה לי שאין זו הדרך הרצונית לשקילת משך השירות הדרוש מבחינה עניינית. לא הצבעתי בעד הסרת הצעת החוק מסדר-היום — מפני שאין אני יכול לסמוך על הטיפול השיגרתי בוועדת החוץ והבטחון בענייני הצבא. לוועדה אין הכלים המינימליים הדרושים כדי למלא את התחייבות יות הכנסת כלפי הציבור ולברוק את הצרכים האמיתיים של הבטחון.

אני חוזר ומעלה את הצעתי שהכנסת תלך בדרך הפרלמנט הגרמני ותמנה מפקח כללי לענייני הצבא, איש מקצוע מעולה שיפעל מטעם הכנסת ובמלוא סמכותה. שיוכל להיכנס לעבי הקורה של ענייני צה"ל בכל הדרגים ולמסור לכנסת את תוצאות ביקורתו. אילו כיהן עתה מפכ"ל כזה, יכול היה להביע דעה בלתי-תלויה ומוסמכת על כוח-האדם המצוי והדרוש בצה"ל, והכנסת יכולה היתה לפעול בצורה אחראית בסוגיה זו, תוך הערכת זכויות האזרח וצרכי הבטחון כאחד.

אדוני היושב-ראש, בימים האחרונים נאמרו שטות יות רבות על היחס של מחנה השלום בישראל לצרכי בטחונה. בעמדי היום על דוכן זה ברצוני לגנות את ציד-המכשפות ולהפריך את דברי ההסתה הדמגוגיים שנאמרו גם מעל במה זו אתמול.

מאז ומעולם הצטיינה תנועת השלום הישראלית, אולי יותר מכל מחנה אחד בישראל, בהבנת צרכי הבטחון האמיתיים של המדינה. מתוכה יצאו מיטב החיילים הקרביים, מתנדבי כל היחידות המובחרות, לא רק טוראים, אלא גם מפקדים ואלופים. אנו רוצים בשלום, שיתבטח את קיום המדינה, בטחונה, שיגשגה ושלמותה המוסרית. ברור לכלנו כי כוח איתן, יעיל ומוסרי הוא מרכיב חיוני של המאמץ להשגת השלום ולקיום השלום אחרי שיושג.

לא נניח לכוחות לאומניים, המדברים גבוהה-גבוהה על בטחון המדינה בעודם מערערים את היסודות המוסריים והמעשיים של בטחון זה, לכרות תהום בין צה"ל ובין מחנה השלום. ברית הדמים בין צבא ההגנה ותנועת השלום לא תופר על-ידי קבוצות-שוליים, לא מימין ולא משמאל.

שום שוחר שלום בר-דעת לא יתן יד לאירגונים ערביים לאומניים, הרוצים לחסל את מדינת ישראל. רק ההכרה ההדדית בזכויות הלאומיות של האומה הישראלית והאומה הפלשתינאית תבטיח שלום אמת בין שתי האומות, שיחיו מחד, זו בצד זו, בשתי מדינות לאומיות חפשיים: ישראל מכאן ופלשתינא משם.

הוא שגרם לכך. איני אומר, חלילה, שצה"ל מבזבז כוח-אדם ושיש דברים לא חיוניים, אבל אם צה"ל היה מוכן לוותר על דברים מסויימים, בשלב מסויים של בדיקת הנושא, האם משום שאין לחץ מצד האוצר או לחץ אחר מוותרים על העניין?

יורם ארדור (גח"ל):

אתה רוצה ללחוץ במקום שר האוצר?

שלום כהן:

תפקידה של הכנסת הוא ללחוץ.

מישהו אמר לי — ועובדה היא ששר הבטחון אישר זאת — שאין כוונה לקצר את השירות, למרות אותן ההכרזות שהוכרזו קודם. הוא גם אמר לי מה התהליכים שהביאו לכך שהיום אין לחץ כזה שבגללו יבטלו הארכה זו.

אני חושב שדברים אלה חשובים מאוד. הרי דנים כאן בחיי בני-אדם, בנוער, בחודשים חשובים ויקרים של חיי בני-אדם, ואני מבקש להתייחס גם לצד הזה.

הי"ר מ. זר:

רשות הדיבור לשר הבטחון, לתשובה.

שר-הבטחון מ. דיין:

כנסת נכבדה. אין בזה פגם אם חבר כנסת מדבר על משהו ואיננו יודע על מה הוא מדבר. אבל יהיה זה פגם אם לאחר שהכנסת שמעה זאת לא אעיר את אוזנה על כך.

כל קיצוץ בתקציב הבטחון מוביל להארכת השיירות. כל סיכוי לקיצור השירות פירושו הגדלת התקציב. הדרך לקצר את השירות פירושה להגדיל את מספר קציני הקבע או עובדי הקבע, לקחת אזרחים במקום חיילים לתפקידים שונים וכו'. כל מגמה לקצר את השירות — הדרך היחידה בה היא להחליף חיילים של שירות חובה בעובדים אחרים, וכידוע, העובדים האחרים מקבלים משכורת מלאה, והרבה יותר יקרה. לכן, אם נקצר את השירות — לדבר זה יהיה ביטוי תקציבי של העלאת התקציב, ולא קיצוץ.

הי"ר מ. זר:

חברי הכנסת, לפנינו שתי הצעות: האחת, לקיים דיון: האחרת, להסיר מסדר-היום.

יעקב נחושתן (גח"ל):

לא. זוהי הצעת חוק. ההצעה האחת היא איפוא להעביר את הצעת החוק לוועדה — לא לקיים דיון.

הי"ר מ. זר:

תודה. נצביע על שתי ההצעות זו מול זו.

הצבעה

ההצעה להעביר את הצעת החוק של חבר-הכנסת ש. כהן לוועדה לא נתקבלה.

חברת ט', ישיבה שס"ו
— הצעה לסדר-היום (זר, אביזוהר, לנדאו) —

ד. הצעה לסדר-היום

מדיניות הממשלה ופעולותיה בשטחים יהודה, שומרון ועזה

חיל לא שטחים המיושבים היום בצפיפות, בתנאים של חקלאות זעירה, הם הפוטנציאל הגיאוגרפי של הארץ הזאת לקליטת המונים נוספים, אלא שטחים נרחבים ריקים משני עברי הקו הירוק, שבהם ניתן ודרוש להתנחל.

על כן אני שואל: האם היה הכרחי לעלייה, לבטי-חון, למשק, להפקיע 1,000 דונם מהכפר עקראבה, לאחר שיבולו של שטח זה הושמד באופן ברברי? האם התועלת שב-1,000 דונם כאלה, שטח שהפוטנציאל המשקי שלו הוא פחות מן הפוטנציאל המשקי של מפעל תעשייתי אחד — האם התועלת המפוקפקת מבחינה התיישבותית שווה בנוק החמור לאמינותו של הממשל הישראלי לגבי תושבי יהודה ושומרון, ולאמינותו בעניניו אחריו? והרי חלק ניכר מאותו שטח, ששר הבטחון הסתייג מהשמדת יבולו, מופקע חודשים אחדים אחר-כך לצורך שקשה לדאוגו כבעל חשיבות עליונה, אלא אם כן רואים ביסוד יחסי העמים בישראל איבת נצח, אם שרואים במטרה של גישול כל הלא-יהודים — את כפריהם, כפריהם וקדשיהם, את המטרה הלאומית הלגיטימית של עם ישראל ברבע האחרון של המאה העשרים.

אני יודע שלא חסר רקע לראייה מוזיקה כזאת. אך אני מקווה כי ממשלת ישראל לא רק שאינה שותפה, אלא אף תשה בכובד האחריות החינוכית המוטלת עליה מבחינת עתידה, דמותה ואיכותה המוסרית של מדינת ישראל.

מוקד אחר, חסר יותר, ניתן לראות בחברון. לאור העובדות שנוצרו רצוי שקריית-ארבע, היא חברון העברית, תדור בשכנות טובה עם חברון הערבית, כפי שנצטרע-עילית מצויה ליד נצרת הערבית. אולם האם זוהי התפיסה של נותני הטון בין המתנחלים בחברון, או אפילו הטון המושמע מצד סיעות נכבדות בבית הזה? מה שמתרחש מסביב למערת המכפלה הוא בעיני המוסלמים תהליך זוחל של הפיכת מסגד לבית-כנסת ומצד חלק ממתנחלי חברון, בעזרת תמיכה הניתנת להם כאן בבית, נעשה הכל כדי לחזק הרגשה זו של המוסלמים בחברון ומחוצה לה. שוב אפשר להזכיר כי בימי הביניים הפכו בתי-כנסת למסגדים ומסגדים לכנסיות. אולם השאלה הנשאלת היא: האם אנו רוצים לחזור לימי הביניים בישראל, להתעקש ולהפקיע אבנים ומצבות שאין להן קשר ישיר עם קברי האבות, ולהרעיל כל סיכוי של קיום-יחד בארץ הזאת? האם לא ניתן להתאחד כאן כולנו, חסידי הסיפוח המלא, מתגוררי ואנשי התורה שבעל-פה —

חיים לנדאו (גח):

על איזה סיפוח אתה מדבר? על שטח של ארץ-ישראל אתה מדבר כאילו היה זה סיפוח?

מאיר אביזוהר:

— האם לא ניתן שכולנו כאן, חברי-הכנסת לנדאו, עם גירסתך בדבר אי-החלוקה מחדש של ארץ-ישראל, המתנגדים ואנשי התורה שבעל-פה, האם לא ניתן שנתאחד לפתור את הבעיה, לא על-ידי ליבוי יצרים, אלא על-ידי סדרי תפילה מוסכמים ליד מערת המכפלה? זו השאלה שאני שואל. כל מי שאזנו קשובה

הי"ר מ. זר:

אנו עוברים להצעות לסדר-היום. רשות הדיבור לחברי-הכנסת מאיר אביזוהר, להצעתו לסדר-היום: מדיניות הממשלה ופעולותיה בשטחים יהודה, שומרון ועזה.

מאיר אביזוהר:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת. שש שנים מאז מלחמת ששת הימים, לעומת תשע-עשרה שנים שקדמו לכך למן קום המדינה — זהו פרק כה ניכר בתולדותינו, המרחב הגיאוגרפי, הכלכלי, האנושי שנפתח ביוני 1967 הוא כה רחב, עד שאין כל טעם והגיון לצמצם את תחום פיקוחה של מליאת הכנסת על פעולות הממשלה בעבר הפנימי של הקו הירוק בלבד. ואף שבהצעה זאת אני מתכוון בעיקר לפעולות שבטווח הזמן הקצר של כהונת הכנסת, אני מכיר בכך שנושאים אלה במיוחד לא ניתן להפריד בהם בין מדיניות לטווח קצר לבין כוונות לזמן ארוך.

חברי הכנסת, כל המינוח של "יונים" ו"נציגים" לגבי מדיניותנו בשטחים הוא מינוח של שטות. לא נכון הדבר שהציבור בארץ נחלק לשני מחנות. המציאות היא שקיים מיוון רחב, שבמרכזו נמצאים אלה — אני מקווה שהם הרוב בציבור, הרוב בכנסת, הרוב בממשלה — הרוצים בפעולה אקטיבית לשם השגת גבולות אחרים למדינת ישראל מאשר אלה שקבעו לה בעבר צוואר-בקבוק צר, קשה מאוד לה-גנה, באמצעותה. יחד עם זאת, אותו רוב, כפי שאני רואה אותו, מוכן מגימוקים שונים להחזיר במידה כזאת או אחרת לירדן אזורים מאוכלסים באופן הומני-גני בצפיפות ברוב מכריע של ערבים מוסלמים, או להגיע להסדר פדרטיבי כלשהו.

ימים ספורים לאחר המלחמה כתבתי בבטאון רפ"י: "במסגרת שלום ישראלי-ירדני כדאי לנו להחזיר את שכם וסביבתה לירדן. אין אני אומר שעלינו לוותר על הרחבת רצועת החוף או על קו ירושלים-ים-המלח". ובדאשית כנסת זו כתבתי כי "מילוי החובה הכפולה כלפי עמדתנו ליצור מפה טובה יותר מבחינה בטחונית, מבלי לזרוע גרעיני סיכסוך נוספים ומתמידים, היא בבחינת דילמה קשה ביותר, שלא ייתכן למצוא לה פתרון חד-פעמי".

לא שיינתי דעות אלה, ואני מודאג מן הקיטוב ההולך ומחריף עתה בהשקפות הציבור והמפלגה בנושא זה. בעיני קיטוב זה הוא מגופח ומיותר.

השאלה שעליה יש חילוקי דעות, ואין אפשרות לכסות עליהם בטיח, היא כמובן: היכן מתנחלים? אולם, האם לא נוכל להגיע ליתר-הסכמה לגבי השאלה כיצד מתנחלים? לאחרונה מתפשטת בציבורנו השקפה מוטעית מבחינה היסטורית, והרת-סיכסוכים מבחינת העתיד, כי הציונות הייתה מראשיתה בפשטות תהליך של גישול הערבים על-ידי היהודים. האמת ההיסטורית היא שרק מאורעות מלחמה והרג, לרוב ביזמת אויבנו, הם שרוקנו אזורים מיושבים. בתקופות שבהן לא דיברו התותחים גדל והלך מספר הערבים תחת שלטון יהודי, ועמם השיגשוג הכלכלי והקדימה החברתית שלהם. האמת היא שמבחינת הע-

על הדעת חלוקה מחדש של ארץ מולדתך, ארץ-יש-
ראל?

מאיר אביוזה:

חבר-הכנסת בגין, שנים-עשר השבטים התנחלו
משני עברי הירדן. מלכות דוד היתה בגבולות אחרים.
ארץ-ישראל היא זו שבה נוכל לפתח ולקלוט את העם
היהודי. זו ארץ-ישראל.

מנחם בגין (גח"ל):

אני נדהם. אתה ציוני, מחנך בישראל.

מאיר אביוזה:

כרגע אני מבקש קונסנסוס אתך על נקודה אחת,
שאולי ברגע זה אינה מעסיקה אותך, אבל אני חושב
שבאחריות של ממשלת ישראל, בכל צורת ממשל
בשטחים, אנחנו צריכים לראות את העבודה הערבית
כתופעה שתלווה את חיינו. ואם מישוה חושש מהעני-
כוב בקדימה הטכנולוגית הנגרם על-ידי כך שעדיין
אפשר להשיג עובדי עבודת כפיים בארץ הזאת —
אני מציע שיתעניין יותר בנושא הפיתוח בשטחים,
למען תהיה שם בין השאר יותר תעסוקה.

נכון שיש תופעות חמורות המלוות את התעסוקה
של ערביי השטחים בישראל: ניצול עבודת ילדים, עקי-
פה של המיכסות ועקיפה של המיסוי. אך כל אלה
אינם סיבה להגבלה מחמירה של מספר הפועלים הער-
בים, אלא להיפך. מה שאני טוען, חברי הכנסת, הוא
שאינן כאלו לא עניין אסטרטגי ולא סוד בטחוני. זה
כנסת ומשרד העבודה, ולא צה"ל ומשרד הבטחון, צרי-
כים להיכנס לעבי הקורה של הפיקוח, של התיכנון ושל
המדיניות הקשורה בנושא הזה של תעסוקה.

אני מאמין שפומביות והידברות יקדמו את העניין.
מפאת קוצר הזמן, אדוני היושב-ראש, לא דיברתי על
עזה. עזה היא בעיה מיוחדת, מורכבת.

אורי אבנרי (העולם הזה—כוח חדש):
למה?

מאיר אביוזה:

לא דיברתי על עזה בגלל קוצר הזמן. זה עניין
לעצמו.

כחבר כנסת אני תמה על כך שמניח וביה הודיע
כאן השר לגילי, בזמן שתנועת החירות לא היתה יכולה
לעשות את חג החירות בגלל כנס של חברי מפ"ם,
כי עזה לא תופרד. "לא תופרד" — זו גוססה...

משה נסים (גח"ל):

הוא לא הביע את דעתו. הוא אמר שהממשלה
החליטה כך.

מאיר אביוזה:

הממשלה החליטה, ולכנסת יש מה לומר ומה לדון
בכך.

אליעזר שוסטק (המרכז החפשי):
זה כתוב גם במצע של ע"מ.

מאיר אביוזה:

אני יודע. אני חושב שהגוססה שעזה לא תופרד
מארץ-ישראל היא נכונה. שנית, ההתיישבות בפיתחת-
רפיח היא חיונית, ואי-הפרדה פירושה בעיני מניעת

לנעשה כיום בציבור הערבי ביהודה ובשומרון יודע כי
הרבה מהחייב שנוצר בחמש השנים האחרונות הועמד
בסכנה עקב ניצנים מדאגים אלה. והייתי שמח אילו
היה שר הבטחון משכנע את הכנסת שאני מפרז
בחששותי.

אני עובר לשאלת השילוב הכלכלי. כאן אני חושב
שהחוששים ממה שהם קוראים סיפוח זוחל עושים
שירות רע לעניין, בהיותם רואים את בעיית העבודה
הערבית והפעילות הכלכלית המשותפת עם ערביי הש-
טחים ראייה שמרנית דרך חור של גרוש מגדטורי.
דומני שמשני עברי הירדן, כמו משני עברי הקו הירוק,
אין משאלה משותפת יותר מאשר השארת הגשרים
פתוחים. היצוא מישראל לשטחים ומהשטחים לעבר
הקו הירוק הוכפל מאז 1968. מבחינת תעידה של
כלכלת ישראל, שהיא מיסודות כוחנו הבטחוני, הפו-
טנציאל של השטחים הוא מבטיח מאוד. האוכלוסיה
שם היא צעירה. למעלה מ-70% — עד גיל 29; או
במספרים מוחלטים — למעלה מ-700,000 ערבים, ול-
דיים וצעירים עד גיל 29. אנג, במאמר מוסגר אני
רוצה לומר: יחד עם ילדים וצעירים לא-יהודים
בישראל הם מצטרפים לכדי 40% מהתושבים הנמצאים
בשליטתנו. לאלה המזלולים בשיקול הדמוגרפי אני
מציע לחשוב גם על המספר הזה של האוכלוסיה
הצעירה. אמונה ציונית אינה אומרת שצריך להפסיק
לחשוב.

אני רוצה להוסיף לשיקול הכלכלי, ששיעור ההש-
תפות בכוח העבודה בשטחים הוא אמנם נמוך למדי,
אך נמצא בעלייה מתמדת. רמת החיים, ככל שהיא
עולה, היא עדיין מפגרת מאוד בהשוואה לזו של יש-
ראל. אם ניקח אינדיקטור אחד, סך כל המקורות
לנפש, נראה כי בישראל הוא גדול פי שבעה מאשר
באזורי יהודה ושומרון.

ובכן, נוסף לפוטנציאל של התשתית האנושית יש
שם פוטנציאל של כוח עבודה ושל עליית רמת חיים.
זה פוטנציאל כלכלי עצום.

אני רוצה להזכיר שבכל מה שנוגע לתשתית הפי-
סית עברנו את קצה גבול הניצול של היש, של הקיים.
אם תימשך המדיניות של הוצאה מינימלית על החזקת
כבישים, טלפונים, רשת חשמל, ורמת השירותים הצי-
בוריים ביהודה ושומרון תישאר ברמתה הירודה הנוכ-
חית, נימצא גם אנו וגם תושבי השטחים מפסידים
הרבה. בסך הכל לא היה מוזק אילו היה משהו ממרץ
הפיתוח שלנו — שהופנה לאפיקים רחוקים באיראן
ובפרו, לא תמיד על קרקע שהכרנו אותה — מופנה
לקרקע כאן, לקרבת מקום, לקרקע שאנחנו מכירים
אותה היטב.

ובהקשר זה הערה לגבי עניין העבודה הערבית.
אינני מבין בשם איוו קידמה חברתית כורכים יחד
דיבורים על שואבי-מים עם הצעות להניח אותם מוב-
טלים במקומותיהם. עבודה של תושבי השטחים בבניין,
בחקלאות, בתעשייה, תהיה דרושה לשני הצדדים זמן
רב, בכל פתרון מדיני — יהא זה "אי-חלוקה", כפי
שיש גורסים, או פדרציה, או חלוקה מחדש, כפי
שגורסים אחרים, ואני בתוכם. אינני נבהל מהמלה.

מנחם בגין (גח"ל):

מה יש להיבהל? צריך לדחות אותה. הרי אתה
ציוני ותיק. תסביר לי, בכל הכבוד, איך אתה מעלה

שובים אלה אוכלוסיה של 4,200 נפש: בגולן 14 ישובים עם 1,200 נפש; ביהודה ובשומרון 16 ישובים עם 1,750 נפש, מזה בקריית-אריבע כ-400 נפש כיום; ברצועת-עזה וצפון סיני 7 ישובים עם 700 נפש; ובמרחב-שלמה 5 ישובים עם 550 נפש.

דיברתי על הבטחון הישראלי, אבל יש בטחון משותף והוא בטחון פנים, שהוא גם האינטרס של תושבי השטחים, ולפעמים עוד יותר מאשר האינטרס שלנו, משום שהפגיעות של המחבלים היו בהם יותר מאשר בנו. כיום המצב בשטחים רגוע לחלוטין. חלפה התקופה של ההפגנות והשבתות, והפעולה החבלנית דוכאה בשלב זה כמעט לחלוטין — אם כי לא הייתי מתחייב לומר שלא נשארו פה ושם גרעינים של אירגוני טרור או שהדבר לא יוכל להתחדש בצורה זו או אחרת.

אינדיקציה למצב הרגיעה הפנימי יש גם במספר הכלואים והעצורים. בסוף שנת 1970 וראשית 1971 היו כ-3,600 שפוטים כלואים בכל האזורים, לרבות ערביי ישראל, וכ-3,400 ללא ערביי ישראל. כיום המספר הוא כ-2,400 וכ-2,200 ללא ערביי ישראל — 2,200 לעומת 3,400.

אבל מבווינה זו בולטת עוד יותר התמונה ברא"תנו את מספר העצורים המינהליים: לעומת כ-1,000 מינהליים שהיו ב-1970 יש כיום כ-140 עצורים מינהליים, ביניהם אין שום עצור מינהלי מישאאל.

הנושא השני הנוגע לתושבי השטחים במידה רבה הוא לא רק מעניין אותנו, אלא גם נוגע לנו, ובזוהי שנועשה גם הדות לנו, והוא: דמת החיים. מאז מלחמת ששת הימים, או מאז ישיבתנו בשטחים, חלה ביהודה ובשומרון עלייה ברמת החיים בשיעור של 45%. כלומר, בעצם החל מ-1968 — שהי ב-1967 לא תיקנו כמעט שום דבר — ועד סוף 1971. אני מניח שההגמה הזאת תימשך. זה ממוצע של 9.5% לשנה. ברצועת עזה חלה עלייה גדולה יותר, עלייה של 58% בקירוב באותה תקופה — היא גם היתה נמוכה יותר באותה תקופה — או של יותר מ-11% לשנה.

אני רוצה לומר דברים אחדים בעניין תושבי השטחים העובדים בישראל. ב-1968 אישרה הממשלה את זכות העבודה של תושבי השטחים בישראל. נקבע מראש שיש למסד את הדבר הזה ולא להניח אותו פרוץ. נקבע כעקרון ששכר הפועל מן השטחים יהיה זהה לשכר העובד הישראלי — גם השכר ברוטו שגוון המעסיק וגם השכר נטו שמקבל העובד לידו. העובד נהנה מכל הזכויות הסוציאליות המוקנות לו על-פי החוק או שיש להן משמעות ריאלית לגביו. יתרת הניכויים הסוציאליים שמורה בקרן מיוחדת באוצר.

לפי החלטת הממשלה נקבעה מכסת גג של 40,000 עובדים מהשטחים המופנים לעבודה בישראל דרך הלשכות. בפועל אנחנו מעריכים מעובדים כיום 55,000, כי חלקם עובדים שלא באמצעות הלשכות. יש פניות רבות יותר, אך המכסה המבילה איננה מאפשרת קליטת עובדים מאורגנים נוספים. הלשכות מנסות כיום להעביר עובדים מענף אחד למשנהו, לפי הכוונת משרד העבודה.

עובדי השטחים מהווים כ-4.5% מכלל העובדים במשק הישראלי, והענפים העיקריים שהשפעתם ניכרת

אפשרות ממדינה בעלת עצמא כמו מצרים להשתמש אי-פעם ברצועה. זאת חשיבות בטחונית עליונה, אבל אני טוען שהעניין לא נדון. הוא לא נדון בדיון פומבי בכנסת. הוא לא נדון והוא צריך להיות נדון, ואם אני מדבר עליו כעת, אין זה משום שאינו צריך להיות נדון.

אגב, אני חושב שגם נושא אחר צריך להיות נדון, והוא עניין ערבי מזרח-ירושלים. יש שם בעיות קשות מאוד. אני מאמין שהדמוקרטיה הישראלית, אליבא דכל האסכולות המדיניות, צריכה לעבור את הקו הי רוק וצריכה לעבור את המחיצות בין שני העמים.

ה"זר מ. זר:

רשות הדיבור לשד הבטחון, לתשובה.

שר-הבטחון מ. דיין:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת. אני מתנגד לדיון בעניין זה במליאה, ואני אומר זאת על דעת ראש הממשלה. הממשלה אינה מתנגדת שיתקיים דיון כולל בנושא זה במועד שהכנסת תמצא אותו לנכון. לכן, במסגרת הדיון על הדין, אצמצם את דברי ואסתפק במתן מספר נתונים, שאני סבור כי הם צריכים לשמש רקע נכון לכנסת, אם אכן תרצה לקיים דיון זה.

יצחק רפאל (מפד"ל):

מה יהיה הנושא?

שר-הבטחון מ. דיין:

הנושא יהיה זה שהציע מגיש ההצעה לסדר-היום. לא אני הצעתי את ההצעה לסדר-היום. חבר-הכנסת אביזורה הציע את ההצעה לסדר-היום, ואני, על דעת ראש הממשלה, איני מתנגד שהעניין יידון כאן. לא אציע לא לכלול אותו בסדר-היום ולא אציע להעביר את העניין לוועדה, אלא שהכנסת תדון בכך ותקבע כפי שתקבע.

שני הנושאים הראשונים שאני רוצה למסור נתונים עליהם הם נושאים ספציפיים לנו — ליהודים, לישראלים — בשטחים, ואילו שאר הנושאים שאגע בהם הם משותפים. הראשון הוא נושא הבטחון. מה שאני רוצה לומר אינו נוגע לתוצאות הבטחונית של ישיבתנו בקווים שבשטחים, אלא אני רוצה לציין כאן רק מספרים, כפי שאמרתי, במסגרת נתונים.

מאז מלחמת ששת הימים ועד היום השקיעה מדינת ישראל בנושאים בטחוניים — בביצורים, דרכים, בינוי, מים, שדות-תעופה, מיתקני בקרה וקשר קווי — 1,226 מיליון לירות; מזה בנבול מצרים — 896.6 מיליון לירות; בנבול ירדן — 156.5 מיליון לירות; בנבול סוריה — 142.7 מיליון לירות; בנבול לבנון — 30.1 מיליון לירות. אין זה כולל את ההשקעה בישוים, שבחלקם נמצאים ליד קו הפסקת האש כמו הישובים בקרבת גבול הלבנון, ובחלקם בעמק הירדן.

מכספים אלה הושקעו בביצורים 469.5 מיליון לירות; בדרכים — 259.4 מיליון לירות; בבינוי — 203.8 מיליון לירות; במים — 42.8 מיליון לירות; בשדות-תעופה ומיתקני בקרה — 157.7 מיליון לירות; בקשר קווי — 92.7 מיליון לירות. זה אמור לגבי השנים 1967-1972, עד סוף שנת התקציב הזאת.

הדבר השני שהוא ספציפי לנו הוא ההתנחלות בשטחים. בסך-הכל הוקמו בשטחים 42 ישובים, ובי

נשתמש באמצעי כפייה. מרצונם הם אינם מוכנים כיום לעבור.

אבל פרט לנקודות אלה, שאינן מזלזל בהן, אם נצליח לשפר את תנאי המגורים ואם יימשך המצב התעסוקתי הנוכחי, הרי יהיו אלה עובדים השווים בכל דבר לעובדים אחרים — ברמת החיים, במגורים, בשיכון ובבריאות. הם יתגברו על הפליטיות שלהם. הם יהיו פליטים דה-יורה, אך למעשה זה לא יתבטא בשום דבר. יכול להיות שיש תכניות יותר רדיקאליות, אבל אני אראה כהישג ניכר אם במערכת האנושית נביא לכך שהאנשים יחיו כשאר בני אדם, בתנאים נאותים של רמת חיים, עבודה, מקצוע, שיכון, גם אם לא נוכל לפתור את הבעיה המדינית בדרך הזאת.

בוויכוח — שהיה קצת רעשני מדי, לדעתי — בעניין הזיקה בין השטחים וכלכלת ישראל ובאיו מידה הדבר מכביד עליו או לא מכביד עליו, מקובלת עלי דעתי של נגיד בנק ישראל מר משה זנבר. שאלתי אותו אם אוכל לצטט אותו כאן בכנסת. דעתו היא שזיקת השטחים לישראל איננה מכבידה על מדינת ישראל. באופן יותר מדויק: הערבים תושבי השטחים יוצאים נשכרים מוויכוח זה, וישראל איננה מפסידה. גם אם בתקציב הבטחון — המייצג את התקציב הצבאי של המדינה — יש עודף הוצאות על הכנסות, הרי מבחינת הזיקה הכלכלית של המשק כולו הערכותיו של נגיד בנק ישראל היא שישראל איננה מפסידה בגלל זיקת השטחים ותושביהם. שהם נשכרים ומרוויחים בכך — זה בוודאי ובוודאי, וצינתי קודם את העלאת רמת החיים.

למרות העלאת רמת החיים ב-9% עד 11% לשנה, והעלאה ב-50% תוך שנים אחדות — זה איננו דבר של מה בכך — הפער בין רמת החיים של תושבי השטחים לבין רמת החיים של תושבי ישראל הוא כמובן ניכר. הצריכה הפרטית לנפש בשנת 1971 היתה בישראל כ-4,100 לירות, פי ארבעה מאשר ביהודה ושומרון, שם היתה הצריכה הפרטית הממוצעת כ-1,008 לירות, ופי שישה מאשר ברצועה, שם היתה הצריכה הפרטית הממוצעת באותה שנה כ-665 לירות לנפש.

אינני רוצה כי ישתמע מדברי כאילו אני חושב שאנו צריכים או יכולים להשוות את רמת החיים, או שאנו עושים עוול בכך שהעלינו את רמת החיים בשטחים רק ב-50%. אני חושב שהתפתחות זו היא נורמלית, ולא צריך לאלץ את המשק ואת האנשים למשהו שיגרום יותר נזק מאשר תועלת. זה עניין אשר מתפתח באורח הדרגתי ובמרוצת הזמן משיג את מטרותיו. אם בפרדס ינדה בעזה משתכר פועל ל-17 עד 19 לירות ליום, הרי שכר העבודה עושה את שלו.

הדבר מתבטא גם בשירותים השונים. ההוצאה לנפש על שירותי בריאות בישראל היא 284 לירות לשנה, פי ארבעה-עשר מאשר ביהודה ושומרון, שם היא מגיעה ל-21.5 לירות, ופי שמונה מאשר ברצועה, שם היא מגיעה ל-37.5 לירות. תושבי רצועת עזה נהנים גם משירותי בריאות של סוכנות הסעד וה-תעסוקה.

מספר הנפשות הממוצע לרופא בישראל הוא 412 נפש, פי שבעה-יחצי מאשר ביהודה ושומרון, שם מספר הנפשות הממוצע לרופא מגיע ל-3,100 נפש,

בהם הם: ענף הבניין, שבו הם מהווים כ-20%, וענף החקלאות, שבו הם מהווים כ-12%.

בקשר לכך יצויין, כי ההשלכה החיובית העיקרית, לא רק על רמת החיים, היא על הפליטים מרצועת עזה. ודאי שיש לכך השלכה גם על התושבים מיהודה ושומרון, אבל הבעיה הקשה היא בעיית הפליטים ברצועת עזה. בפועל הם חדלים כבר כיום להיות פליטים באורח חייהם. הם עובדים, עלתה רמת החיים, עלתה מידת התעסוקה. כל מי שרוצה לעבוד, יכול ללכת לעבוד. והם מגלים רצון רב לשנות את חייהם מאורח חיים של פליטים לאורח חיים של עובדים רגילים. הם מגלים את הרצון הזה לא רק בנכונותם לעבודה, ללימוד מקצועי, לשימוש בכסף שהם מקבלים להעלאת רמת חייהם במזון ובצרכים אחרים, אלא גם בבנייה בחילוף מגורים, ביציאה ממחנות הדוחק.

בפועל יש כיום רק נקודה אחת שבה מתבטאת הפליטיות שלהם ברצועת עזה — בהעדר אזהרות. בע"ב היו להם תעודות זהות של הממשל המצרי. כיום יש להם תעודות זהות של הממשל הישראלי — וזה אמור גם לגבי תושבי עזה, בתבדול מתושבי יהודה ושומרון. הדבר איננו מפריע ואיננו מכביד עליהם בפועל, כי מי שרוצה לגסוע לחוץ-לארץ, מקבל מאתנו תעודת מסע. הפליטיות שלהם מתבטאת רק בעניין זה — שהוא חל על תושבי הרצועה כולה — אבל איננו חושב שזה מתבטא ברמת החיים, החינוך והבריאות. אני מקווה שתוך תקופה מסוימת לא יתבטא הדבר גם בשיכון, והשוני בינם לבין אזרחים אחרים יהיה אולי מבחינה אוניקטיבית בכך שאלה הם אנשים ללא פספורט, ללא תעודת אזרחות, אלא בעלי תעודת זהות של אזורים מסוימים.

לעניין השיכון: השקענו בסך הכל כעשרים מיליון לירות להקמת דיור חלוף במקום הדיור במחנות ולשיפור תנאי המחנות, גם באותם מחנות שלא פוגה מהם איש, וגם במחנות שחלק מתושביהם, כפי שאנחנו מקווים, יעברו למקומות מגורים אחרים, וכך ניתן יהיה לשפר את המחנות ולהפוך אותם למקומות מגורים נאותים, פחות או יותר ברמה המקובלת. כאמור, ההון צאה הכוללת עד סוף שנות התקציב הזאת היא עשרים מיליון לירות, נוסף לכספים שהם עצמם משקיעים — והם עושים זאת ברצון רב. יש תור ארוך של פליטים ערביים המוכנים לשלם מכספם כדי לבנות להם בית מחוץ למחנה. כמו כן ניתנה עזרה מסוימת לעיריות, שצריך לעזור להן, כמו עיריית רפיח ואחרות, לשם שיפור השירותים.

ההערכה הכללית היא שכ-5,800 משפחות, או 36,000 נפש, כלומר כ-32% מכלל תושבי המחנות ברצועה, שמספרם מגיע ל-160,000 נפש, יעברו עד סוף 1973 למגורים אחרים, ואלה שיישארו במחנות יגורו בתנאים משופרים מבחינת השירותים וגם מבחינת הדיור — דבר שיושג על-ידי דילול הבתים שבסביבה.

בנקודה זו אני רוצה לומר, אם אפשר, בצורה בהירה: אין הסדר עם הפליטים שהם מוותרים על הבעיותיהם כפליטים. כל אחד נושא לא רק את תעודת הפליט, אלא גם את הבעיות שיש לו. לא הצלחנו להעביר אותם למדינה אחרת או לאיזור אחר. אני מסופק אם אפשר לעשות זאת, אלא אם כן

חוברת ט', ושיבה שסי'
— הצעה לסדר-היום (דיין) —

שיקול כלכלי האוסר יצוא סחורה מסובסדת בישראל. אנו משקיעים כספים רבים בסובסידיות, ולא קיבלנו על עצמנו לתת סובסידיה לתושבי הארצות השכנות.

הכניסה בגשרים מוגבלת בכך שקיימים שיקולי בטחון ונערכים חיפושים מדוקדקים אצל כל גכנס. אף-על-פי-כן נכנסו בשנת 1972 כ-200,000 מבקרים, תושבי ארצות ערב השכנות.

לגבי היבוא בגשרים חלות אותן ההגבלות הנקו-טות בגמלי ישראל, ובנוסף להן הגבלות בטחוניות קפדניות, האוסרות יבוא תוצרת שאיננה ניתנת לבדיקה בטחוניית.

הדינר הירדני מהווה הילך חוקי — לצד הלידה הישראלית — ביהודה ובשומרון. אין כל הגבלה על הוצאת דינרים או הכנסתם בגשרים.

יצוא מן השטחים דרך הגשרים זוכה לתמריץ, בדומה לכל יצוא ישראלי אחר בגמלים.

ביקורם של ערבים מהארצות השכנות מוסדר במסגרת ביקורי הקיץ, ברובם או בחלקם הגדול. מעניי-נת ההתפתחות שחלה בתחום זה: בשנת 1968 היו 16,000 מבקרי קיץ; בשנת 1969 — 23,000; בשנת 1970 — 52,000; בשנת 1971 — 106,000; ובשנת 1972 — 156,000.

כיום לומדים כ-8,000 תלמידים במוסדות להשכלה גבוהה בארצות ערב השונות.

יידן, מצדה, הודיעה לאחרונה על הגבלות לגבי המעבר בגשרים: הוטל מכס על כל היבוא מן השטחים לירדן בשיעור של 12.5% מערך הסחורה; ומה שיותר חמור — אורחי יידן ותושביה יוכלו לבקר בשטחים רק אחת לשנתיים, ובלבד שמשך הביקור לא יעלה על שבועיים — ומוטל קנס גבוה על כל יום שהייה נוסף; קיים היתר להוצאת 50 דינר בלבד.

כמעט למותר לערוך כאן השוואה, קודם כל בא-שר לחופש התנועה בין השטחים לישראל בתוך קו הירוק, ושנית, באשר לליברליות שבה אנו נוהגים לגבי המעבר לעומת ההגבלות שהטילה יידן.

ולאחרונה אני רוצה להעיר הערה בעניין האזרחות. לא רק תושבי יהודה ושומרון אינם פונים אלינו ואינם מבקשים אזרחות ישראלית, אלא גם הדרוזים ברמת-הגולן — שיש להם טענות רבות אלינו בעניין גובה מס ההכנסה וכדומה, ואינם מחוסרי פרנסה ואין להם סיבה להתאונן על מצבם הכלכלי — גם הם קיבלו אזרחות ישראלית, והדבר גורם לא רק לנו, אלא גם להם, סיבוכים רבים. בנושא של יציאת תלמידים — איננו מתירים לדרוזים היושבים על הגבול לשלוח את בניהם ללימודים באוניברסיטאות או ללימודים אחרים בסוריה ולחזור לישראל, דבר שאנו מתירים לתושבים של יהודה ושומרון ושל רצועת עזה. הדבר מקשה עליהם. אנו מתירים להם לנסוע על מנת שלא לחזור. איננו יכולים להרשות לעצמנו מסיבות בטחוניות לתת לדור הצעיר הדרוזי מרמת-הגולן לנסוע לדמשק ולחזור לישראל, גם אם יעשה זאת דרך קפריסין או דרך הגשרים. בכל מקום, אני רוצה לציין את הדבר הזה אשר עלה בדיון ציבורי — עניין האזרחות.

מה שהיה לי לומר בעניין הפליטים, אמרתי. ואשר לתושבי יהודה ושומרון, רצועת עזה ואפילו רמת-הגולן

ופי שמונה-וחצי מאשר ברצועה, שם המספר הוא 3,430 נפש.

ההוצאה הממשלתית לנפש על שירותי יינון ביש-דאל היא 148.8 לירות לשנה, פי שניים מאשר ביהודה ושומרון, שם היא מגיעה ל-65 לירות, ופי שלושה מאשר ברצועה, שם היא מגיעה ל-57 לירות.

אחת המגמות שלנו במדיניות בשטחים היתה לקיים במידת האפשר את האדמיניסטרציה המקומית בידי המנגנון המקומי, בתנאי שנקדם ונפתח את הענ-פים השונים במלוא היכולת הטכנולוגית שלנו. המגמה היא להעסיק את העובדים המקומיים, אבל לא למנוע את הברכה של הקידמה הטכנולוגית המצויה במשרדים כמו משרד החקלאות או משרד העבודה. יהיה זה אבי-סוד! אם תוך רצון לאפשר להם מינהל עצמי נמנע מהם את האפשרויות של פיתוח חקלאי, ובכך שכרם יצא בהפסדם.

אני רוצה להתעכב על ההרכב של המנגנון הממ-שלתי. המספר הכולל של עובדי המדינה ביהודה ושומ-רון וברצועת עזה הוא 13,295, מהם עובדים מקומיים 12,760 ועובדים ישראלים 535, כלומר כ-4%. אם נפחית מהמספר הזה את עובדי המכס והבלק, שהם ישראלים, נגיע ל-3% עובדים ישראלים מכלל העוב-דים.

לדוגמה, בשירותי הבריאות מהווים העובדים היש-ראליים בכלל המנגנון כ-1.6%; בחינוך — 0.2%, כי המורים המקומיים מהווים את מרבית המנגנון; בחק-לאות יש אחוז גבוה יותר של ישראלים — 7.5%, אבל זה לא רק עניין של אחוז, כי כל עובד ישראלי בחקלאות מהווה ברכה עצומה לתושבי יהודה ושומרון ורצועת עזה.

אשר לסדרי המעבר לישראל — כבר בשנת 1967 ניתן היתר כללי לכל ישראלי, תושב או תייר, להיכנס ללא כל הגבלה לשטחים ולנוע בהם באופן חפשי.

בקיץ 1971 ובקיץ 1972 ניתן היתר כללי לתושבי יהודה ושומרון. ולתושבי רצועת עזה להיכנס ולבקר בישראל, מבלי לעבור כל מחסום ביקורת. כניסתם של הדרוזים ברמת-הגולן הותרה קודם לכן. היתר זה איננו כולל את תושבי סיני. תושבי רצועת עזה יכו-לים לנסוע לארץ, אבל בין אל-ערש לעזה קיימים ביקורת ומחסום.

אין לנו הסדרי מעבר בין לבנון לישראל, או בין סוריה לישראל. עם המצרים נעשים מדי פעם סידורים חד-פעמיים למעבר של תלמידים או משפחות, לא של סחורות — ואלה אינם סידורים קבועים. סידורים קבועים יש עם יידן בגשרים. הערבים היוצאים משם עוברים לירדן. זה לא אומר שאינם מגיעים לארץ ער-בית אחרת, למצרים או ללבנון.

אשר לגשרים — לאחרונה הנהגנו כמה הקלות פרוצדורליות. כיום יש היתר יציאה כללי לתושבי כל השטחים לצאת בגשרים, ללא צורך בהצטיידות ברשיון כלשהו. משך שהייה של היוצא בחוץ הוא בלתי-מוגבל למעשה. כל תושב יכול לבוא לגשר, ואם איננו כלול ברשימה של אלה שצאיאתם אסורה מסיבות בטחוניות, מספיק התוקף של תעודת הזהות שלו כדי לאפשר לו לעבור לירדן לכל תקופה שהוא רוצה להי-עדר מהארץ.

אין גם כל הגבלה על יצוא סחורות לירדן, להוציא

להציע שהעניין לא יעלה על סדר-היום. אנו עושים זאת במיוחד לנוכח דברי שר הבטחון, דברי הסברתו והסכמתו לדיון, שהם למעשה וביסודו של דבר חיווך למדיניות הכיבוש והסיפוח של הממשלה, מדיניות שא-נחנו מתנגדים לה.

מה שדרוש הוא לא דיון על מדיניותה של הממשלה, אלא שינוי יסודי במדיניותה של הממשלה. לא מדיניות של סיפוח, לא מדיניות של גישול האוכלוסיה הערבית, כפי שזה נעשה באתחת-דפיה, עקראבה, בירעם, איקירית. בימים אלה, לדוגמה, קיבלו חמש משפחות, המונות שישים-ושלוש נפשות, צווי פינוי. הן מתגוררות בגבעה הצרפתית של הר-הצופים. משפחות אלה, כתוצאה מצעד זה של פינוי והריסת בתיהן, עומדות להיחפץ לפליטים בשנית. הן התגוררו עד 1948 בכפר הערבי ליפתא שבמבואות ירושלים ועל אדמותיו של אחד מהם הוקם בניין הכנסת.

פעולה זו, כמו יתר הפעולות של גישול וגירוש תושבים ערביים מכפריהם, מאדמותיהם, אינה מקרבת את השלום וההבנה בין שני העמים. פעולות אלה רק מוכיחות לאן מועדות פני המדיניות של ממשלת ישראל. מדיניות זו של התנכרות לזכויותיו של העם הערבי הפלשתינאי, מדיניות של הנצחת הכיבוש, היא חסרת פרספקטיבה. אין עם שישלים עם כיבוש, אף אם תנאי החיים שלו הם כפי שתיאר אותם כאן שר הבטחון. אף אם הוא חי בתנאים האידיאליים ביותר, אין עם שישלים עם כיבוש. האם אנו היינו מסכימים עם כיבוש באיוה תנאי שהוא?

עמי העולם לא יסכימו עם המשך הכיבוש ושלילת זכויותיו של העם השכן. מוכיחה זאת גם ההחלטה שנתקבלה ב-10 בדצמבר 1972 בעצרת האומות המאוחדות, האומרת בין היתר: "העצרת חוזרת ומזכירה, כי כיוון שלום צודק ובר-קיימא במזרח התיכון חייב להיות מושתת על שני העקרונות דלהלן: נסיגת הכוחות הישראליים משטחים שנכבשו בסיכסוך האחרון; הסתלקות מכל תביעות או מצבים של לחומה; הכרה בזכותה של כל מדינה ומדינה לחיות בשלום בתוך גבולות בטוחים ומוכרים, תוך חופש מאומים או מפעולות של כוח. ישראל נקראת להצהיר בפומבי על דבקותה בעקרון של אי-סיפוח שטחים על ידי שימוש בכוח... העצרת מביעה את תמיכתה המלאה במאמציים הגורשים על-ידי המזכיר הכללי של או"ם ד"ר קורט ואלדהיים ועל ידי ד"ר יארינג ומצהירה שוב כי אין להשלים עם רכישת שטחים בכוח וכי שטחים שנכבשו חייבים איפוא להיות מוחזרים... העצרת מצהירה כי שינויים שבוצעו על-ידי ישראל בשטחים הכבושים תוך הפרת אמנת ז'נבה מ-1949 הם בטלים ומבוטלים והיא קוראת לישראל לבטל תוכן ומיד כל צעדים כאלה, להימנע מכל מדיניות או נוהגים הפוגעים באופי הפיסי או בהרכב הדמוגרפי של השטחים הערביים הכבושים".

מקוצר הזמן איננו יכול לצטט את הנוסח המלא של החלטת העצרת.

אני רוצה להגיד לחברי הכנסת: אני יודע שיש בינינו אומרים: אום-שמום. אבל אי-אפשר למדינה להתעלם ולזלזל לאורך ימים בהחלטות של מוסד כזה. צריך לזכור שהודות להחלטה של מוסד זה, על-פי החלטה של מוסד זה, קמה מדינת ישראל.

- הם אינם פונים אלינו ואינם מבקשים לקבל אורחות ישראלית.

אלה הדברים שרציתי לציין באופן כללי כנתונים ולהדגיש שביסודו של דבר, בשתי הנקודות העיקריות המשותפות - איננו מדבר על הדברים הישראליים המובנהים: התנחלות בשטחים, ביקורים בשטחים, בטחון של קווי הפסקת האש - בדרך כלל גם אם יש פה ושם מגרעות או תלונות, איננו גורס את הנוסחה האומרת שנוצרו יחסים של "אדון ועבד". על-פי רוב קיימים יחסי עבודה לתפארת בין העובדים הערבים והעובדים היהודים שעובדים במקום עבודה אחד, אוכלים אותה ארוחה ולובשים אותו אוברול. אולי יש מקרים יוצאים מהכלל לרעה פה ושם. בדרך כלל היחסים נאותים מאוד.

איננו עוסקים היום בדיון לגופו. התכוונתי לציין היום רק נתונים. רציתי לומר בזה שנוסף על הדברים הספציפיים שלנו, של התנחלות ובטחון, הרי בדברים המשותפים הקו העיקרי הוא הגלגל הכלכלי. מתחוללת כעת בשטחים מהפכה עצומה מבחינה טכנולוגית, חברתית וכלכלית. זה מעסיק אותם יותר מכל נושא אחר, בגלל התעסוקה המלאה, בגלל הטכנולוגיה, הבנייה, פיתוח החקלאות והמיכון - כל המרחב הטכנולוגי המפותח של מדינת ישראל שנפתח לפניהם, וכן שוק לתוצרת ושוק לכוון העבודה, אשר סחף אתו גם את הפליטים. הדבר הזה הוא הדבר המרכזי. מבחינה זו חלה התפתחות יוצאת מהכלל בשטחים, בכל השטחים; גיכרים סימני העלאת רמת החיים ושינויים טכנולוגיים בכל מקום, בכל כפר, בכל מקום שבו יש טרקטורים ושאר כלי עבודה חדישים בחקל-אות, ושיטות עבודה מתקדמות גם בענפים אחרים. אמנם קיים עוד פער בין רמת החיים שלנו ושלם. לדעתי לא ניתן לעשות קפיצת דרך. כפי שהדברים מתנהלים עד כה - הם כשורה בנושא זה.

שמחתי מאוד לשמוע את חוות-דעתו של נגיד בנק ישראל בעניין זה, שהוא בודאי ער לבעיות הכלכליות של מדינת ישראל. אף אילו היו השאלות האלה מכבידות עלינו, איננו אומר שאפשר או צריך היה לנקוט מדיניות אחרת. אבל בדיעבד שמחתי לשמוע מפי הנגיד שהדבר אינו מכביד על המדינה, משום שאנו רואה את העניין הכלכלי כגלגל-התנופה העיקרי בכל המתרחש בינינו לבין תושבי השטחים.

הי"ד מ. זר:

רשות היבור לחבר-הכנסת לבנבראון, להצעה אחרת.

אברהם לבנבראון (הרשימה הקומוניסטית החדשה):
אדוני הושב-ראש, כנסת נכבדה. אילו היו דברי חבר-הכנסת אביוהר נשאים בגדר גיוני מוגנות הסי-פוח המקסימליסטיות וגיוני החוגים הלאומיים בשר-אל, המעבירים את היחסים בין שני העמים, היינו רואים מקום לתמוך בהצעתו לדון בנושא זה במליאה -

בן-ציון קשת (גח"ל):

הוא יגיע גם לכך שאתם תתמכו בו.

אברהם לבנבראון (הרשימה הקומוניסטית החדשה):
- אבל המדיניות האלטרנטיבית שהוא מציע ושעיקרה איננו שונה ממדיניות הממשלה מביאה אותנו

הלגיון הערבי לארץ ישראל המערבית, הרס, הרג, השמיד, שרף, והגיע, כפי שהתפאר נכדו של עבדאללה, לנקודה שאינה מרוחקת משפת הים אלא 15 קילו-מטרים.

שום אומה לא הכירה דה-יורה בסיפוח של עבדאללה מלבד בריטניה, ומלבד מדינה "דמוקרטית" גוספת — פקיסטן. ואנחנו, לפי דברך, צריכים בדיעבד לאשר או לאשרר את הסיפוח ההוא, שהוא תוצאה של אלימות, שפיכות דמים, פלישה, תוקפנות. היכן קרה כדבר הזה בתולדות אנוש?

כדי להבהיר את עמדתך אתה מספר שבתולדות ישראל היו גבולותיה של מדינתנו שונים. מה חדש בזה? האם לצרפת לא היו גבולות שונים, וכן לאיטליה, לבלגיה, להולנד, לשבדיה, לסין, לרוסיה? יהודה ושומרון, לכל הדעות, הם לב לבנה של האומה מימי קדם, ערישת תרבותנו, מקור גדולתנו.

אני מבקש לדעת: סיפרת לנו פעם שברל כצנל-סון היה מורה הוראה שלך באידיאולוגיה, ואני מדבר על כך בכבוד רב. אף אני קראתי את הכתבים של ברל כצנלסון בהיותי סטודנט, לא מרצה. תתבונן מה כתב ברל כצנלסון על ארץ ישראל ועל חלוקתה, בימים שבהם זר רצה לחלק אותה בכוח הזרוע, כאשר אנחנו היינו מעטים, כאשר זרים שלטו בנו. איך מחה, איך התקומם נגד האפשרות הזאת, איך הסביר מה היא שומרון ומה היא יריחו בשביל עמנו.

מה למדת מברל כצנלסון בשטח היסטורי זה של העם והמולדת שלנו? לפעמים אני עומד, אדוני הי"י שבראש, כולי תדהמה. מה קורה ליהודים, מה קורה לציונים? אבותינו התפללו "ותחזינה עינינו בשובך לציון ברחמים". האם ציון היא רק ירושלים? כל איש ידע שציון היא ארץ ישראל. במשך דורות נשאו תפילה מקודשת ומקדשת שכזאת, כאשר לא היתה לנו פה כמעט דריסת רגל. מה היה כוחנו? נכון, מעולם לא עזב העם היהודי את ארץ ישראל. אבל אני מדבר על הכוח המספרי, הצבאי, הכלכלי.

ישראל קרגמן (המערך, עבודה-מפ"ם):
זה לא דיון?

מנחם בגין (גח"ל):
אבקש להקשיב בסבלנות. אבקש להקשיב.

ישראל קרגמן (המערך, עבודה-מפ"ם):
אתה פותח בדיון.

מנחם בגין (גח"ל):
אתה חבר כנסת ותיק, תן לי להשתמש בזכותי הפרלמנטרית.

היו"ר מ. זר:
נכון מאוד.

אסתר רזיאל-נאור (גח"ל):
למה לא הפרעת לחבר-הכנסת לבנבראון?

מנחם בגין (גח"ל):

מה היה כוחנו אז? האם אי-פעם ויתר עם ישראל על ארץ ישראל, על יהודה ושומרון? בגולה עלו על כך על המוקד. מה, הגענועים של אבותינו אינם אומרים לנו כלום? והצינונות? מה אמרה הצינונות? על כל

על כן אין צורך, לדעתי, וטוב תעשה ממשלת יש-ראל אם לא תחכה עד שהעצרת תמליץ לפני מועצת הבטחון לנקוט סנקציות נגד ישראל. מוטב, לטובת הש-לום, לטובת עמי האזור, שממשלת ישראל תכריז על נכונותה לבצע את החלטת מועצת הבטחון 242 ואת החלטת העצרת של האומות המאוחדות מ-10 בדצמבר 1972, ובכך תסלול את הדרך לשלום צודק ובר-קיימא באזור שלנו.

היו"ר מ. זר:

לפנינו שתי הצעות. הצעת הממשלה — לקיים דיון במליאה; והצעת חבר-הכנסת לבנבראון... מה הצעת בעצם, חבר-הכנסת לבנבראון?

שרי-הבטחון מ. דייק:

זו לא הצעת הממשלה. הממשלה הסכימה להצ-עת חבר-הכנסת אביווהר.

היו"ר מ. זר:

מה אתה מציע, חבר-הכנסת לבנבראון?

אברהם לבנבראון (הרשימה הקומוניסטית החדשה):
לא לכלול את העניין בסדר-היום.

תופיק טובי (הרשימה הקומוניסטית החדשה):
הצעה פשוטה מאוד.

היו"ר מ. זר:

לא שאלתי אם היא הצעה מסובכת או פשוטה. אנחנו ניגשים להצבעה.

ה הצ ב ע ה

בעד ההצעה לדון בעניין במליאת
הכנסת — רוב

בעד ההצעה לא לכלול את העניין
בסדר-היום — מיעוט

ההצעה לדון בעניין במליאת הכנסת נתקבלה.

היו"ר מ. זר:

רשות הייבור לחבר-הכנסת בגין, להנמקת הימג-עות סיעתו מהצבעה.

מנחם בגין (גח"ל):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה. בדרך כלל האו-פוזיציה תתמוך בדיון בכל גושא חשוב שיועלה על ידי אחד מחברי הכנסת, ללא הבדל סיעה. אבל הפעם נמנענו מן ההצבעה על הצעת חבר-הכנסת אביווהר בגלל תוכן דבריו שבאו להציג לפנינו את הגושא. הוא הטיף מעל במה זו לחלוקה מחדש של ארץ ישראל. ואני מבקש לפנות אליו במישורין.

חבר-הכנסת אביווהר הנכבד, אתה מרצה באוני-ברסיטה. אבקשך לומר לנו, האם בחומר ההיסטורי המוגש על-ידך לתלמידך מצאת אי-פעם מקרה שעם, מרצונו החפשי, הסכים לחלוקה מחדש של מולדתו? נכון שבתולדות העמים קרו מקרים ששטחי מולדת העמים נקדעו מעליהם כתוצאה מתבוסה. אבל לאחר נצחון?

אדרבה, תזכור איך חולקה ארץ ישראל המערבית. לפני עשרים-וחמש שנים עמדנו במלחמה לחיים ול-מוות. לאחר שהשלטון הבריטי סולק מכאן, פלש

המלך עבדאללה הסכימו רק שתי מדינות. הסיפוח הזה לא הוכר מעולם כחוקי, אבל העובדה שעם ערבי-פלשתינאי חי בארץ הזאת 1,600 שנה — זוהי עובדה שאינה טעונה אישור מטעם שום מדינה ושום עם. זוהי עובדה היסטורית. השאלה העומדת לפנינו אינה אם יש לנו זכויות על ארץ זו בשלמותה. אני עונה על כך בחיוב. יש לנו זכות על ארץ ישראל כולה. השאלה היא אם רק לנו יש זכות על ארץ ישראל כולה. על כך אני עונה: נוצרו כאן נסיבות היסטוריות מיוחדות במינן, ויש לשני עמים זכויות על הארץ כולה. במקרה זה יש רק שתי אפשרויות, אם לא נחשוב על השמדה וגירוש — ואני מאמין שאין אדם, בבית הזה לפחות, הדוגל בכך: או שעם אחד יהיה תחת שלטון של העם השני — כפי שמציע חבר-הכנסת בגין, או שהארץ תחולק בין שני העמים תוך תקווה שלמרות החלוקה יאפשרו הסדרים מיוחדים את קיום האחדות הבסיסית של הארץ. ואוסף בסוגריים: אל נשכח שגם החלטת האומות המאוחדות המקורית, מנובמבר 1947, שחילקה את הארץ למדינה ערבית ויהודית, שמרה על אחדותה הכלכלית של הארץ.

בגין הלוי (גח"ל):
למה שווייץ לא חולקה?

ה"ר מ. זר:
אני מיעץ לך לא לענות לו.

אורי אבנרי (העולם הזה—כוח חדש):
לא אעבור על גבולות הזמן שהשתמש בו חבר-הכנסת בגין. השאלה היא חשובה.

שווייץ נוצרה בשותפות היסטורית בת מאות שנים בין שלושה פלגי עמים — גרמני, צרפתי ואיטלקי. קיים שם משטר של חלוקה לקנטונים — חלוקה שהיא משמעותית, לא פורמלית גרידא. השותפות היא מרצון. מעולם לא נכפתה. קנטון אחרי קנטון הצטרף מרצון לקונפדרציה השווייצרית. אין זאת מדינה איחודית, ולא מדינה גרמנית שיש בה מיעוט צרפתי ואיטלקי, כי אם "קונפדרציה שווייצרית", של שלושה פלגי עמים, מרצון.

בגין הלוי (גח"ל):
זו מדינה אחת.

אורי אבנרי (העולם הזה—כוח חדש):
מדינה אחת — מרצון.

ואני מקווה מקרב ללב, שאם יקומו שתי מדינות לאומיות, אחת יהודית ואחת ערבית-פלשתינאית, שיחיו יחד, תחילה בשכנות טובה ואחר-כך ביחסים הדוקים יותר, יקימו מתוך רצון חדדי במרוצת הזמן מסגרת קונפדרטיבית או פדרטיבית מרצון. אראה בכך הגשמת חלום גדול.

רק לוליינות אינטלקטואלית יכולה להוביל לתיאור המצב הקיים כשלום מרצון. יש כיבוש, שבעיניך הוא שיחרור, אבל בעיניהם הוא כיבוש. העם השני אינו משלים עם הכיבוש הזה, הוא מקבל אותו כמצב זמני. כמו שאמר שר הבטחון, זה אולי המשפט החשוב בדבריו, אף איש אחד, לא ביהודה ושומרון, לא ברמת הגולן ולא בירושלים, לא ביקש לקבל אורחות ישראלית. תושבי השטחים המוחזקים רואים בישראל מדינה לאומית של עם אחד.

פנים, אני מבקש להזכיר לך החלטה של מפלגה שמעו-לם לא הייתה חבר בה, אבל כדאי ללמוד קל וחומר. בשנת 1927 החליטה הוועידה של "השומר הצעיר" כי מטרת הציונות היא לרכז את רוב העם היהודי בארץ ישראל. הם אפילו הוסיפו "וסביבתה" — אני לא "אימ-פריאליסט" כמיהם — בארץ ישראל. את רוב העם היהודי לרכז בארץ ישראל. זו החלטת "השומר הצעיר". ארץ ישראל המערבית בדינו, וציונים אומרים: הבה נחלק אותה, אנחנו חייבים לחלק אותה, אנחנו צריכים להביא לחלוקתה, ליום את חלוקתה. איזה פרדוקס?

אומרים לנו שיש בעיה דמוגרפית. ודאי שיש בעיה כזאת. אנחנו היום רוב של קרוב לשני שלישים יהודים ושליש ערבים. איזה עוול אנחנו עושים? אנחנו רוצים לחיות אתם יחד בשוויון זכויות. יש למעלה ממאה מיליון ערבים, 1.2% של העם הגדול הזה נמצא תחת שלטונה של ממשלה יהודית. האם עמים אחרים אין להם חלקים ברחבי תבל תחת שלטון של ממשלה אחת? רת? האם זו לא תופעה מקובלת בעולמנו? איזה עוול? אנחנו רוצים לחיות יחד עם חלק קטן של עם גדול אחר, בשוויון זכויות, חירות וצדק. מה העוול בזה? מדוע אנחנו צריכים להטיל שזה עוול? רוב של שני שלישים. מי שקורא ידע, אפילו הרצל וז'בוטינסקי לא יכלו אלא לחלום ביניהם על רוב כזה, כי הרי ביניהם היינו מיעוט קטן, היום הגענו לרוב גדול. צריך לשמור עליו, צריך לקיים אותו, אפשר להגדיל אותו. העלייה פורצת מכל עבר. דרושה גם עלייה פנימית. הכל ביושר אנושי. מדוע צריך להטיל לחלוקה מחדש של ארץ ישראל?

אדוני היושב-ראש, אני מודה לכבודי, שעל אף מחאתו הלא-פרלמנטרית של חבר כנסת אחד נתן לי את הזכות להשתמש בזכותי לפי התקנון ולומר דברים אלה כדי לנמק מדוע נמנענו מהצבעה.

ה"ר מ. זר:
קשות הדיבור לחבר-הכנסת אבנרי, להנמקת הימנעות סיעתו מהצבעה.

אורי אבנרי (העולם הזה—כוח חדש):
אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה. כמו קודמי, חבר הכנסת בגין, אני משתמש בזכותי הפרלמנטרית לנמק מדוע נמנעתי מהצבעה.

קשה היה להחליט איך להצביע על הצעה זו. אין אופוזיציה שיכולה להתנגד שעניין כזה יועלה על סדר-היום. להיפך, אופוזיציה צריכה לדרוש תמיד, שעניין חשוב — והרי אין עניין חשוב יותר מזה — יועלה על סדר-היום של הכנסת. אני מסכים לתוכן רוב הדברים של חבר-הכנסת אביזור והייתי מצביע בלי הסתייגות למען דיון על דבריו, וללא באו דבריו של שר הבטחון, שאמנם לא היה חפשי היום להביע דעה משלו, אבל צלילי דעתו התנגנו במה שקרא "גתונים". לפיכך לא היתה ברירה אלא להימנע.

ארשה לעצמי להוסיף כמה מלים. חבר-הכנסת בגין פנה ישר אל חבר-הכנסת אביזור ושאל איפה היתה אי-פעם דוגמה שעם הסכים מרצון לחלוקת מולדתו. הייתה מרשה לעצמי לפנות ישר אל חבר-הכנסת בגין ולשאול: איפה היתה אי-פעם דוגמה לכך ששני לאומים טוענים לארץ אחת, ולשניהם יש זכויות לגיטימיות היסטוריות עליה? נכון שלסיפוח הגדה ביר

טילים, בזמן שקיימים מפצצים בלתי-מאוישים, בזמן שקיימים כל אמצעי האלקטרוניקה והמכ"ם. מדברים על "עומק אסטרטגי" — והעומק האסטרטגי הזה הוא רק חיפוי לכיבושים. בשמו מדברים על כיבושים גם אלה שקודם לא העזו בכלל לחשוב על כיבושים בסיני, גם מהספסלים האלה, מספסלי גח"ל — היום מדברים על "עומק אסטרטגי" גם בסיני. הכל נחוץ להם. בינתיים זה מה שנחוץ להם. עזר וייצמן עומד על כך שלהבא נחוץ יהיה עוד יותר.

בנימין הלוי (גח"ל):

ואתה מדבר על ירושלים, נכון? על ירושלים המזרחית.

שמואל מיקוניס (מק"י):
רגע אחד.

כל הדיבורים ההיסטוריים, הדתיים, האסטרטגיים הם מסך-עשן כדי לכסות על נטייה לכבוש שטחים שאינם שייכים לנו. כדי למנוע מעם אחד של הארץ הזאת את זכות ההגדרה העצמית —

(קריאה: איזה עם?)

— — — העם הערבי הפלשטינאי. ארץ-ישראל היא מולדתם של שני עמים, וכאן רוצים לבטל את זכותו של עם אחד. אחר-כך באים בטענות שיש חוגים וחוגים, טרוריסטים ולא טרוריסטים, בקרב הערבים, השוללים את זכות ההגדרה העצמית של העם היהודי, כלומר: דורשים את חיסולה של מדינת ישראל.

אני אומר איפוא: אילו הכרנו אנחנו בזכות ההגדרה העצמית שלהם — היינו משמיטים מתחת לרגלי הקיצוניים הללו במחנה הערבי את הנשק החשוב ביותר במאבקם הפוליטי וגד קיומה של מדינת ישראל. אילו הכרנו בזכותם, היו נאלצים להכיר בזכותנו.

בנימין הלוי (גח"ל):

היו עונים "מוחל טובות".

שמואל מיקוניס (מק"י):

לא היו עונים "מוחל טובות". היינו יכולים לנהל מערכה. אין זה מקרה שצצינו בחוץ-לארץ מתקשים להשיב על כל מיני שאלות, לא מצליחים להשיב על שאלת היחס הרשמי לעם הפלשטינאי, לתנועה הפלשטינאית. שאלה זו קיימת, לא יועיל שום דבר, וצריך להשיב עליה. מצד הספסלים האלה, מצד ספסלי גח"ל, משיבים: הפלשטינאים צריכים להיות בשליטה שלנו; שליטה שלנו תהיה דמוקרטית במאה אחוז. שר הבטחון אומר: השטחים האלה צריכים להיות בשילוב כלכלי אתנו, מבלי לספח אותם רשמית, מבלי להחיל עליהם את החוק הישראלי; הפלשטינאים יחיו בשכם יחד אתנו, ויציבנו ברבת-עמון; הבירה שלהם היא רבת-עמון. הוא קובע להם את הבירה, הוא קובע להם את האזרחות. והם אינם רוצים לחיות לפי הרצפטים של דיין ולפי הרצפטים של בגין. אין הם רוצים לחיות לפי זה. הם רוצים לחיות לפי רצפטים שלהם, לפי הזכות שמגיעה להם כפי שמגיעה לנו. מגיעה לנו זכות הגדרה עצמית. אנחנו נאלצים עכשיו להילחם על זכות קיומו כמדינה ריבונית עצמאית, ומדינת ישראל היא ההתגלמות של זכות ההגדרה העצמית שלנו. אנחנו יכולים לבסס את הזכות הזאת בתודעת הערבים בראש וראשונה, וכן בתודעת דעת הקהל הבין-לאומית, אם גע-

אדוני היושב-ראש, דובר הרבה על הבעיה הדמוגרפית. אין בעיה דמוגרפית. המלים "בעיה דמוגרפית" הן סילוף הבעיה האמיתית. הבעיה איננה בכך שיש יותר מדי ערבים בתוך מה שרוצים שתהיה מדינה יהודית, וזה מסכן את היהדות של המדינה. לא זו הבעיה האמיתית. זהו אולי תירוץ בפי אנשים שאינם מעיזים להגיד את הדברים בפה מלא. הבעיה היא שקיימים כאן שני לאומים, והלאום האחד לעולם לא יחיה עם השני בשלום אם זה לא יכיר בזכויותיו הלאומיות הלגיטימיות. הצורה היחידה שבה תוכלנה הזכויות הלגיטימיות של העם הפלשטינאי לבוא לידי הגשמתן בדרך שתבטיח את בטחוננו, תחת לסכן את בטחוננו, היא הקמת מדינה לאומית של העם הפלשטינאי, בשותפות עם ירדן או בלי שותפות עם ירדן, כרצונו שלו. עלינו להתור לברית ידידות בין מדינת ישראל החפשית, העצמאית והריבונית לבין מדינה פלשטינאית חפשית, עצמאית וריבונית.

הי"ר מ. זר:

רשות הדיבור לחבר-הכנסת מיקוניס, להנמקת ה"מנעות סיעתו מהצבעה.

שמואל מיקוניס (מק"י):

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת. נמנעתי מהצבעה מנימוקים הפוכים לגמרי מאלה של חבר-הכנסת בגין. הפוכים לגמרי, כיוון שאני מתנגד לכיבושים טריטוריאליים, מתנגד לסיפוחים טריטוריאליים. אינני דמוקרט מסוגו של חבר-הכנסת בגין, המוכן לתת לערבים במסגרת של מדינה יהודית נרחבת, כתוצאה מכיבושי מל-חמת ששת הימים, זכויות אזרחיות, זכויות דמוקרטיות, ואף הבטחות ליחסי אחווה. גם שר הבטחון דיין דיבר על כך בהתלהבות, שהנה בשטחים — בגדה המערבית ובירצועת עזה — התחוללה מהפכה ממש, טכני-לוגית, כלכלית וחברתית. ייתכן שיש שם הטבות, ייתכן שיש שם תמורות, אבל... "מוחל טובות". הערבים, לפי דבריו של שר הבטחון עצמו, אינם רוצים שם לא את חוסיין ולא את דיין. אינם רוצים את שניהם. הם רוצים להיות עצמאיים, הם רוצים להיות חפשיים; אינם רוצים להיות נשלטים על-ידי עם אחר. והכיבוש הזה, שקוראים לו "ליברלי", הוכח שהוא בלתי-ליברלי, כפי שמעידים מספר הבתים המנותצים, מספר ההתנחלויות, מספר הגירושים, מספר סתימת הבארות בפיתחת-רפיה, ההתנחלות בגתית במקום שצריך היה להיות שדה-אימונים כביכול ונהפך להתנחלות קבועה, ריסוס שדות כפר עקראי 17 קילומטר ממזרח לשכם, — דבר ששר הבטחון עצמו כינה בשם "וג' דאליס" ו"חריג מסוכן" וכדומה וכדומה. ובכן, מה פה כל הדיבורים הללו?

השאלה היא שאלה של סיכסוך לאומי. כאן באים ומדברים בשם ההיסטוריה. אם היסטוריה — אזי אזור רחובות לא היה בתחום המדינה היהודית, לא בימי בית ראשון ולא בימי בית שני. בבקשה, אם כן, תחזירו למישהו את אזור רחובות, בשם ההיסטוריה. אני מכיר אירוע היסטורי אחד, שעליו התנהל ויכוח, כמעט באותם הנימוקים של בגין ודיין: אלזס-לותרניגה. מרכס כתב שהנימוקים של אלה שהיו בעד כיבוש אלזס-לותרניגה וצידוה לגרמניה היו נימוקים היסטוריים ונימוקים אסטרטגיים. אותו הדבר. גם כאן אומרים: דרוש עומק אסטרטגי — בזמן שקיימים

— הצעה לסדר-היום (מיקוניס, זר, אנקוריון); חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (פטור חלקי של קיצבאות) (זר, קרגמן) —

גיק את הזכות הזאת גם לעם הערבי הפלשתינאי. כלומר, אם נסייע לו להקים את מדינתו העצמאית הרי-בזאת מחוץ לגבולות המוסכמים של מדינת ישראל, על יסוד של דו-קיום בשלום.

הי"ר מ. זר:

חבר-הכנסת מיקוניס, אני מבקש לסיים.

שמואל מיקוניס (מק"י):

אני מסיים.

או שניציע פתרון של שלום מתקבל על הדעת של שני העמים, או שנגרום למלחמות-נוקם מצדם לאין-סוף, אחת, שנייה, שלישית, רביעית — בלי סוף. אנחנו מכירים את ההיסטוריה של מלחמות כאלה. ואני חושב שלא באנו הנה בשביל להילחם, ולכן איננו רשאים ואיננו יכולים לפתור שאלות רק מעמדות של כוח, אלא גם מעמדות של תבונה, מעמדות של צדק.

הי"ר מ. זר:

רק רגע אחד, חבר-הכנסת מיקוניס. אני מבקש, רק רגע. תפסיק רק לרגע; האמן נא לי שלא נעים לי היום יום רביעי, לפנינו עוד ארבע הצעות, השעה אחרי אחת. נתתי לך שבע דקות מעבר לזמן. במקום חמש דקות קיבלת שתיים-עשרה דקות. גם לליברליות שלי יש גבול.

ארי אנקוריון (המערך, עבודה-מפ"ם):

למה צריך להתחנן כל-כך?

ה. חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (פטור חלקי של קיצבאות),

תשל"ב-1972 *

(הצעת חבר-הכנסת י. קרגמן)

הי"ר מ. זר:

אנו עוברים להצעת חוק של חבר-הכנסת ישראל קרגמן: חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (פטור חלקי של קיצבאות), תשל"ב-1972. רשות הדיבור לחבר-הכנסת קרגמן.

ישראל קרגמן (המערך, עבודה-מפ"ם):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה. הצעת התיקון שהגני מתכבד להביא לפניכם באה לתקן את פקודת מס הכנסה והיא מתייחסת לקיצבאות שמקבלים אלה הפורשים על-פי החוק מן העבודה.

סעיף 1 בתיקון שלי הוא תיקון שמצפים לו עשרות אלפי מקבלי קיצבאות וגם אלה שבאחד הימים יצטרפו למחנה הגדול הזה. ההצעה אומרת שקיצבה שמקבל אותה מי שפרש בגיל מסוים מן העבודה — 25% ממנה יהיו פטורים ממס הכנסה, וזה כמובן נוסף לאותם הפטורים שמקבל כל אזרח על-פי חוק מס הכנסה.

החוק הקיים — וזה מסביר מדוע צריך לתקן אותו — קובע שהקיצבה טעונה מס הכנסה, ואין לה כל פטורים על כך. לעומת זאת סעיף 9 בפקודת מס הכנסה קובע פטורים מסוימים ממס הכנסה, ואחד מהם הוא מענק פרישה. פיצויים פטורים ממס הכנסה,

הי"ר מ. זר:

אני מבקש לא להטיף לי כל-כך. אני מבקש מחבר-הכנסת מיקוניס לגמור.

שמואל מיקוניס (מק"י):

לא התרגשתי כשחבר-הכנסת בגין דיבר פה הרבה יותר. טוב, יש הבדל בין זה לזה.

הי"ר מ. זר:

חלילה.

שמואל מיקוניס (מק"י):

רגע אחד. אינני מתרגש. אני רגיל למצב הזה. אני מכיר את המצב הזה.

הי"ר מ. זר:

תגמור, במקום כל זה.

שמואל מיקוניס (מק"י):

אני רוצה לומר בסיום: יש לנו שתי אפשרויות: או שלום, וזה יכול לבוא רק על יסוד של הבטחת הויתור שלנו תוך אי-התעלמות מהזכויות של הזולת, או מלחמה. אנחנו בוחרים בדרך השלום.

אני רוצה לומר לכם שעם כל הדקלמציות היפות, הדמגוגיות, ההיסטוריות, המיסטיות, הדתיות — העולם איננו גולם. העולם רוצה שלום.

לא כן הקיצבה. יוצא מכך שאדם שחשך במשך עשרות שנים, מתוך השתתפות בקרן כלשהי, קרן פנסיה, קרן גימלאות, או אדם שוויתר תקופה מסוימת על הכנסה מסוימת כדי להגיע לפנסיה תקציבית — חייב במלוא מס ההכנסה.

הדבר נראה לי לא מוצדק. עסקתי בנושא זה למעלה משנה כדי לשכנע את אלה שהתנגדו לכך שיש מקום לפטור הזה. כי גימלה בדרך כלל מורכבת משלושה קומפוננטים: תשלומי הפרשה של כל עובד, או אם אין הפרשה — ויתור על הכנסה מסוימת כפי שנקבע לפני שנים, אם מדובר על עובדי מדינה; תשלומיו של המעביד; והריבית המצטברת לכך.

לפי החישוב שנעשה — חישוב לא מדויק, הוא איננו יכול להיות מדויק, אבל הוא סביר — רבע מסכום הגימלה מורכב מן החסכוניות של העובד, שמקבל את הפנסיה כשהוא מגיע לגיל פרישה. לכן נאמר בהצעה שאני מציע, שנוסף לכל הפטורים, 25% מהגימלה יהיו פטורים ממס הכנסה.

אני שמח לציון שאחרי הדיונים הפנימיים והווי-כוחים, גם מבחינה עיונית — כי יש אנשים שהתנגדו לכך מבחינה עיונית, לא מבחינה פיסקלית — סוף

חוברת ט', ישיבה שס"ו

— חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (פטור חלקי של קיצבאות) (קרגמן, זר, דינשטיין);
— הצעות לסדר-היום (זר, לגדאו) —

הקרנות למיניהן לחבריהן, מיסוי תקבולים המתקבלים על-ידי מבוסח לקרנות מאושרות או מפנסיה תקציבית וכיוצא באלה סעיפים סוציאליים, כפי שאני קורא להם.

מסיבה זו אני מציע שהדיון בהצעת החוק הפרטית של חברי-הכנסת קרגמן בוועדת הכספים יושלב עם הדיון בהצעת החוק של משרד האוצר, אשר תוגש — אני מקווה — תוך חודש ימים.

כאמור אני מציע להעביר את הצעת החוק לוועדת הכספים של הכנסת, שתידון במשותף עם הצעת החוק של משרד האוצר.

הי"ר מ. זר:

חברי הכנסת, לפנינו הצעה אחת — להעביר את הצעת החוק של חברי-הכנסת קרגמן לוועדת הכספים.

הצבעה

ההצעה להעביר את הצעת החוק של חברי-הכנסת י. קרגמן לדיון מוקדם בוועדת הכספים נתקבלה

ו. הצעות לסדר-היום

1. החלטה אנטי-ישראלית בעצרת האו"ם

אבל, חברי הכנסת, בהתייחסנו להחלטת האו"ם על האלמנטים החדשים שבה, טוב שנדע איך הגענו לכך. עקרון אי-הסיפוח לא נולד באו"ם, לידתו כאן בירושלים. הוא נבקע אשתקד על-ידי ראש הממשלה בהתחייבות לנשיאי ארבע מדינות אפריקה בעת ביקורם אצלנו. חזר על עקרון אי-הסיפוח שר החוץ מעל במת האו"ם, אם כי נתבקש לא לעשות זאת. והכרה בזכויות הפלשתינאים — אף היא לידתה בחצר יהודית. ראשיתה בשיתוף, המשכה ב"ארץ הצבי", ועתה פרש עליה כנפיו גם השר אלוך, אשר אמר לאחרונה כי הוא רואה בפדרציה בין ממלכת חוסיין לבין יהודה ושומרון "דגם לפתרון צודק, בו תיפתר הבעיה של אוכלוסייה פלש-תינית קיימת, בין שמגדירים אותה כעם ובין לאו".

מה נלין על הגויים? הסחורה היא la maison, אולם אין זו כל תוצרת הארץ שלנו. יש עוד. ודווקא בשבועות האחרונים. אך בטרם נתבונן בה, נראה על איזה רקע מדיני ובטחוני התפתחה.

חברי הכנסת, לא היו ימים גדולים לישראל כימינו אלה. שבנו אל השרשים ואל המקומות שמהם באנו. צה"ל על התעלה, על הירדן ובחרמון, מבטיח לנו לראשונה גבולות בני-הגנה, ובהם ורק בהם נמנע מלחמה חדשה. כל נסיגה מהם דוחה את סיכויי השלום תחת לקרבו, ואינה אלא ראשיתה של מלחמה חדשה. אמנם אויבנו רוצים בגסיגה טוטלית שלנו, והם קוראים לזה "פתרון מדיני", כדי לשוב לבסיסי תוקפנות נוחים שאבדו להם ולחדש עלינו מלחמה. אך אין בכוחם להשיג זאת.

בעיית האזור אינה נמצאת זה זמן רב על שום שולחן מדיני בארצות-הברית, ואין שום יומה אמריקנית להסדרים. רוסיה איננה עוד באזור כגורם פעיל. אין אזורנו הרה-סכנות, ואין זה סביר כי עומדת לפרוץ בו אש רצינית. אין סכנת עימות באזור בין מעצמות

כל סוף הגענו לכך שניתנה לי האפשרות להביא את הצעת החוק הזאת. וללא היסוס אני יכול לומר שאני מניח שהממשלה תקבל את ההצעה הזאת.

אני מציע להעביר את הצעת החוק של לוועדת הכספים של הכנסת.

הי"ר מ. זר:

רשות הדיבור לסגן שר האוצר, לתשובה.

סגן שר האוצר צ. דינשטיין:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה. האוצר מסכים עקרונית להצעת החוק הפרטית של חברי-הכנסת ישראל קרגמן, שהביא אותה לפנינו. אין לי אלא להציע להעבירה לדיון בוועדת הכספים של הכנסת.

יחד עם זאת אני מתכבד להודיע לבית כי במסגרת תיקוני החוק שאנו עומדים להציע לכנסת לאחר דיון מוקדם בממשלה לקראת שנת 1973/74, תהיה שורה ארוכה של תיקונים הנוגעים לסעיפים הסוציאליים של פקודת מס הכנסה. תיקונים אלה דנים בין היתר בתחומים של הפרשות לקופות גמל, תשלומים של

הי"ר מ. זר:

אנו עוברים להצעה לסדר-היום של חברי-הכנסת חיים לגדאו: החלטה אנטי-ישראלית בעצרת האו"ם. רשות הדיבור לחברי-הכנסת לגדאו.

חיים לגדאו (גח"ל):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת. ההחלטה האחרונה של האו"ם בעניין הסיכסוך באזורנו לא הפתיעה אותנו, ונתייחס אליה כמידת ערכה הממשי, כאשר התייחסו אנגליה וצרפת להחלטות שנתקבלו נגדן, ונדחה כמובן את החלטת האו"ם ללא סיג. ובטורוד הערבי חובה עלינו ללחום, גם אם יהיה צורך בכך שנגלה את המערכה בעצמנו, ולחתר להסדרים בילטי-רליים עם מדינות המעוניינות בחיסולו, ולא נסמוך על דיונים עקרים באו"ם, כי יש לראות אותו במהותו האמיתית.

אולם, חברי הכנסת, על כולנו, ובעיקר על הממשלה, ללמוד ממה שאירע הפעם באו"ם. והמדובר, פרט לבדירות המדינית שהופגנה נגדנו שם, בשלוש תופעות, שלושה אלמנטים חדשים המופיעים לראשונה בהחלטה של האו"ם: א) ישראל נקראת להצהיר בפומבי על דבוקתה בעקרון של אי-סיפוח; ב) העצרת קובעת שהכרה בזכויות הפלשתינאים היא יסוד בלתי-נפרד בכל הסדר לכינון שלום צודק וברי-קיימא; ג) העצרת מזמינה את המדינות להימנע מפעולות העשויות להוות הכרה בעובדת הכיבוש הישראלי.

נציגינו באו"ם הודיעו כי אם יתקבל נוסח החורג ממהות החלטת האו"ם מס' 242, נשקול את הינתקונו מהחלטות מועצת הבטחון. ואמנם נתקבל נוסח חורג, מאוד חורג. אך משרד החוץ, כרגיל, נבהל מהעזת עצמו ושכח שגאמר בהודעתו. לדעתנו, אם זה אופי הפעולה של משרד החוץ, מוטב לא להודיע כלום, כדי לא לאבד את שארית אמינותנו בגויים.

מנחם בגין (גח"ל):
נאמר "עוד יהלולך סלה".

חיים לנדא (גח"ל):

אם כן, בא שר שלנו לאמריקה ומסבירים לו כי אין כל יומות אמריקאיות, ולדעתם, אין סכנת אש באזור, והסיבה ברורה — כי המצרים חוששים שיקבלו מכה ישראלית רצינית. אבל דיבורי שרינו ונסיעותיהם יכולים אמנם להוליד לחצים, וטוב שהפעם משבשים באמריקה את יומותיהם. כמובן, באזור אי-רציונלי תיתכן אש כל רגע, נגד כל חישוב הגיוני, אבל דיבורים מאיימים ואיומים בדיבורים עדיין אינם חיות אש. ולמה הלחץ מצדנו על הסדר חלקי לפתיחתה של התעלה, כאשר אין כל תביעה לכך מן החוץ? הרי פתיחתה עלולה להשמיט מדינו את הבסיס המעניק לנו מעמד של גורם מעצמתי באזור. אני משתמש במונח זה, והוא אינו שלי, אלא חוגים אמריקניים משתמשים בו לגבי ישראל ורואים אותנו כמעצמה במזרח-התיכון. ואילו נסיגתנו מהתעלה הופכת אותנו מגורם לבעיה, והסדר חלקי כזה, שהוא מהלך אנטי-מדיני מובהק, אינו אלא ראשיתה של נסיגה כוללת.

חברי הכנסת, מגיין כל הדחפים המוזרים אלה? מגיין הסמכות והזכות של שרים לוותר על שטחי מולדת, ששוחררו בקרבן יקר? השר גלילי, מי ייפה כוחם לכך ובשם מי הם מתחייבים? והרי לא הכנסת, המוסד הריבוני של העם, ולא העם לא דנו בכך ולא החליטו, והמדובר בגורלה ובעתידה של האומה, וכל זה במקום מדיניות של "שב ועשה", בשקט וללא דיבורים.

אדוני היושב-ראש, בימים אלה הגענו גם לארבעת הבנים, שהיו לצרה אשר אינה כתובה בתוכחה. לא אנו נשפוט אותם. את פסק-הדין יתן בית-משפט מוסמך בישראל, ולא נטיל האשמות קיבוציות, אבל חובתנו לתת את הדעת לשרשיה של תופעה איומה זו וחובה לומר כי מקורה בשמאלנות הריאקציונית והא-לימה, המביאה את נושאייה לכך שעצם צדקת קיומנו התערערה אצלם. הם טוענים שאנו עושים כאן עוול והם מגינים בהלך מחשבתם זה המעוקם עד לידי שנאה עצמית, וחובה לומר בגינות התופעה כי רק מקרב המפגינים נגד חבונן יהודית ועזה היהודית — שגורשנו משם על-ידי פוגרום דמים בשנת תרפ"ט — יכול לקום הנגע הזה. ואם אנשי שמאלנות, המשמ-אים כשליחים של מפלגות ציוניות בצרפת ובמקומות אחרים, מסבירים לנוער יהודי, ולא-יהודי, כי יהודה ושומרון הם סרטן בגוף ישראל, יש מסיקים את המס-קנה שאם יש סרטן, צריך לעקור אותו.

ודברים דומים וחמורים מהם נאמרים כאן בעתונות, וקולם נשמע ברדיו ובטלוויזיה שלנו, עד שלפעמים נדמה לך כי אתה צופה ומאזין לאמצעי תקשורת לא של ירושלים, אלא של בירה שכנה. והרעל מוסיף לפענף. כך אתה מגיע לתמונה המחוריה, שקם דור מדבר חדש העלול לעכב גאולה, ככל דור מדבר, וחובתנו לעמוד בפרץ, בעוד מועד, כי גיס חמישי זה מבית עלול להיות הרבה יותר מסוכן מארבעה גייסות מבחוץ.

אדוני היושב-ראש, באנו לתבוע בכנסת דיון במכ"ל הבעיות וההתפתחויות המדיניות החמורות מבית שהתרחשו לאחרונה בלי שתהיה לכנסת כל נגיעה בהן, כי הכנסת, המוסד הממוקק והריבוני של העם, נמצאת מחוצה להן. אני חושב שלא ייתכן שכל זה יתרחש —

העל. נכון שלמרות הרגיעה נמשכת ההתחרות בינינו על אזורי השפעה, ובמאבק זה שירתה ישראל את העולם החפשי הרבה יותר ממה שהוא שירת אותה. בשיבתנו על התעלה ובנעילתה בלמנו את ההתפשטות הסובייטית ואת החדירה שלה לאוקיינוס ההודי, לא-צות המפרץ הפרסי ולאפריקה המזרחית. לכן קיבלנו נשק וגוסיף לקבל. האינטרס הוא הקובע.

צר לנו שהדבר לא הובן על-ידי ממשלת ישראל, אם כי חברי-הכנסת בגין העלה ארגומנט זה וניתוח זה לא פעם, והבהיר אותו כאן הסנאטור ג'קסון בביקורו האחרון, באמרו: "המערב אינו מעריך די הצורך כמה עזרה ישראל לעולם החפשי על-ידי סגירת התעלה". במצב עניינים זה, בנוחות מדינית ובטחונית שלא היתה דוגמתה — רק הסתיימו הבחירות לנשיאות בארצות-הברית, עוד לא נכון בה הממשלה החדש, עוד המלחמה בווייטנאם — החלו שרים בכירים, ללא כל סיבה הגיונית, בוויכוח פומבי של תחרות על הנסיגה מהש-טחים המשוחררים, בבחינת "כל המרבה...".

שר החוץ מוכן היה עוד בינוי להחזיר 98% מן השטחים הכבושים, כדבריו, ולאחרונה הוא מוכן לכך שחברון אמנם תהיה מובלעת יהודית במדינה ערבית. והנה באו השרים ספיר, אלון ובר-לב וגם הם נסוגים. הכלה של יהודה ושומרון אינה מוצאת חן בעיני שר האוצר; שר המסחר והתעשייה רוצה "יותר בטחון ופחות ערבים" — אלגברה מסתורית; ובאה ראש המ-שלה ומכריזה בעתון איטלקי כי רוב העם יהיה מוכן לסגת מיהודה ושומרון.

חברי הכנסת, מתקבל הרושם של חיפוש אחרי כונס נכסים שסיכים לקבל את המוצע לו בשטחים המשוחררים, איזה רושם של מכירת סוף עונה, — בעוד ישראל במלוא אונה ובראשית עונתה. חברי הכנסת, מה קרה אצלנו, מה מריץ שרים אלה? מגיין הבריה הואת מארץ-ישראל יהודית ובת-הגנה למיטת-סדום מסוכנת, שלמען הצדקתה מהלכים זה שנים אימים על העם? במה לא איימו עליו כבר? איימו בטרוד ערבי — והוא החבר. איימו בדמוגרפיה — והנה עלייה יהודית גוברת. היום היא בת 60,000 נפש והיא תגדל. וגם הילדה היהודית היא בעלייה. איימו בסוב-ייטוציה — והיא גנוזה. איימו בפתרון אמריקני כפוי, ולאחר מכן איימו בפתרון אמריקני-סובייטי שיבוא רכוב על גבי סנקציות — וכל אלה איימו שווא. אין גורם אשר יכפה עלינו פתרון נגד רצוננו, ואם ברור יהיה שאמנם נדחה נסיון כזה, הרי גם לא יקום כלל.

לאחרונה איימו עלינו שרים בכירים ודוברים בל-חץ אמריקני מתחדש, וראש הממשלה איימה באש שתפתח בחזית המצרית, ורק אתמול הסבירו לשר אלון באמריקה — ושרינו עולים לאחרונה שם לרגל בלי שיהיו מוזמנים כלל...

(קריאה: מה האסון?)

אני חושב שבתחום זה דרושות קצת ענווה וצני-עות. די בריצה זו לפתחו של כל שר בחוץ-לארץ. אם יזמינו אותנו, נבוא, לא יזמינו אותנו, לא נבוא. "אשרי יושב ביתך" נאמר בכון אלה.

(חברי הכנסת י. גולן קורא קריאת-ביניים)

אבל איך ייתכן ששר יסע לארצות-הברית בלי לגשת למיניסטר?

שבסעיף 8 במתכונתו החדשה אין אף קורטוב של הטלת סנקציות. אבל אני חוזר ומדגיש, כי תיקונים אלה, שאפשר שנתכוונו לטובה, ובחלקם נתכוונו להס-וואה - אין בהם כדי לשנות את חומרתה השלילית של החלטת עצרת האו"ם.

עלינו להיות מודעים לכך, באשר טרם סיימנו את חשבוננו עם אירגון האומות המאוחדות. ואף שאין אנו תלויים בהחלטותיו של אירגון בין-לאומי זה, איננו צריכים להיות אטומים או אדישים לסיכומיו והחלטותיו, הגם שאין להגשים בחשיבותם. אנחנו צריכים להיות מודעים לכך שהפעם כלול בהחלטה זו רמז דבר סנקציות. בעקיפין ישנו אישור מחדש של החלטת העצרת אשתקד, המדברת על יומת השלום של יארינג - היינג, על תזכירו מפברואר 1971. ולא אצטט את כל העקצים הכלולים בהחלטה הזאת. חברי הכנסת, אני חוזר ומדגיש כי מן החלטת העצרת הנוכחית לא מתחייב שינוי כלשהו במדיניותה של ממשלת ישראל, המאושרת על-ידי הכנסת.

בפתח דברי אמרתי שזו החלטה של תלישות, אי-צדק ונוק לשלום. לא במקרה אמרתי שאני רואה בהחלטת העצרת אלמנט של נזק לשלום. הנה מתקיימת עתה בקהיר ועדת הרמטכ"לים של מדינות ערב. גם מקהיר וגם מדמשק נשמעות תרועות של מלחמה.

כל העוקב אחרי דברים הרואים אור בעתונות ובאמצעי התקשורת של מצרים יסיק כי שליטי ערב נקלעים בהתלבטות אם לשוב ולפתוח באש המלחמה. אין זו התלבטות מוסרית, אלא הם מודעים למצבם, להשבונם, ליחסי הכוחות, ללחצי הערב הקרוב. יש להניח שהם מיטיבים לדעת שאם יפתחו במלחמה, לא תנהג ישראל לפי המרשם היצוי להם; אם תלילה יפתחו במלחמה, אין ישראל חייבת לנהל אותה על-פי כללי מלחמת ההתשה לשעבר. הם נתונים להת-לבטות.

אין ספק שכל איש שוחר שלום, שוחר פתרון בדרך מדינית, מעוניין בכך שההכרעה תהיה שיש להמשיך ולקיים את הפסקת האש ולהתקדם באפיקים מדיניים אל שלום מוסכם.

ב-12 בדצמבר, בפגישת הרמטכ"לים של מדינות ערב, אמר שר המלחמה של מצרים: "ההחלטה שפיר-סמה העצרת הכללית של האו"ם לפני מספר ימים היא לטובתנו. היא נחשבת אחת ההחלטות התקיפות ביותר שהעצרת פירסמה מעודה. החלטה זו לא תניא את אויבנו משאיפותיו, אולם היא תשגי את אחת המטרות שאנו שואפים אליהן - יצירת אקלים בין-לאומי מתאים לשימוש בזכותו החוקית להחזרת אדמותינו".

ולהלן, במקום אחר באותו נאום, אומר שר המל-חמה של מצרים כי "הדרך היחידה להחזרת הזכויות היא בכוח מוויז".

רצוי לצייין שאחמד אל-כאטיב, ראש הממשלה של הפדרציה של מדינות ערב, דיבר בימים האחרונים בהבלטה בזכות ההתנגדות הפלשתיאית כביטוי עליון למהפכה הערבית, ובדבר החובה להגן על ההתנגדות הפלשתיאית. וראש ממשלת מצרים מדבר בגשימה אחת על החזרת האדמות הכבושות ועל זכויותיו של העם הפלשתיאני.

קיימת זיקה בין דיבורים אלה לבין המגמה המי-ליטנטית הערבית להסתמך על החלטת העצרת בעניין

ובאנו לתבוע גם דיון בספחים השוליים למיניהם של תופעות חמורות אלה - וכאן תהא שתיקה. אני מציע דיון בבעיה שהעליתי.

היו"ר מ. זר:

רשות הדיבור לשר גלילי, לתשובה.

השר י. גלילי:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה. אין זה אלא טבעי שהכנסת נדרשת לנושא של החלטת עצרת האו"ם מות המאוחדות האחרונה, משום חומרת מהותה. צר לי שעמיתי שר החוץ אינו בארץ, שאלמלא כן ודאי היה מקיף בתשובתו את הנושא לכל הסתעפויותיו. נתב-קשתי על-ידי ראש הממשלה ועל-ידו להשיב להצעה לסדר-היום ולתת ביטוי לעמדתה של ממשלת ישראל בנושא.

ההחלטה של עצרת האומות המאוחדות היא מיצוי של תלישות, אי-צדק ונוק לשלום. המדיניות של מדינת ישראל נקבעת על-ידי העם בישראל, על-ידי הכנסת, ואיננה נקבעת מכוח תרגילי מיקוח באו"ם. לפי הכר-תנו, מהחלטת העצרת לא מתחייב כל שינוי במדיניות של ממשלת ישראל. אנו נוסף לעשות כל הגדרש לקידום השלום, לביצור בטווננו ולהבטחת התפתחותנו.

למרבה הצער אי-אפשר להפקיע את ההחלטה של עצרת או"ם מהרקע של העוינות האנטי-ישראלית שהניעה את יוזמי ההחלטה הזאת להעלותה בעצרת. אינני רוצה לומר שכל אחת מן המדינות שהרימה ידה בעד ההחלטה שנתקבלה מושבעת על עוינות לישראל. חלילה לי לומר כך, אולם אין ספק שההחלטה הזאת היא פרי תלישות, חוסר התמצאות, משחק אינטרסים, חשבון אנוכי, אי-הבנה ועוינות, אשר חברו יחד והביאו לכלל החלטה זו.

לפי המידע המוסמך שבידינו - שנקל לעמוד עליו גם מפירסומים שראו אור ערב פתיחת הדיון על המזרח התיכון באו"ם - עשו שליטי מצרים מאמץ מירבי כדי לזכות בהחלטות הרצויות להם בעצרת הזאת. הם התאמצו להביא לידי קביעה משפטית שכל צעדיה של מדינת ישראל בשטחים הם בלתי-חוקיים. הם פעלו להוקיע אותנו על-ידי הכרזת העצרת שהמצב הקיים כשלעצמו הוא בבחינת הפרת המשפט ומגילת האו"ם. הם ביקשו לשלב בהחלטה סעיף מפורש הקורא להטלת סנקציות. הם התאמצו לחזור ולהשיג מאת העצרת אימוץ תזכירו של יארינג מ-1971, ביחד אותו סעיף בתזכירו התובע מישראל התחייבות מראש לחזור אל הגבול הבין-לאומי עם מצרים, וכמובן הוסיפו להסוות את תביעתם בדאגה בכיכול לזכויות הפלשתיאיים.

הזימה המצרית עברה גלגולים שונים, ומחמת קוצר הזמן לא אגולל את כל השלבים של הזימה הזאת. בהצעה המצרית שהוגשה ב-29 בנובמבר נכללו כל היסודות המסוכנים, שהזכרתי לעיל, ממחדדים בניסוחים משפטיים מפורשים. הצעה זו לא נתקבלה, חלו בה שינויים, מעין תיקונים שהוכנסו בה, על מנת לעשותה קבילה יותר, מוסתית יותר. השינויים אינם משנים את חומרת תכנה השלילי של ההחלטה שנתקבלה.

בהחלטת עצרת האו"ם לא נכללה הקריאה לנסיגה מלאה בלא תנאים, גם לא הקריאה המפורשת להטלת סנקציות. ולא זו בלבד, אלא שגם הנציג הבריטי, אשר הגיש הצעות תיקונים מטעם האירופאיים, ציין במפורש

נענינו ליוזמה האמריקאית - שגם הפסקת-האש היתה כרוכה בה. הודענו חוזר והודיע על גבונותנו לשתף פעולה עם השגריר יארינג, והבהרנו את הבסיס לכוננות זו בגירסה שלנו לגבי החלטת מועצת הבטחון...

חיים לנדא (גח"ל):
אמרתם שהוא יביא את השלום.

השר י. גלילי:
חברי-הכנסת לנדא, אתה באמת חושב שקריאת בניינים זו תרמה לעניין?

חיים לנדא (גח"ל):
לקביעה העובדתית.

השר י. גלילי:
חברי-הכנסת לנדא, אתם ישבתם יחד אתנו בממ"שלה על בסיס ההודעה בדבר החלטת מועצת בטחון 242. חברי-הכנסת לנדא, דעתכם לא היתה מעולם נוחה מהחלטה זו ולא מנכונותנו לשתף פעולה עם יארינג על בסיס החלטה זו, אבל לא פרשתם מהממ"שלה כאשר בשמכם הודיעה ממשלת ישראל על גבונותה לשתף פעולה עם יארינג.

מנחם בגין (גח"ל):
הממשלה לא קיבלה מעולם החלטה בדבר זה.

השר י. גלילי:
אני פונה אל אישי היושב-ראש לקבוע גבולות מוסכמים להפרעה.

חיים לנדא (גח"ל):
לא מוכרים, אבל מוסכמים.

השר י. גלילי:
ואם לא גבולות מוסכמים - לקבל את ה"כפיייה" של היושב-ראש.

אני חוזר ואומר שסיעת גח"ל ישבה בממשלת ישראל אף-על-פי שהממשלה סמכה ידה על הודעת שר החוץ אבן באירגון האומות המאוחדות. גח"ל לא פרשה מן הממשלה אלא כאשר הממשלה החליטה להיענות ליוזמת השלום האמריקאית שהיתה כרוכה עם הפסקת-האש.

מנחם בגין (גח"ל):
לבצע את ההחלטה.

היו"ר מ. זר:
אני מבקש לאפשר לשר לענות. כאשר יהיה דיון מדיני בכנסת, תוכלו לעמוד על כך.

מנחם בגין (גח"ל):
הדברים האלה של השר גלילי לא היו נכונים.

היו"ר מ. זר:
כולם שמעו את שני הצדדים.

השר י. גלילי:
אני חוזר וקובע, לא משום שאני מייחס לזה חשיבות גדולה כל-כך, אלא משום שאני מייחס ערך לתשובה מדויקת: סיעת גח"ל היתה שותפה בממשלה בעת שהשגריר תקוע ושר החוץ אבן הודיעו שאנחנו

זכויות הפלשתינאים כצידוק מוסרי, מדיני ואידאולוגי לתמיכה באירגוני הטרור.

חברי הכנסת, אין לכם דוגמה חמורה יותר ומובחנת יותר לכשלונו של אירגון האומות המאוחדות במילוי תפקידו מאשר ההחלטה שנתקבלה זה עתה בנושא הטרור. הוועדה המשפטית של האו"ם החליטה לדחות את הסקת המסקנות בנושא זה למשך שנה, כדי "ללמוד" את הנושא מעיקרו. חברי הכנסת, החלטה זו היא בעיני אפיזודה המלמדת על פשיטת-רגל מוסרית ומדינית; זוהי התחמקות מאחריות, מעילה בתפקיד האלמנטרי של האו"ם. זוהי התעללות בתקוות שאנשים תולים באו"ם לפחות לגבי תפקידו בשמירה על חיי אדם. שוב אין כל ספק כי התחמקות זו היא תולדת כניעה לגורמים מדיניים המחפים על הטרור לתכלית מדינית. ולא מקרה הדבר שגורמים שונים באו"ם ביקשו להתחמק מדיון בנושא הטרור בטענה שיש להתחמק על גורמי הטרור, כדי לתת צידוק לאירגוני המחבלים, תוך התעטפות בגלימה של זכות ההגדרה העצמית.

אין אנו רשאים להתעלם מהעוקץ האנטי-ישראלי הטמון בהתחמקות זו של האו"ם. לאחר זוויעת מינכן - מי יכול היה להניח התנהגות מבישה כזו ואין-אונים כזה כלפי הקללה והסכנה של הטרור הערבי? עד כדי כך מגיע משחק האינטרסים האנוכיים במסגרת האו"ם.

יצחק גולן (המפלגה הליברלית העצמאית):
איך רואה הממשלה את ההצבעה של מדינות אירופה הידירותיות?

השר י. גלילי:
התשובה לקריאת-הביניים התמוהה הזאת היתה כלולה בדבריו שאמרתי עד כה. אני רואה את הדבר בחומרה. אמרתי שיש משחק אינטרסים, אי-הבנות והתחמקות מאחריות - ואינני רוצה להקצות את המנה הראויה בשיעורים המתאימים לכל מדינה ומדינה ששיתפה את עצמה בהצבעה זו. לא נסתים חשבוננו עם שום מדינה שתמכה בהחלטה. זוהי אפיזודה חמורה. יימשך המאבק, יימשכו מאמצי השיכנוע, ומעל לכל אני מקווה שיימשך כוח השיכנוע של הווייתנו, של כוחנו ושל צדקתנו.

חברי הכנסת, התחמקות זו של עצרת האו"ם בעניין הטרור מעידה שוב כמאה עדים על הכורח ועל הזכות שלנו לעמוד על זכויותינו, לעשות במלוא כוחנו את כל הנדרש נגד הטרור, בסיסיו, פעיליו, בכל אשר ידנו תשיג אותם.

חברי-הכנסת לנדא וגם מאמרים בעתונות נדרשו לדבריו של שר החוץ, אבא אבן, בדבר זיקתנו להחלטת מועצת הבטחון 242. בדברנו על החלטה זו של מועצת הבטחון אנו צריכים לזכור שזאת איננה בבחינת תכתיב, אלא מכלול של עקרונות שיישומם מותנה בהסכמה של ישראל ומדינות ערב. כאשר החלטה זו באה לעולם נעשו נסיונות על-ידי נציגים ערביים וגורמים עוינים אחרים, כמו נציגי ברית-המועצות, לסלף את תכנה ואת משמעותה. אנו דחינו בתוקף את כל הנסיונות הללו והבהרנו את הירידה שלנו לגבי החלטה זו. בהקשר זה רוצה אני להזכיר לבית את הודעתה של ראש הממשלה בכנסת ב-4 באוגוסט 1970, כאשר

מוכנים לשתף פעולה עם יארינג, על בסיס 242. הממ"שלה סמכה ידה והודיעה על כך בכנסת.

מנחם בגין (גח"ל):
זו לא אמת.

היו"ר מ. זר:
אני מבקש להפסיק קריאות-ביניים.

השר י. גלילי:
לא אעבור לסוגיה אחרת עד שיתנו לי לסיים את דברי בסוגיה זאת. אחזור על כך חוזר והבהר.

מנחם בגין (גח"ל):
אם חוזרים עשר פעמים — הדברים לא נעשים נכונים.

היו"ר מ. זר:
אנחנו רושמים לפנינו ששאלה זו שנויה במחלוקת ביניכם, ותפסיק בבקשה.

השר י. גלילי:
כיוון שאני עומד על הדוכן, מותר לי לחזור ולח-תום את הסוגיה הזאת, אם לא ברשות חבר-הכנסת בגין, הרי ברשות היושב-ראש, ולהגיד: סיעת גח"ל היתה שותפה בממשלה בעת שהשגריר תקוע ושר החוץ אבן הודיעו על נכונותה של ממשלת ישראל לשתף פעולה עם השגריר יארינג, על בסיס 242. כמובן, על יסוד הגירסה שלנו לגבי ההחלטה הזאת. אינני רואה סיבה להצטרע על כך. אני חושב שבזכות המדיניות הזאת של ממשלת ישראל הגענו עד הלום. העובדה המכרעת במציאות איננה החלטת העצרת. העובדה המכרעת במציאות של "עד הלום" היא עוצמתה של מדינת ישראל, כוחה המתגונן, כוחה המדיני, ליכודה הפנימי, התפתחותה המשקית. ואילמלא המדיניות הזאת של ממשלת ישראל ספק אם היינו מגיעים עד הלום וספק אם היינו מצליחים להשיג מרקם של יחסי הידידות עם שורה של מדינות אשר סייעו לנו להגיע עד הלום ותסייענה לנו לעמוד בפני תוקפנות ערבית.

שמואל תמיר (המרכז החפשי):
כל זה בזכות 242, אדוני השר?

השר י. גלילי:
חבר-הכנסת תמיר, אתה עצמך יודע שלא זאת אמרתי. אמרתי שאני חושב שבזכות המדיניות הזאת של ממשלת ישראל, הכוללת גם מרכיבים מוסכמים על כל חלקי העם כמו דאגה לעוצמתו של צבא הגנה לישראל וההכרה המשותפת שבאין שלום נקים במלואו את המצב כפי שנקבע בהסכמי הפסקת-האש — בזכות מהלכיה ועמדותיה של ממשלת ישראל הגענו למרקם היחסי האלה, אשר בעזרתם עמד לנו כוחנו להגיע עד הלום, ולהתגונן, לדחות לחצים ולהאמין שלא יובסו לא כוחנו ולא כוח-צרונו.

אני רוצה להבהיר: עד כה שר החוץ לא הביא לממשלת ישראל הצעה בדבר הינתקות מ-242, ממילא לא נתקבלה החלטה כזאת בממשלה.

מנחם בגין (גח"ל):
הוא שאמרתי, שהממשלה מעולם לא החליטה לקבל את ההחלטה 242.

השר י. גלילי:
אתה כנראה לא קלטת את דברי. הממשלה לא החליטה עד כה על הינתקות מ-242 ושר החוץ לא הציע לה הצעה כזאת.

מנחם בגין (גח"ל):
מדוע חוסר-הסבלנות הזו?

השר י. גלילי:
שיעור הסבלנות שלי גם הוא מוגבל.

היו"ר מ. זר:
השר רוצה לדבר ללא הפרעה.

השר י. גלילי:
ביקשתי קריאות-ביניים בשיעור נורמלי, והצטב-רות'יתר נהפכה להפרעה.

מנחם בגין (גח"ל):
אדוני השר, אתה מסכים שאקרא קריאת-ביניים?

השר י. גלילי:
ברשות היושב-ראש, כן.

מנחם בגין (גח"ל):
אלה חילופי דברים לגיטימיים.

היו"ר מ. זר:
חבר-הכנסת בגין, יהיה דיון מדיני.

השר י. גלילי:
בראשית דצמבר הצהיר שר החוץ אבן כי ישראל עשויה להינתק מן ההחלטה 242, אם ישונה תכנה או פירושה יסולף. ההתבטאות הזאת של שר החוץ נועדה כמובן להזהיר את כל הגורמים המדיניים אשר נטו להשלות את עצמם שישראל עשויה להשלים עם עיוות תכנה של ההחלטה האמורה. נראה לי כי הבהרה זו מצד שר החוץ העמידה דברים על דיוקם והיה לה ערך מדיני מרביע.

חברי הכנסת, לפי מיטב הכרתי, אילו היה ניתן להחלטה 242 פירוש מוסמך, רשמי, חדש, המסלף את תכנה ועומד בניגוד לאינטרס הישראלי — ורק למועצת הבטחון הסמכות לפרש החלטה מטעם מועצת הבטחון, ולא לעצרת — כי אז היתה ההחלטה 242 מתבטלת וממשלת ישראל היתה פטורה ממנה. הקשר שלנו להחלטה 242 איננו קשר בלתי-ניתק.

חיים לנדאו (גח"ל):
ההדעה ניתנה בקשר להחלטה של העצרת ולא של מועצת הבטחון.

אורי אבנרי (העולם הזה—כוח חדש):
להחלטת העצרת אין שום ערך מחייב, לכן יש פה סתירה. העצרת אינה יכולה לפרש.

השר י. גלילי:
אני רואה שחבר-הכנסת לנדאו קיבל על עצמו יומה לפרש את כוונותיו של שר החוץ. אני מוסמך להדיע שהוא לא הוסמך לכך.

חיים לנדאו (גח"ל):
אין לי כל פרטנויה כזאת.

השר י. גלילי:

ממשלת ארצות-הברית, את שירותיה. באשר להסדר כולל, הם תובעים מאתנו התחייבות מוקדמת לנסיגה אם הגבול הקודם; ואשר להסדר החלקי, אין הם מוכים גם לפתוח אותו בדיון-דברים בגדון. ואני קובע שהאחריות להעדר משא-ומתן על שלום — בין בדרך של הסדר חלקי ובין בדרך של הסדר כולל — מוטלת אך ורק על שליטי מדינות ערב. ואני מצטער לקבוע שהחלטתה האחרונה של העצרת תנוצל על-ידי שליטי ערב כסיוע להמשך הסיור לפתוח במשא-ומתן.

אני חוזר ואומר: הסדר חלקי, אילו נענו לו שליטי ערב ברוח נכונה, בתנאים המבטיחים את האינטרסים של ישראל, יכול להועיל מאוד לקידום השלום, ואין לך דבר המדריך את פעולת ממשלת ישראל יותר מאשר הדאגה שלא תתחדש המלחמה. כמובן, באיום של מלחמה לא יסחטו מאתנו דבר. אנחנו מוכנים לקבל פני מלחמה, אם תהיה כפויה עלינו. אבל אנחנו מוכנים לתת יד למאמץ חוזר ונשנה על מנת לחלץ את האזור מסכנה של מלחמה חדשה, ואחד האפקטים שבהם יכול המאמץ הזה לבוא לידי ביטוי — אם תהיה היענות מצד שג'יטי ערב לשאת ולתת על הסדר החלקי.

אינני יודע תשובה פשוטה מזו, משכנת מזו. עוד מעט קט, כאשר כולנו נלך אל העם, נתייצב זה מול זה בעימות לפני הציבור ושוב נביא לידי ביטוי את מדיניות השלום שלנו.

חיים לנדאו (גח"ל):

מותר לשאול שאלה? אם לא תרשה לי, לא אשאל.

השר י. גלילי:

אינני מתנגד. תפנה ליושב-ראש.

היו"ר מ. זר:

אני מבקש סליחה. תן לשר גלילי לגמור דבריו.

השר י. גלילי:

אנחנו בעד "הגדרה עצמית". אנחנו מגדירים את המדיניות שלנו כמדיניות של שלום, בצרון ובטחון. יריבינו רשאים להגדיר אותנו, מצד אחד, כבעלי מדיניות של "סיפוח" ו"כיבוש", ומצד שני כבעלי מדיניות של "תבוסה" ו"נסיגה". יערב לכם. במדינת ישראל הזכות להתבטא לא רק בדיוני המזכירות של מפלגת העבודה, אלא גם מעל במת הכנסת ומעל במות אחרות. ואני מקווה שב ישראל לא יהיה משטר המונע את האפשרות של ביטוי חפשי מצד מדינאים וסופרים. שום הסתה וצייד-מכשפות, הוקעה או הכתמה — לא הכתמה בל-אומנות כובשנית ולא הכתמה בוותרנות תבוסנית — לא יצליחו לשלול מאנשים את זכות ההתבטאות תוך חירות. עד כמה התבטאות זאת היא אחריות, כנה ופטריוטית, ישפוט הציבור.

אני גאה במשטר הזה, המאפשר בירור כפי שמתקיים במזכירות של מפלגת העבודה. שום איסורים מלאכותיים לא יצורו על פי הצלוחית. יש לאנשים דעות, דאגות, יש להם אחריות והם מביאים את הדעות והדאגות לכלל ביטוי. על מדיניותה של מפלגת העבודה צריך לדון לפי סיכומיה, לפי החלטותיה ולפי מדיניותה המובאת לכנסת. על מדיניותה של מפלגת העבודה צריך לדון —

קיימת מגמה לאינטרפרטציה חדשה של ההחלטה 242. יש סכנה שלאחר שישגו שלב של החלטת העצרת — ינסו להביא לידי החלטה חדשה של מועצת הבטחון. ההודעה של שר החוץ היתה מכוונת להרתיע את בעלי המגמה הזאת, ואני חושב כי להודעתו היה ערך חיובי. היה לה הערך המדתי. ואני חוזר ואומר: החלטה חדשה של מועצת הבטחון, אילו היתה מתקבלת, היתה פוטרת את ישראל מן ההחלטה 242, היתה מחייבת דיון חדש בישראל, ואין להניח שממשלת ישראל היתה גונתה הסכמתה לשיתוף פעולה על בסיס החלטה העויינת את האינטרסים היסודיים של ישראל ומחסלת את סיכויי השלום.

חברי הכנסת, עד כאן עיקרי הדברים שמצאתי לנכון לומר בעקבות החלטת עצרת האו"ם. הדברים נאמרו ללא קשר לדבריו של חבר-הכנסת לנדאו. אולם דבריו מחייבים אותי להתבטאויות אחדות ספורות, שהרי לא ייתכן שהוא ייצא פטור בלא כלום.

מעבר לצרכים של פולמוס, אני רוצה לומר כי העדה אחת של חברי-הכנסת לנדאו נראית בעיני חמורה ביותר. הוא הקשה לשאול אותנו: מה לנו לרצות בהסדר חלקי? אם השאלה הזאת נשאלה לא לצרכי פולמוס, אלא לגופו של דבר, אני רוצה להשיב עליה: אנחנו רוצים בהסדר חלקי מפני שאיננו רוצים במלחמה.

יעקב נחושטן (גח"ל):
אפשר להיכנס.**השר י. גלילי:**

אלה דברים יותר מדי רציניים...

אליעזר שוסטק (המרכז החפשי):

מזה נשמע שמי שמתנגד להסדר חלקי, רוצה מלחמה?

השר י. גלילי:

רשמתי לי דבריו של חבר-הכנסת לנדאו, אך אינני מוצא את הנייר.

חיים לנדאו (גח"ל):

האם אוכל לעזור לך?

השר י. גלילי:

אינני זקוק לעזרה.

לא אמרתי שמי שאינו תומך בהסדר חלקי, רוצה מלחמה. אמרתי מה שאני רוצה לומר: אנחנו מוכנים גם להסדר חלקי מפני שאיננו רוצים במלחמה, מפני שמסתבר כי רחוקה הדרך להסדר כולל של שלום. אני משוכנע כי הדרך הרחוקה לא בעטיה של ישראל, אלא בעטים של שליטי ערב, ואינני משוכנע ששליטי ערב יעדיפו הסדר חלקי על פני הסדר כולל.

חברי הכנסת, אני רוצה להזכיר לכם מה המצב בזה-המשא-ומתן על השלום. אני רוצה להזכיר כי בחודש פברואר שנה זו הודיעה ממשלת ישראל לממשלת ארצות-הברית ובאמצעותה לממשלות הערביות, על נכונותה לקחת חלק בשיתוח קירבה בדבר הסדר חלקי. דאגנו להדיש שבדברנו על הסדר חלקי איננו מתכוונים להערים על שליטי מצרים ולהנציח את הקו שאלינו נוז מתעלת סואץ. אולם עד רגע זה שאני מדבר עמכם לא נענו שליטי מצרים. הם דחו את הצעתה של

חיים לנדאו (גח"ל):

השר גלילי לא שש להתבטא בזכויות.

השר י. גלילי:

מעניין מאוד, שחבר-הכנסת לנדאו מגן על זכות ההתבטאות שלי. איני זקוק להגנה זו. אני מוותר עליה. אפשר לחשוב שאני מקופח דעתני בכלל לא נשמעת ברבים. דעתי נשמעת ברבים ותישמע גם בדיוני מזכירות מפלגת העבודה.

- אני חוזר ואומר, שעל מדיניותה של מפלגת העבודה צריך לדון לא על פי התבטאותי ולא על פי התבטאות עמיתי, אלא על פי החלטותיה של המפלגה. על פי רוב, החלטותיה של מפלגת העבודה מאו-מצות, בעיקרן, על-ידי ממשלת ישראל, על-ידי מפלגות הקואליציה, בקורקטיב זה או אחר, ומובאות לפני הכנסת והיא סומכת ידה עליהן בתוקף סמכותה הפרלמנטרית. ובכן, אני ממליץ לחבר-הכנסת לנדאו להתווכח לגופי הדברים. אכן, קיים ויכוח גם במפלגת העבודה. אני גאה על כך שמפלגת העבודה היא מפלגה עממית ומגוונת שיש בה דעות שונות. הן באות לכלל ביטוי, יש הידברות ומאמצי שיכנוע, ואם אין מצליחים בשיכנוע - מגיעים לכלל הכרעה, וההכרעה מחייבת את שליחי מפלגת העבודה בממשלה.

חברי הכנסת, תמו דברי. קיוויתי שלאחר החלטה חמורה כל-כך של העצרת יהיו עיקרי דבריו של המ-ציע מכוונים אל הזירה החיצונית, אל זירת המאבק של מדינת ישראל. צר לי שגם בהודמנות הזאת לא בחל בניגוח ופולמוס פנימי. זו זכותו.

הוויכוח הפנימי מדאיג אותי פחות מאשר מצבנו ביזרה הבין-לאומית. אני מאמין שמדיניותה של ממשלת ישראל, שהיא מדיניות אחראית, של שלום, בצרון ובטחון, הביאה אותנו עד הלום ותפلس לנו דרך גם לעתיד. אני מציע להעביר את הגושא לדיון בוועדת החוץ והבטחון של הכנסת. אני משוכנע שהדיון שם יתקיים כאשר שר החוץ יהיה בארץ.

חיים לנדאו (גח"ל):

כבוד השר, האם הממשלה חושבת לקיים דיון מדיני במליאה, בקרוב, כאשר שר החוץ ישוב? מה דעתך?

השר י. גלילי:

עם שובו של שר החוץ נתייעץ עמו ונחליט אם יש צורך בדיון מדיני בכנסת. ההחלטה בעצרת האו"ם אינה המאורע בעל המשמעות הגדולה ביותר, אבל אין זה מן הנמנע שהיו מאורעות אחרים שהייבו דיון, וגם על כך אפשר להחליף דברים בוועדת החוץ וה-בטחון.

הי"ר מ. זר:

רשות היבור לחבר-הכנסת אבנרי, להצעה.

אורי אבנרי (העולם הזה-כוח חדש):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה. לא הייתי מתנגד, ולהיפך, הייתי תומך, בהצעה שמליאת הכנסת תדון בדברים החמורים שקרו באו"ם.

אני מתנגד להצעה שהובאה על-ידי חבר-הכנסת לנדאו, מכיוון שברור לכל שמגמתו היתה להביא לבי-טול תמיכת ישראל בהחלטת מועצת הבטחון 242.

חיים לנדאו (גח"ל):

צדקת.

אורי אבנרי (העולם הזה-כוח חדש):

מה המצב הפורמלי? קודם-כל, ב-1 במאי 1968 הודיע השגריר יוסף תקוע, שישאל מוכנה לנהל משא-ומתן על בסיס החלטת מועצת הבטחון 242.

חיים לנדאו (גח"ל):

לא נכון.

מנחם בגין (גח"ל):

השגריר תקוע מסר את ההודעה ואמר: ישראל מקבלת את ההחלטה 242 לשם כינון שלום צודק ובר-קיימא במזרח התיכון. הוא לא התייחס כלל לס-עיפים.

אורי אבנרי (העולם הזה-כוח חדש):

נכון. מאחר שכינון שלום צודק...

מנחם בגין (גח"ל):

זה היה על דעת ראש הממשלה ושר החוץ בלבד, בלי החלטת ממשלה. זה כתוב בפרוטוקול.

השר י. גלילי:

מה ההחלטה 242 בלי הסעיפים?

מנחם בגין (גח"ל):

השר גלילי, אתה יודע יפה כמוני - אני מוכן לקרוא יחד אתך בכנסת את פרוטוקול הישיבה - אבל אתה מתעלם מזה. אדרבה, אני מסכים לקרוא יחד אתך את הפרוטוקול. זו היתה הודעה.

אורי אבנרי (העולם הזה-כוח חדש):

צר לי שאני צריך להתערב בוויכוח...

מנחם בגין (גח"ל):

אני מודה לחבר-הכנסת אבנרי, שנתן לי הודמנות להבהיר את הסוגיה.

אורי אבנרי (העולם הזה-כוח חדש):

אני רוצה להבהיר, שבעקבות ההודעה הזאת של השגריר תקוע, ב-1 במאי 1968, נתקיים דיון בכנסת ב-8 במאי 1968. העילה היתה ההצעה להביע אי-אמון לממשלה בגלל הסכמתה להחלטת מועצת הבטחון 242. סיעת גח"ל, יחד עם סיעות הקואליציה האחרות, הצביעה אז נגד אי-האמון, ובוזה אישרה הכנסת את קבלתה של החלטת מועצת הבטחון 242, בנוסח שהיא הובאה.

אליעזר שוסטק (המרכז החפשי):

מי הציע אי-אמון?

אורי אבנרי (העולם הזה-כוח חדש):

הכנסת אישרה את ההסכמה, להחלטה 242, לפי הגוסס שהובא.

שמואל תמיר (המרכז החפשי):

מי הציע אי-אמון?

חיים לנדאו (גח"ל):

אלה שקיבלו ב-1969 "המון" מנדטים.

ברצוני לשאול, אדוני השר: אמנם, לדעת הכל קוראים דברים חמורים באו"ם, אם כי יכולים להיות פירושים שונים על חומרת הדברים. אך מדוע אנחנו נמצאים במצב כזה שכל החלטות האו"ם על העניין שלנו מוכיחות להיות אנטי-ישראליות קיצונית או אנטי-ישראליות מתונה, כשהוויכוח הוא בין קיצוני ומתון? מדוע תמכו ב-1947 שתי מעצמות העולם ושני-שלוש מחברות האו"ם בהקמת מדינתנו, ומדוע כיום, אחרי שעבר כבר יום השנה ה-25, קיימת באו"ם קואליציה גדולה קבועה נגדנו? מדוע אותה החלטה, שהשר גלילי הגדירה במילים כל-יך חריפות — ידידי ישראל הצביעו בעדה? מדוע גם הידידה הגדולה, ארצות-הברית, נמנעה מהצביעה עליה, ולא הצביעה נגדה? ברור שמדינות פועלות על-פי אינטרסים. איש לא ידרוש ממדינה להצביע נגד האינטרסים שלה, כפי שהיא מבינה אותם. אבל מדוע נוצר מצב שהאינטרס של ידידי ישראל, ושל הרוב הגדול באו"ם, מנוגד לאינטרס של ישראל?

אני מסיים, אדוני היושב-ראש: הממשלה מגסה להסביר שזה "מן אללה", שזהו מצב קבע, אסון טבע; אנחנו מוכרחים לעמוד נגד הרוב הגדול של האו"ם. אני טוען, אדוני היושב-ראש, שזוהי תוצאה ישירה של מדיניות ממשלת ישראל, שממשלת ישראל, במדיניותה הגנטיבית המוחלטת, יצרה מצב שגם ידידי ישראל אינם יכולים להצביע בעד ישראל.

אדוני היושב-ראש, הרשה לי הערה אחת, שאני חושב שאי-אפשר שלא להשמיע אותה בעקבות דברי חבר-הכנסת לנדאו היום.

הי"ר מ. זר:

באמת שאפשר.

אורי אבנרי (העולם הזה—כוח חדש):

אני מקווה שמיד תבין מדוע אי-אפשר.

חבר-הכנסת לנדאו עירבב בדבריו עניין שאיננו לעניין, בעקבות דברים שאמר לפניו חבר-הכנסת תמיר. אני מצטער שאתם, סיעת גח"ל, נגדרים אחרי המרכז החפשי גם בעניין זה.

חיים לנדאו (גח"ל):

גם בעניין...

אורי אבנרי (העולם הזה—כוח חדש):

אני מוכוון לציד-מכשפות, פשוטו כמשמעו, בעניין גילוי רשת חבלה וריגול —

חיים לנדאו (גח"ל):

מה אמרתי?

אורי אבנרי (העולם הזה—כוח חדש):

— כל זה בזמן שהחשדים עדיין אינם נאשמים, ולא הובאו לדין, ואין איש יודע...

חיים לנדאו (גח"ל):

אמרתי את זה.

אורי אבנרי (העולם הזה—כוח חדש):

הקדמת את זה בצורה אלגנטית, ואחר-כך הסקת מסקנה כאילו אנחנו עומדים לפני פשע, וגם האשמת את כל מחנה השלום בישראל.

אליעזר שוסטק (המרכז החפשי):

אינני רואה שמקבלים המון מגדטים.

חיים לנדאו (גח"ל):

בעד רעיונות מקבלים מגדטים.

שמואל תמיר (המרכז החפשי):

באוגוסט 1970 הלכה גח"ל בדרך הנכונה והתנגדה להחלטה 242 בעקבות הצעת אי-אמון שלנו ב-1968. עכשיו אבא אבן, ב-1972, מדבר אף הוא על התנגדות.

הי"ר מ. זר:

חברי-הכנסת תמיר ולנדאו, אבקש להפסיק את הוויכוח המשפחתי.

אורי אבנרי (העולם הזה—כוח חדש):

אדוני היושב-ראש, הוויכוח הנרגש הזה היה מיותר, מכיוון שכל מי שהצביע בעד קבלת ההחלטה 242, ייחשב לו הדבר לכבוד. באשר ההחלטה 242 היא הביטוי היחיד הקיים היום להפסקת-האש, ובכלל לאי-חידוש המלחמה. ומי שמבטל את תמיכת ישראל בהחלטה 242 יוצר במזרח התיכון מצב ההופך את המלחמה בלבתי-נגמעת. האש תתחדש אז בהכרח.

לא משום כך אני נחרד. אינני מודאג מדבריו של חבר-הכנסת לנדאו, מכיוון שכולנו יודעים שהוא וסיעתו, חרף כל ההצבעות, היו תמיד נגד החלטת מועצת הבטחון 242, ובצדק מבחינתם, מכיוון שההחלטה 242 קובעת שאסור לספח שטחים בעקבות מלחמה. מה שמדאיג אותי —

מנחם בגין (גח"ל):

אתה לפחות ידע שזה כוזב בין-לאומי? במלחמת מגן לא חלים שינויים טריטוריאליים בחוזה שלום? במלחמת תוקפנות אסור לספח.

אורי אבנרי (העולם הזה—כוח חדש):

אינני יכול עכשיו להתווכח על התוכן האידיאולוגי של ההחלטה. זוהי ההחלטה כמו שהיא, ועליה אנחנו מתווכחים.

— אותי מדאיגים דווקא דבריו של השר גלילי בוויכוח היום, ודבריו של השר אבא אבן בימים האחרונים. מי שאזנו היתה כרויה לניסוחיו המדוקדקים של השר גלילי היום מוכרח היה לשים לב לפחות לשני ביטויים: ראשית, הביטוי שעליו חזר כמה פעמים "עד כה"; "הממשלה לא החליטה עד כה להינתק מהחלטת מועצת הבטחון". דהיינו: השאיפה הכללית היא להינתק, נתק, האפשרות קיימת, האיום עומד בעינו. לפי שעה, כך אני מפרש את דבריו, כבוד השר, לפי שעה יש-ראל עדיין לא הסיקה את המסקנה הזאת. הביטוי השני: "פוטר אותנו מ-242". אם יקרה דבר כזה וזוהי — זה פוטר אותנו. כלומר, 242 היא צרה צרורה שנאלצו להסכים לה בעל-כרחנו, ואנחנו רק מחכים להזדמנות שתפטור אותנו מן הצרה הצרורה הזאת.

אדוני היושב-ראש, הרשה לי, בזמני המצומצם מאוד, להעלות רק שאלה אחת והערה אחת. ואקצר מאוד — הרבה יותר מן השר גלילי, שהיום מילא את מקומו של השר אבא אבן, לא רק כמביא את הדברים לכנסת, כי אם גם כמאריך בדברים וכמדקדק בניסוחים.

חיים לנדאו (גח"ל) :
לא. דיברתי על שמאלנות.

אמרתי זאת כבר קודם לכן, ואני אומר זאת שוב - מחנה השלום בישראל, על פלגיו השונים, הוא מחנה פטריסטי לא פחות, ולדעתי יותר, ממחנות אחרים בישראל. בניו הצטיינו בכל כוחות הבטחון של המדינה, מימי הפלמ"ח ועד עצם היום הזה. ואני סבור שסיעה אחראית, יהיו דעותיה אשר יהיו, צריכה להתייצב נגד כל נסיון של ציד-מכשפות במדינה.

היו"ר מ. זר :
האם מסכים חברי-הכנסת לנדאו להצעה להעביר את העניין לוועדה?

חיים לנדאו (גח"ל) :
לא. אבקש להצביע על קיום דיון במליאה, אדוני.

היו"ר מ. זר :
חברי הכנסת, לפנינו שתי הצעות.

אורי אבנרי (העולם הזה - כוח חדש) :
שלוש : דיון במליאה, העברה לוועדה, הסרה מסדר-היום.

מנחם בגין (גח"ל) :
בגלל "ציד-המכשפות" ?

היו"ר מ. זר :
ובכן, יש הצעה לקיים דיון במליאה ; יש הצעה להסיר את העניין מסדר-היום ; ויש הצעה להעביר את העניין לוועדה. נצביע קודם על ההצעה להעביר את העניין לוועדה. בבקשה להצביע.
(קריאות)

אני מבקש לאפשר לנו להצביע. מי בעד ההצעה להעביר את העניין לוועדה ?

יעקב נחושתן (גח"ל) :
אני מבקש רשות הדיבור לסדר ההצבעה.

היו"ר מ. זר :
אחר-כך נצביע בעד דיון על העניין במליאה או בעד הסרת העניין מסדר-היום.

יעקב נחושתן (גח"ל) :
אני רוצה להצביע בעד ההצעה הזאת אם הצעת חברי-הכנסת לנדאו לא תתקבל.

אורי אבנרי (העולם הזה - כוח חדש) :
לסדר ההצבעה : הנוהג המקובל הוא שמעמידים להצבעה קודם דיון במליאה לעומת הסרה מסדר-היום. לאחר מכן...

היו"ר מ. זר :
בדיוק כך עמדתי לערוך את ההצבעה. אעמיד להצבעה זו מול זו את ההצעה בעד דיון ובעד הסרה מסדר-היום.

יצחק גולן (המפלגה הליברלית העצמאית) :
יש שלוש הצעות ; צריך להצביע על כל אחת בעד ונגד.

היו"ר מ. זר :
מה ההבדל ? חברים, רוצים להצביע בעד ונגד כל הצעה ? בבקשה.

מנחם בגין (גח"ל) :
חברי-הכנסת אבנרי, קריאת-ביניים פרלמנטרית : מאה אחות, כל עוד בית-משפט לא קבע אשמה - יש רק חשודים. אבל באמת, בעתון שלך אתה לא מאשים אנשים בלי דין ובלו דין ?

היו"ר מ. זר :
אני מבין שחברי-הכנסת בגין לא רוצה תשובה.

אורי אבנרי (העולם הזה - כוח חדש) :
אתם לא רק מאשימים בלי דין ובלו דין. כי אתם כאן מגוללים את האחריות למעשים, שאולי נעשו על-ידי שלושה-ארבעה צעירים, על מחנה גדול ביש-ראל...

מנחם בגין (גח"ל) :
לא נכון.

אורי אבנרי (העולם הזה - כוח חדש) :
כללת בדברך, חברי-הכנסת לנדאו, את כל מי שהפגין נגד ההתנחלות בחברון.

חיים לנדאו (גח"ל) :
נכון.

אורי אבנרי (העולם הזה - כוח חדש) :
ונגד ההתנחלות בחברון הפגינו לא רק קבוצות-שוליים שמאלניות -

חיים לנדאו (גח"ל) :
אלא ?

אורי אבנרי (העולם הזה - כוח חדש) :
- הפגינו מיטב שוחרי השלום.

חיים לנדאו (גח"ל) :
מי הם ?

אורי אבנרי (העולם הזה - כוח חדש) :
חברי התנועה שלנו, שאינה שמאלנית ושאינה משייכת עצמה לשמאל ; מיטב הצעירים של מפ"ם -

מנחם בגין (גח"ל) :
"מיטב".

אורי אבנרי (העולם הזה - כוח חדש) :
- אינטלקטואלים בעלי מיגוון רחב של דעות - כל אלה אשמים בזה ששלושה-ארבעה צעירים אולי נתנו יד לאירגון של חבלה ?

השר י. גלילי :
לא כל אלה אשמים.

אורי אבנרי (העולם הזה - כוח חדש) :
למי דברי חברי-הכנסת לנדאו - כל אלה אשמים.

חיים לנדאו (גח"ל) :
לא.

אורי אבנרי (העולם הזה - כוח חדש) :
אדוני היושב-ראש, מחנה השלום הישראלי -

חה והן ברוב שתמך בה. ההתחייבות של ממשלת יש-
 ראל הופרה, ומדינת ישראל, באמצעות ממשלתה, לא
 התנתקה מן ההחלטה 242.

ואני שואל את עצמי, עומד ותוהה, לא לשיטתי,
 אדוני השר גלילי, אלא לשיטתכם, מהי הקדושה הזאת
 של ההחלטה 242 שהפכתם אותה ל"הצהרת בלפור"
 החדשה? אתם עצמכם אומרים דברים כל כך חמורים
 על האו"ם. אתה, אדוני השר, דיברת היום על פשיטת
 רגל מוסרית ומדינית של האו"ם בהחלטה בעניין הטרור.
 ואתה צודק. החלטה אחרי החלטה במועצת הבטחון,
 בכל נושא שוטף העולה על סדר-היום, בעקבות כל
 תקריה, בעקבות כל תלונה, היא עיינית וקיצונית מאין
 כמוה. אנחנו מכריזים שאיננו מקבלים אותה. החלטות
 במועצה הסוציאלית של האו"ם, החלטות בוועדה
 המדינית שלנו, החלטות בעניין השטחים, החלטות בע-
 צרת החלטות בעניין הטרור - בכלן אנחנו מסרבים
 להכיר. ויש החלטה אחת יחידה, מנובמבר 1967,
 שאליה אנחנו צמודים ואיננו מרפים מצמידות זו. מדוע?
 - שוב לשיטתכם, הן לא ייתכן לגצח לבוא ולומר:
 הפירוש שלנו להחלטות מועצת הבטחון הוא הפירוש
 היחיד הנכון. סוף סוף האו"ם הוא הגוף המוסמך לתת
 פירושים להחלטותיו. זה עצוב, זה לא נעים, זה לא
 נוח, אבל לא אנחנו יכולים לתת את הפירוש הקו-
 קלסיבי. הגוף שהחליט, הוא גוף פירוש להחלטותיו.

הן אפשר, - שוב לפי שיטתכם, שאינני מקבל
 אותה, לפי השיטה האומרת שבאין שלום לא ניסוג,
 אבל ניסוג אם יהיה שלום, לפי תכנית השלום של
 המערך, וכל אותם דברים שהשמעת כאן וטענת שבהם
 מעוגנת עצמתה של מדינת ישראל - הן אפשר אף לפי
 שיטה זאת לבוא ולומר: אנחנו מוכנים לשאת ולתת,
 אנחנו מוכנים לקונצסיות מרחיקות לכת, אנחנו מוכנים
 לויתורים, אנחנו מוכנים לשקול כל דבר, הכל פתוח
 למשא-ומתן - ובכל זאת להינתק מן ההחלטה 242,
 שמשמעותה נסיגה מכל השטחים, החלטה הדוחקת
 אותנו לקרן-זווית מתמירה והולכת, למבוי סתום שנחשף
 קבל העולם כולו. מה הדבקות האומללה הזאת להח-
 לטה 242, שאביה-מולידה היה השגריר הבריטי, שממ-
 שלחו חושפת עכשיו שוב את כל עיונותה נגד ישראל.

נכון, צודק השר גלילי, בתחילה היו מעטים מאוד
 שהתקוממו נגד ההחלטה ההיא. בהצבעה על הצעתנו
 להביע אי-אמון לממשלה ב-8 במאי 1968 - אני
 קורא מפרוטוקול הכנסת - בעקבות ההודעה של
 השגריר תקוע ב-1 במאי 1968 על קבלת ההחלטה
 242: בעד ההצעה להביע אי-אמון לממשלה - 3;
 נגד 64; נמנעים - 8. זה נכון. אבל אלו הן תולדות
 תהיה של הרבה הצעות ויזמות של ראשונים. באוגוסט
 1970 ההצבעה בכנסת כבר היתה אחרת. אמנם מי-
 עט, אבל מיעוט גדול מאוד, לאחר פרישת גח"ל מה-
 ממשלה, בעקבות החלטה עוד יותר מרחיקה לכת של
 הממשלה בויקה להחלטה 242 היה כבר מיעוט נרחב
 מאוד בבית הזה שקרא לכם להתנתק מההחלטה הזאת,
 שעה שעמדתם להגביר את זיקתכם אליה.

והנה היום גם אתם כבר מדברים ומכריזים רש-
 מית שתנתקו ממנה. כאשר היא רעה ובאשר היא
 מסולפת. ובכן, למה ממתנים עוד? אני מבקש הסבר
 אחד מהשר גלילי: אם זה כל כך טוב, אם זה כל כך
 הועיל, אם זה כל כך קידם - איך הגענו לכך שאני
 גליה, איטליה והולנד הידידותית, בעצרת האומות המ-

הצבעה

בעד ההצעה לקיים דיון על העניין
 במליאה
 - מיעוט
 נגד
 - רוב
 ההצעה לקיים דיון על העניין במליאה לא
 נתקבלה

הי"ר מ. זר:

אני מעמיד עתה להצבעה את ההצעה להסיר
 את העניין מסדר-היום.
 (תברר הכנסת י. גולן קורא קריאת-
 ביניים)

חברי הכנסת גולן, אל תהיה כל כך פעיל.
 חברי הכנסת, נעבור להצבעה על ההצעה להסיר
 את העניין מסדר-היום.

מנחם בגין (גח"ל):

זאת לא הצעה להסרה מסדר-היום, אלא לא לק-
 יים דיון במליאה.

אורי אבנרי (העולם הזה-כוח חדש):
 הכוונה היא להסרה מסדר-היום של המליאה.

הצבעה

בעד ההצעה לא לכלול את העניין
 בסדר-היום
 - רוב
 נגד
 - מיעוט

הי"ר מ. זר:

אני מעמיד להצבעה את ההצעה להעביר את
 העניין לוועדת החוץ והבטחון.

הצבעה

בעד ההצעה להעביר את העניין
 לוועדת החוץ והבטחון
 - רוב
 נגד
 - מיעוט
 ההצעה להעביר את העניין לוועדת החוץ
 והבטחון נתקבלה.

הי"ר מ. זר:

רשות הדיבור לחבר-הכנסת שמואל תמיר, להו-
 דעה על הימנעות סיעתו מהצבעה.

שמואל תמיר (המרכז החפשי):

אדוני היושב-ראש, נמנענו מהצבעה כדי להביע את
 דעתנו על ההצעה ועל תגובת השר גלילי בשם ממשלת
 ישראל.

אזרחי המדינה, כמו האו"ם, כמו כל מי שעקב
 אחרי הדיונים בעצרת האו"ם, שמעו מפורשות הת-
 חייבות מפי ממשלת ישראל, על-ידי דובריה המוסמ-
 כים, שאם תתקבל בעצרת האו"ם החלטה עויינת
 לישראל, חמורה מהקודמות לה, תנתק מדינת ישראל
 רשמית מהסכמתה וקבלתה את ההחלטה מנובמבר
 1967.

עברו ימים ספורים, ובפועל נתקבלה בעצרת האו"ם
 ברוב גדול יותר מאשר אי-פעם בעבר החלטה קיצונית,
 חמורה ועויינת נגד מדינת ישראל, הן בתכונה, הן בנוס-

חוברת ט', ישיבה שס"ו

— הצעות לסדר-היום (ש. תמיר, ביבי, אמוראי) —

וגם למגמות התבוסניות הקיימות בתוכנו חלק בכך, אני מקווה שיהיה דיון כללי.

אומר מלה אחרונה בעקבות דברים חמורים מאין כמותם ששמענו זה עתה. איש בארץ הזאת לא קם ולא ידה אבן ולא גרף מחנה שלם בעקבות חשד שנפל על בודדים, וזה ההיפך מן האמת לייחס זאת למישהו. אולם באותה מידה, אדוני היושב-ראש, לא נתייר ולא נרשה ולא ניתן מנוח אם לא ייערך בדק-בית בעם כולו על מגמות נפסדות, המקננות בסביבה ברורה וגורמות נזק יום-יומי, מגמות אשר הן מגיע לקצה העולם. לא ניתן מנוח בתביעתנו לבדוק כיצד קרה שצעירים אשר שירתו בחיל הצנחנים נחשדו בחשד האיום.

הי"ר מ. ביבי:

חבר-הכנסת תמיר, לא בשביל זה קיבלת את רשות הדיבור.

שמואל תמיר (המרכז החפשי):

הם נחשדו בחשד האיום מכל. גרוש בדק-בית, כי בנפשנו הוא.

הי"ר מ. ביבי:

חבר-הכנסת תמיר, אני רוצה להסב את תשומת לבך שקיבלת את רשות הדיבור להנמקת ההימנעות ולא לנושא זה. ואני מצטער על שהכנסת נושא שאינו נוגע לעניין.

שמואל תמיר (המרכז החפשי):

אדוני היושב-ראש, היית נוכח בכל הדיון ושמעת הן את דברי השר, הן את דברי בעל ההצעה לסדר-היום, הן את דברי חבר-הכנסת אמוראי, וכל אחד מהם, לפי דרכו — ולדעתי, בצדק — התייחס לנושא זה במידה זו או אחרת, כי הוא קשור לעניין. אני מציע שלא נדקדק דווקא כלפי כתובת אחת.

2. ההתפתחויות בתשלובת ערד

והמתבסס על שימוש בחומצת מלח. את חומצת המלח הוצע להפיק מתמיסות ים-המלח, גם בתהליך מקורי שפותח במימון ציבורי על-ידי ד"ר אמן זכרנו לברכה, פיתוח שמפירותיו נהנות כיום מדינות רבות. החומצה הזרחתית שאמורה היתה להתקבל בתהליך תמי"י היתה צפויה להיות בריכוז של 69% ובדרגת נקיון גבוהה, לעומת ריכוז של 54% ובדרגת נקיון נמוכה יחסית בתהליך המקובל.

החברה השותפה צידדה בהצעה לייצר חומצה זרחתית מחומצת מלח בתהליך תמי"י, אולם התנתה אולטימטיבית את שותפותה בכך, שהפקת חומצת המלח תיעשה בשיטת המצע המרדף, שפותחה על-ידי הקונצרן שהשתייכה לו, אף כי תהליך זה לא נוסה בקנה מידה תעשייתי. החוזים נחתמו בלי שסוכם על אופיים של התהליכים הטכנולוגיים. הוסכם בין הצדדים להחליט על כך עד מאי 1966 ושבועה הסכם לגביהם יהיה רשאי כל צד לבטל את חתימתו על החוזה.

צוות מומחים ישראליים, שנבחר לבדוק את שני התהליכים, קבע כי תהליך אמן נוסה במיתקן תעשייתי בסדום, ביחס של 1 ל-16 למיתקן התעשייתי המתוכנן, ובחוף-לארץ קיימים מיתקנים אמן רבים ביחס של 1 ל-2.5 למיתקן המוצע להקמה בערד, ואילו חמיתקן

אוחדות, בנושא של טרור, הצביעו עם הרוב העיוני לישראל? מה השגנו תמורת הרכנת הראש הזאת? מה השגנו תמורת הנאמנות הזאת להחלטה 242? — אותה החלטה אשר המנכ"ל לשעבר של משרד החוץ, מר גדעון רפאל, תיאר על עמוד שלם ב"מעריב" כיצד רקחנה אותה יחד עם הבריטים. מה הועלנו בה?

כמה צדק השר גלילי באמרו: אנחנו במצבנו מכוח עמידתנו בשטחים; מכוח התגברות עוצמתו של צה"ל; מכוחם של הרבה דברים שעשינו, ולממשלה יד בכך. דאי. אבל אנא, עשו צעד אחד נוסף קדימה, מסקנה אחת קדימה, תלמדו לקח ממה שקורה לנו מצד תכרות האויב — לא רק מצד אוגנדה, אדוני השר, לא רק מצד צ'אד, שם, נוכח הסחף החמור, אתם אומרים שקורים דברים שאין שליטה עליהם; אבל באירופה, שאת לבה אתם מבקשים לקנות באמ-צעות הנאמנות להחלטה האומללה ההיא, ראו מה קורה שם.

הי"ר מ. ביבי:

חבר-הכנסת תמיר, אני מבקש אותך לסיים.

שמואל תמיר (המרכז החפשי):

על כן, אדוני היושב-ראש, כיוון שבפועל, בעקבות הצעתה של גח"ל — ולא אכנס להתנצחויות עם חבר-הכנסת לגדון, התנצחויות שהוא כל כך רוצה בהן; אוני מעניין העניין לגופו — ובעקבות תשובת השר וההצעה להסיר את הנושא מסדר-היום-התקיים דיון מדיני זוטא, אני חושב שטוב תעשה הממשלה אם תקיים דיון מדיני כולל, לא מתוך החשבת-יתר של ההחלטה ההיא; אותה החלטה תימוג כמו החלטות רבות אחרות שנתקבלו נגד ישראל. אולם לאור מה שהתרחש, לאור מה שהביא לרוב העצום הזה נגדנו ולסחף החמור הזה, שגם למדיניות הממשלה

הי"ר מ. ביבי:

אנו עוברים להצעה לסדר-היום של חבר-הכנסת אמוראי: ההתפתחויות בתשלובת ערד. רשות הדיבור לחבר-הכנסת אמוראי.

עדיאל אמוראי (המערך, עבודה-מפ"ם):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה. השמש בשמי מיושר צפצ, כידוע, בהירה, ואווירה של ערד צלול. אולם, לצערי הרב, עתידם הטכנולוגי והכלכלי של מפעלי תשלובת ערד עדיין לוט בערפל.

וכל כך למה? בשלהי שנת 1965 נחתמו חוזים בין ממשלת ישראל לבין חברה אמריקנית, כבעלות מניות עתידות בשיעור של 37.5%, מחולקות ביניהן שווה בשווה, במפעל שאמור היה לקום בדרום הארץ ולייצר חומצה זרחתית. המפעל אמור היה להיות מושתת על תהליך מקובל להפקת החומצה מפוספט המצוי באזור ומחומצה גופריתנית. יתרת ההשקעה אמורה היתה להיות ממומנת בהלוואות ממשלתיות או בערבות הממשלה.

מאוחר יותר הוצע להפיק את החומצה הזרחתית מחומצת מלח ולהימנע מיבוא גפרית, תוך שימוש בתהליך מקורי שפותח ב"תעשיות מחצבי ישראל"

שרי כדי להפעיל את המיתקן שהוקם בתהליך המצע המרחף. מאז השלמת ההקמה החל הצד הישראלי — הפעם כבעלים יחידים — במאבק קשה נגד תקלות שהתגלו חדרות לבקרים.

מתחילת ההרצה נתקלה ההנהלה בקשיים ופתרה את הבעיות הבאות: 1. הצטברות דלק מעל המצע המרחף; 2. שריפת חומרי הבידוד במאספי האבק; 3. התכת המתכת ברצפת הדוד; 4. התהוות שיש בדודי הקיטור; 5. מאבק להגדלת התפוקה, מ-20% בשיאה הראשון עד לשיא האחרון של 65% מהתפוקה המתוכננת. זאת על-ידי תוספת נחירי דלק, שכתוצאה מכך היה צורך להנהיג שינויים נוספים, שהפכו את המצע המרחף למצע מתהפף.

כרגע שובת המפעל בשל נפילת ציפוי התקרה בריאקטור אחד והופעת סדק בציפוי הריאקטור השני. תיקון זה עלול לגוול חודשים ארוכים, ומי לידנו יתקע שלאחר מכן לא יתגלו קשיים נוספים?

אני מדע לעובדה כי כמה חברות ומפעלים נכ-בדים, שהיו כמעט למפסידים כרוניים, עלו בסופו של דבר על דרך המלך לתפארת המשק. אמנה ביניהם רק אחדים: מפעלי ים-המלח, מפעלי הנוחשת בתמנע, חרסית, מפעלי תובלה, ברום ותרכובות ברום, ויטקו של דשנים, הנדסת התפלה וכו'. אולם הפעם אנו גי-צבים לפני בעיה טכנולוגית, המעמידה סימן שאלה מלכתחילה.

לאחרונה שמענו חוות-דעת של מי שהיה אחד ממנהלי חברה מפסידה, ולפיה התיכנון ומערכת קבלת ההחלטות מבראשית תופסים חלק זעום — הוא נקב במספר של 10% — בקביעת התוצאה הסופית, ואילו חלקו של הביצוע מהווה את חלק הארי. דומני שדוגמת ערד יש בה להעיד כמאה עדים שתפיסה זו מוטעית. אולי הויכוח מכך הוא הנוכח.

עד כה הגיעו הפסדי ההרצה ל-30–31 מיליון לירות, ויחד עם היקף ההשקעה בהקמה שהגיע ל-186 מיליון אנו עומדים בהשקעה כוללת של 217 מיליון לירות.

בגלל הבעיות התלויות ועומדות לפנינו, בשל ההוצאה הכרוכה בכל יום העובר ללא הפקה ובגלל החשש שגם אם יתגברו על הקשיים הטכניים טרם מובטחת רווחיות המפעל, אני מציע שהכנסת דודון בעניינה של תשלובת ערד.

הו"ר מ. ביבי:

רשות הדיבור לשר הפיתוח, לתשובה.

שר-הפיתוח ת. גבתי:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת. "לערך-תעשיות כימיות" יש כבר היסטוריה עשירה מאוד לא רק משום שמיום שהחלו בתיכנון המפעל עברו כבר שנים רבות והמפעל לא סיים עדיין את תקופת ההרצה, כי אם בגלל הקשיים הטכניים המרובים שהוא נתקל בהם מאז הוחל בהפעלתו.

חברי-הכנסת אמוראי פירט כאן היום את כל שלבי ההחלטות, התיכנון, ההקמה וההרצה, ואין לי מה להוסיף לזה. המצב כיום הוא כזה, שאחרי חודשים רבים של מסה ומעש הצלחנו לפתור שורה של בעיות שהתעוררו תוך הפעלת המפעל הגדול והמסובך הזה. הצלחנו לעשות זאת בזכות צוות העובדים המסור

שבו נוסתה שיטת המצע המרחף הוא ביחס של 1 ל-1,000. גם המיתקן אשר הוקם אחר כך ב"מכתשים" היה כבר בשלב שהתיכנון היה מוכן וההקמה היתה באמצעותה.

מאידך גיסא, מבחינה כלכלית היתה עדיפות לפנייה לתהליך המצע המרחף. המפעל תוכנן לייצור 166,000 טון חומצה וזרחית, ולשם כך צריך היה לצרוך 400,000 טון חומצת מלח. הבודקים והמתכננים דאו לא לקחו בחשבון את העובדה שהצבעתי עליה בראשית כהונתה של הכנסת השביעית, שאילו היו נוקטים את שיטת ד"ר אמן היה נוצר מוצר לוואי חשוב מאוד כשלעצמו, והוא 200,000 טון מגנזיה מעולה. ואכן בראשית שנת 1970 ניגשה הממשלה להקמת מפעל מיוחד לייצור מגנזיה, בשם "פריקלאס", הסמוך במיקומו לתשלובת ערד והמייצר כמוצר לוואי חומצת מלח. במפעל זה קיימות, לפחות בחלקה, כפי-לוח מסוימות שניתן היה לחסכה אילו היינו פוגים בע-רד לשיטת אמן.

אולם, כאמור, זה לא היה לנגד עיני הבודקים, והם מצאו שההשקעה לפי תהליך אמן תגיע ל-127 מיליון לירות ובתהליך המצע רק ל-110 מיליון לירות. גם הוצאות ההפעלה היו אמורות להיות זולות במידה ניכרת בשיטת המצע, וכן היתה חוויה עדיפות גם לרווחיות, שכן התמורה להון לפני מס נאמדה בתהליך המצע ב-27%, ובתהליך אמן — ב-14.5%.

אף-על-פי-כן, למרות היתרון לשיטת המצע מב-חינת הכדאיות הכלכלית החזויה, הצביעו המומחים על עדיפות תהליך אמן בשל הבטחון הטכנולוגי, תוך אזרה לעבר הסיכון הרב שבשישומה המיידי של שיטת המצע המרחף בקנה-מידה תעשייתית. גם אותן חוות-דעת מקצועיות — והיו כאלה, מלכות של מומחה זר — שהצביעו את תהליך המצע המוביל על הקמת ריאקטור אחד בלבד בשלב ראשון ועל דחיית הקמת השני עד להפקת נסיון מספיק.

במאי 1967 החליטה ועדת השרים לענייני כל-כלה לאשר את שיתופה של החברה האמריקנית בהקמת התשלובת בערד וכן את תחילת העבודה. בכך ניתן אישור עקיף גם לתנאיה של החברה לשימוש בשיטתה — המצע המרחף. ההסכמים עם החברה, על אחריותה ליישומה היעיל של התהליך ולהקמת המיתקנים לפניו, נחתמו רק בסוף 1968 כאשר עבודות ההקמה היו בעיצומן. אולם בין שני התאריכים השלים הצד הישראלי עם ארוזיה במידת האחריות שהיתה מוטלת על השותפת בקשר ליישום התקין של התהליך בקנה-מידה תעשייתית.

היקף ההשקעה עצמה תוקן ב-1968 ונאמד ב-41.8 מיליון דולר. הרווחיות נאמדה בין 26%–50% על הון המניות. הכל בהתאם להערכת המחיר שאמור היה להיות מושג למוצר המוגמר. הקמת המפעל הושר-למה באמצע 1971. בסמך למועד זה גם פרשה השר-תפת האמריקנית לרגל חילוקי-דעות על דרכי מימון ותוספת ההשקעות, שכן הקמת המפעל עלתה בסופו של דבר 53.5 מיליון דולר, המהווים סטייה של כ-28% מהאומדן.

בשלבי ההקמה האחרונים התחלפו מנהלי חברת-האם ומנהל התשלובת עצמו, שהיה מלכתחילה בין התומכים בתהליך אמן ועושה עתה כל מאמץ אפ-

יהיה להפעיל את המפעל ולהגיע לייצור סביר, יש סיכוי שניתן היה להבריא את מצבו הכספי של המפעל על ולהביא אותו במשך הזמן למצב של רווחיות סבירה. אם חס-ושלום יתגלו אחרי זה תקלות כבדות נוספות, שאיננו תווים אותן היום, יהיה צורך לשקול בכובד ראש את הצעדים הבאים.

עניין ערד והמוצב של המפעל גידונו הרבה מאוד בוועדת הכספים בקשר עם דו"ח מבקר המדינה ובקשר עם אישור ערבויות. בוועדה הזאת נעשתה בדיקה יסודית מאוד של הדברים. חברי הוועדה גם ביקרו פעמיים במשך השנה האחרונה במפעל.

לכן אני מציע להעביר את הדיון בעניין "ערד-תעשיות כימיות" לוועדת הכספים.

יעקב נחושתן (גח"ל) :

אני מציע להעביר את ההצעה לוועדת הכלכלה.

שר-הפיתוח ת. גבתי :

אני מציע להעביר את ההצעה לסדר-היום לוועדת הכנסת, שתקבע לאיוו ועדה תועבר ההצעה.

היו"ר מ. ביבי :

האם המציע מסכים להצעת השר להעביר את ההצעה לסדר-היום לוועדה?

עדיאל אמוראי (המערך, עבודה-מפ"ם) :
אני מסכים.

היו"ר מ. ביבי :

אני מעמיד להצבעה את ההצעה להעביר את ההצעה לסדר-היום לוועדת הכנסת, שתקבע לאיוו ועדה תועבר ההצעה.

הצבעה

ההצעה להעביר את הנושא לוועדה שתיקבע על-ידי ועדת הכנסת נתקבלה.

והמוכשר שהשתלט על התהליכים החדשים שהמפעל מבוסס עליהם, והשקיע מאמצים על-אנושיים למצוא תיקון לתקלות הרבות שהופיעו תוך כדי תקופת ההרצה. עתה, לאחר הניסיון של התקופה הזאת, הוברר לנו ללא צל של ספק כי התיכנון והביצוע הטכני של המפעל, שנעשה על-ידי החברה האמריקנית שקיבלה על עצמה את המשימה, היו לקויים מאוד ומנעו את האפשרות להפעיל את ערד בשיטת המצב המרדף, שהוצע על-ידי אותה חברה. זה גרם להוצאות גדולות בתיקון, בהחלפת ציוד ולפיגור רב בהפעלה תקינה של המפעל. לפיכך החלטנו להגיש תביעה משפטית לפני בוררות בין-לאומית נגד החברה, שהתיימרה כי יש בידיה כל הידע הדרוש להקמת מפעל זה, ולמעשה הוברר לנו כי זה לא היה כן.

לפני זמן מה התמוטט הגג באחד משני הריאקטורים של המפעל. הנחלת המפעל נגישת עתה לבניית הגג מחדש בשיטה אחרת ומחומרים אחרים, וזה יגרום לשינוי הריאקטור במשך חודשים מספר. הריאקטור השני עבד זמן קצר בתפוקה משיבית-רצון, אולם גם בו נתגלו ליקויים והיה צורך להעמיד אותו לשם תיקון. התיקון הושלם לפני כמה ימים, ועתה מחממים את הריאקטור, ובראשית השבוע הבא יפעילו אותו. יש תקווה שיעבוד בסדר עד שיסתיים תיקון הגג של הריאקטור השני. כנראה יהיה צורך להחליף את הגג בריאקטור הזה.

יש להניח כי התיקונים האלה יימשכו עד למחצית 1973. בתקופה זו ייתכן שנצליח להפעיל ריאקטור אחד ולקבל לפחות תפוקה חלקית.

ההוצאות לאחזקת המפעל בתקופת ההרצה וה-תיקונים מסתכמות ב-2.5 מיליון לירות בערך לחודש, נוסף על ההשקעה שנעשתה עד אפריל 1972 ושהגיעה ל-217 מיליון לירות. זה כולל 20.5 מיליון לירות הפרשי הצמדה ו-10 מיליון לירות פחת לתקופת ההרצה.

אם יתברר שאחרי תיקון הריאקטורים אפשר

ז. חוק התיאום המודולרי, תשל"ג—1972 *

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

היו"ר מ. ביבי :

הבניין, והיצרן חייב להתאים את עצמו לרצונו של המתכנן. אולם בשל ריבוי המידות מתעכב תיעוש הבנייה. קשה לתכנן ייצור פריטי בנייה בסדרות גדולות ולהכין מהן מלאי במחסנים כשאין חובה להשתמש בהן.

בזמן האחרון הולך ומתפתח הייצור התעשייתי בענף הבנייה. לשם עידודו וקידומו בא חוק התיאום המודולרי. לדעת יוזמי החוק ניתן יהיה באמצעותו לזרז את השימוש בכמות גדלה והולכת של פריטים המיוצרים בבתי-חרושת ולא באתר הבנייה. בכך יורו התיכנון והבנייה וזה יביא ליעול הבנייה ולהוזלתה.

הוועדה המשותפת קיימה תשע ישיבות ושמעה את שר השיכון, מר זאב שרף, את נציגי משרדי השיכון, העבודה, הפנים, המשפטים ומסחר ותעשייה, באי-כוח התאחדות התעשייתנים, מרכז הקבלנים, "סולל בונה", מומחים מהטכניון ועוד.

הכנסת תעבור לסעיף מ' בסדר-היום: חוק התיאום המודולרי, תשל"ג—1972, קריאה שנייה וקריאה שלישית. דשות הדיבור ליושב-ראש ועדת הכלכלה, חבר-הכנסת שכטרמן.

אברהם שכטרמן (יו"ר ועדת הכלכלה) :

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה. חוק התיאום המודולרי הועבר ביום 16 בינואר 1972, לאחר קריאה ראשונה בכנסת, לדיון בוועדה משותפת של ועדת הכלכלה וועדת הפנים.

מטרת החוק, שעל ביצועו ממונים שרי השיכון והפנים, היא תיכנון שיטות בנייה המבוססות על מערכת מידות אחידות שביסודן ה"מודול" (הוא מכפלה קבועה של 10 ס"מ) וחייב לבנות לפיו.

לפי המצב הקיים הרשות בידי כל מתכנן לקבוע כרצונו את מידת חלקיהם ורכיביהם המרובים של

לחלוף זמן ממושך, ועריכת התכנית שהוגשה היתה כרוכה בהוצאות רבות. אין זה מוצדק לחייב את מגיש הבקשה לערוך בשלב זה תכנית חדשה המותאמת לתיאום המודולרי ולגרום להפסד זמן, גוסף על הפסד הממון.

1. תיקון חשוב מאוד קבעה הוועדה בסעיף 3 לחוק. במקום הצעת הממשלה, שמבקש היתר בנייה יהיה חייב להוכיח כי העבודה הטעונה היתר תוכננה לפי תיאום מודולרי, קבעו הוראה שעורך הבקשה, אשר יוגדר בתקנות, יגיש תצהיר שתיכנון הבנייה נעשה לפי תיאום מודולרי. מגיש הבקשה יהיה אחראי לאמינות תצהירו. דבר זה מקובל גם במדינות אחרות והוא מפשט את התהליך, מעניק אמון ועם זה גם מטיל אחריות על האדריכל, עורך הבקשה. חוק זה יתול גם על המדינה, והבנייה המבוצעת על-ידיה תהיה בהתאם לתיאום מודולרי, משתוטל החובה להשתמש בו.

החוק נתקבל בוועדה ללא הסתייגויות, אלא שב-סעיף 2 (ב) הועלו שתי גירסאות שקיבלו מספר קולות שווה.

בסעיף זה נקבע שהשרים, בטרם יטילו חובת שיוש בתיאום מודולרי על בניינים שאינם מיועדים למגורים, יהיו חייבים להתייעץ עם השר שמשרדו נוגע בדבר, ולפי הצעת הממשלה - לגבי סוגי בניינים שיופודרטו בתקנות יהיו חייבים להתייעץ גם עם שר העבודה.

ברצוני לנמק את החלטת אותם מחברי הוועדה הגורסים כי הסיפה, המחייבת התייעצות גם עם שר העבודה, היא מיותרת ולכן יש למחקה. שר העבודה הוא שר ככל שר אחר בממשלה, וקיימת חובה להתייעץ איתו כשמשדרו נוגע בדבר. לכן אין לציינו במיוחד ובנפרד, אם לא צוין שבענייני בתי-מלון יתייעצו עם שר התיירות, או בעניין בתי-חולים יתייעצו עם שר הבריאות, וכו'. אין צורך ואין מקום לציין את שר העבודה בנפרד. הדבר יתן מקום לפירושים מיותרים ויכבד בלא צורך על השרים הממונים על ביצוע החוק.

לכן תמכתי בגירסה ב' של סעיף 2(ב).

יעקב נחושתן (גח"ל):

אולי אפשר לשמוע הנמקה בתמיכה לגירסה א'?

אברהם שכטרמן (יו"ר ועדת הכלכלה):

המצדדים בגירסה א' טענו שכך רוצה שר העבודה וכך נראה לו. אני מבין ששר השיכון הסכים לזה, ואינני יודע באיזו מידה של התלהבות. לא אני חייב להשיב על שאלה זו. בכל אופן לדעתי אין צורך בציון מיוחד של שר העבודה ובהפרדה הזאת.

ארי אנקוריון (המערך, עבודה-מפ"ם):

אם שר השיכון מסכים לכך, מדוע ההתנגדות?

אברהם שכטרמן (יו"ר ועדת הכלכלה):

אני מסביר את העמדה. לא הוספתי לכך שום נימה אישית. עלי אהודים כל השרים באותה מידה. לדעתי, אין לכך כל צורך מעשי.

לסעיפי החוק לא היו הסתייגויות. לסעיף אחד היו שתי גירסאות, ואבקש את המליאה להחליט על אחת מהן.

כן שמעה הוועדה מומחה לענייני הבנייה המודולרית, הפרופסור ניטן מדגמרק, שהוזמן ארצה כיועץ למשרד השיכון והרצה לפני הוועדה על דרכי הפעלת החוק המודולרי בארצו.

הממונים העלו לפני הוועדה ספקות רציניים אם הבנייה הישראלית כבר בשלה לשימוש חובה בשיטה המודולרית, בעיקר מחמת החשש שמא לא ניתן יהיה להקים בזמן את המפעלים לייצור רכיבים מודולריים, והחוק יהיה לכן בלתי-משמעותי.

גוסף על כך היו לוועדה היסוסים לגבי עצם חקיקת חוק זה מהסיבות הבאות:

א. בשום מדינה בעולם, מלבד דגמרק, לא קיים חוק כזה, הגם שהשימוש ברכיבים מודולריים בבנייה הולך ומתרחב בארצות אירופה, שבהן בונים במידות מודולריות ללא חזקקות לחקיקה מיוחדת, משום שהדבר טוב, חסכוני וכדאי.

ב. מקומן של הוראות אלה צריך להיות בחוק התיכנון והבנייה, ולא בחוק נפרד עם רשות מיקוח נפרדת.

ג. ייקור הבנייה בהתחלה, בגלל הצורך להשקיע סכומים גדולים להקמת תעשייה חדשה שטרם הוכנה התשתית שלה, ולהתאמת התעשייה הקיימת.

נציג משרד המסחר והתעשייה שהופיע בוועדה הביע את הסתייגותו מהפעלה מהירה של החוק, בגלל הצורך בהקמת תעשייה חדשה הכרוכה בהשקעות רבות.

לפיכך היתה דעת נציגי הגורמים בענף הבנייה, שהופיעו בוועדה, כי יש לקבוע תקופת מעבר עד לכניסת החוק לתקפו.

הוועדה שקלה את כל הצדדים הקשורים בחקיקה זו ועמדה על מצב הבנייה בישראל המחייב את תעשייה, שיקל להתגבר על המחסור החמור בידיים עובדות.

הוועדה קיבלה לכן את עצם העקרון של שימוש חובה במידות מודולריות, כפי שנאמר בהצעת החוק. החוק אינו מטיל חובת השימוש במידות המודולריות מיד, כי אם מסמך את השרים - שיכון ופנים - להטיל בצו את השימוש בהם.

הוועדה הכניסה בחוק תיקונים מספר לאור ההערות שהושמעו, שינויים שיש בהם, לדעת הוועדה, כדי להפיג את החששות שהיו לגורמים בענף מהפעלת החוק טרם זמנו.

אסקור בקצרה את השינויים שהכנסנו בסעיפי החוק.

בסעיף 2(א) החליטה הוועדה שבנוסף על ההתייעצות עם מרכז הבנייה הישראלי יטילו שרי השיכון והפנים את חובת השימוש בתיאום מודולרי על התיכנון והבנייה של בניינים או סוגי בניינים, לאחר אישור הצו על-ידי ועדת הכלכלה של הכנסת. צו המטיל חובת שימוש בתיאום מודולרי על סוג רכיבים או חלקי מבנה של בניינים יובא לידיעת ועדת הכלכלה של הכנסת לפני פירסומם.

הוועדה תיקנה את הוראת סעיף 2(א) וקבעה, שצו אשר פורסם על-ידי השרים והטיל חובת תיאום מודולרי לא יחול על תכנית שהוגשה לגביה בקשה להיתר בנייה, ולא כפי שהוצע: אם ניתן לגביה היתר. זאת מכיוון שבין הגשת הבקשה ומתן ההיתר יכול

חוברת ט', ישיבה שס"ו, ח' טבת תשל"ג (13 דצמבר 1972)
— חוק התיאום המודולרי (ביבי, שרף, שכטרמן) —

הז"ר מ. ביבי:

לסעיף 1 אין הסתייגויות. אני מעמיד אותו להצבעה.

הצבעה

סעיף 1 נתקבל.

הז"ר מ. ביבי:

לסעיף 2 (ב) יש שתי גירסאות. אני מעמיד אותן להצבעה האחת מול השנייה.

הצבעה

בעד גירסה א' 7 —

בעד גירסה ב' 5 —

גירסה א' נתקבלה.

הז"ר מ. ביבי:

אני מעמיד להצבעה את סעיף 2 לפי גירסה א'.

הצבעה

סעיף 2, לפי גירסה א', נתקבל.

הז"ר מ. ביבי:

לסעיפים 3, 4, 5, 6, 7, ו-8 אין הסתייגויות. אני מעמיד אותם להצבעה.

הצבעה

סעיפים 3-8 נתקבלו.

הז"ר מ. ביבי:

חברי הכנסת, סעיף 104 לתקנון הכנסת אומר: (א) "נתקבלה הסתייגות בקריאה השנייה או הוצבע בה על גירסאות שונות לסעיף אחד, תתקיים הקריאה השלישית בשבוע שלאחר השבוע בו הסתיימה הקריאה השנייה, והוועדה רשאית, לפני הקריאה השלישית, להביא בהצעת החוק את שינויי הנוסח המחוייבים בעקבות ההסתייגות או הגירסה שנתקבלה; (ב) על

אף האמור בסעיף קטן (א) רשאי נציג הממשלה, או יושב-ראש הוועדה בשמה, לבקש במקרים מיוחדים שהקריאה השלישית תתקיים מיד או שהקריאה השלישית תידחה לשבוע נוסף, והודעה על כך תימסר לכנסת". האם יושב-ראש הוועדה או השר מעוניינים בכך?

שר-השיכון ז. שרף:

אדוני היושב-ראש, ברשותך יש לי הזדמנות נדירה להזות בקריאה שנייה ושלישית מעל הבמה ליושב-ראש הוועדה על העבודה הרבה שהשקיע בהכנת החוק, על הברור היסודי שבו שותפו למעשה כל הגורמים העוסקים בבנייה בארץ. אני מנצל הזדמנות זו ומודה לו לחברי הוועדה.

אני מבקש לקיים עכשיו את הקריאה השלישית. אינני חושב שיש עכשיו טעם בדחייה. אני מבין שיושב-ראש הוועדה וגם עבדכם לא יוכלו להשתתף בישיבה בשבוע הבא, וזה אומר דחייה לשבועיים. אני יוצא לחו"ל מטעם המגבית. יש לנו תקנות וצווים מוכנים, ואני מבקש לקיים עכשיו את ההצבעה בקריאה השלישית.

אברהם שכטרמן (יו"ר ועדת הכלכלה):

אין שום סיבה להתנגד. אני מסכים גם לבקשתו של השר וגם להצבעה היום.

הז"ר מ. ביבי:

חברי הכנסת, אנחנו נצביע על החוק בקריאה שלישית, גם על-פי בקשת השר וגם על-פי בקשת יושב-ראש הוועדה.

הצבעה

חוק התיאום המודולרי, תשל"ג-1972, נתקבל.

הז"ר מ. ביבי:

הישיבה הבאה של הכנסת ביום שני הבא, בשעה ארבע אחר הצהריים. ישיבה זו נעולה.

הישיבה ננעלה בשעה 15.15.

נספחות

א. סדר-היום לישיבות שס"ד-שס"ו

- א. שאלות ותשובות.
- ב. החלטות בדבר אישור הוראות בצווים:
 1. צו מס קנייה (סחורות ושירותים) (הטלת מס ושיעורו) (תיקון מס' 9), תשל"ג-1972;
 2. צו מס קנייה (סחורות ושירותים) (הטלת מס ושיעורו) (תיקון מס' 10), תשל"ג-1972;
 3. צו תעריף המכס והפטור (תיקון התוספת) (תיקון מס' 13), תשל"ג-1972;
 4. צו שעת חידום (שיעור תשלום חובה) (תיקון מס' 13), תשל"ב-1972.
- ג. חוק שירותי תיירות, תשל"ג-1972 (קריאה ראשונה).
- ד. חוק הפיקוח על מצרכים ושירותים (תיקון מס' 3), תשל"ג-1972 (קריאה ראשונה).
- ה. חוק הבחירות לכנסת (תיקון מס' 3), תשל"ג-1972 (קריאה ראשונה).
- ו. חוק הבחירות לכנסת (הוראות שעה), תשל"ג-1972 (קריאה ראשונה).
- ז. חוק הסדרי משפט ומינהל (תיקון), תשל"ג-1972 (קריאה ראשונה).
- ח. חוק בית הדין לעבודה (תיקון מס' 2), תשל"ב-1972 (קריאה ראשונה).
- ט. חוק המכר (תיקון מס' 2), תשל"ב-1972 (קריאה ראשונה).
- י. חוק ההוצאה לפועל (תיקון מס' 3), תשל"ב-1972 (קריאה ראשונה).
- יא. חוק המקרקעין (תיקון מס' 2), תשל"ג-1972 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
- יב. חוק לתיקון פקודת המשטרה (מס' 2), תשל"ג-1972 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
- יג. חוק לתיקון פקודת בתי הסוהר (מס' 2), תשל"ג-1972 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
- יד. הצעות חוק של חברי כנסת.
- טו. הצעות לסדר-היום.
- טז. הצעות להעלאת מחירי הנסיעות בתחבורה הציבורית - סיכום הדיון.
- יז. חוק התגמולים לפגעי פעולות איבה (תיקון), תשל"ג-1972 (קריאה ראשונה).
- יח. חוק שירות מילואים (תגמולים) (תיקון מס' 7), תשל"ג-1972 (קריאה ראשונה).
- יט. חוק לתיקון פקודת הטלגרף האלחוטי, תשל"ב-1972 (קריאה ראשונה).
- כ. חוק לטיפול בחולי נפש (תיקון מס' 2), תשל"ב-1972 (קריאה ראשונה).
- כא. חוק שיפוט בענייני התרת נישואים (מקרים מיוחדים) (תיקון), תשל"ב-1972 (קריאה ראשונה).
- כב. חוק לתיקון פקודת המבחן (מס' 2), תשל"ב-1972 (קריאה ראשונה).
- כג. חוק סדר הדין הפלילי (תיקון מס' 3), תשל"ב-1972 (קריאה ראשונה).
- כד. חוק הבוררות (תיקון), תשל"ג-1972 (קריאה ראשונה).
- כה. חוק לתיקון פקודת השותפויות (מס' 3), תשל"ג-1972 (קריאה ראשונה).
- כו. חוק לתיקון פקודת התעבורה (מס' 12), תשל"ג-1972 (קריאה ראשונה).
- כז. חוק לתיקון דיני הרשויות המקומיות (מס' 3), תשל"ג-1972 (קריאה ראשונה).
- כח. חוק שירותי הדת היהודיים (תיקון), תשל"ג-1972 (קריאה ראשונה).
- כט. חוק רישום קבלנים לעבודות הנדסה בנאיות (תיקון מס' 2), תשל"ג-1972 (קריאה ראשונה).
- ל. חוק לתיקון פקודת בריאות העם (מס' 5), תשל"ג-1972 (קריאה ראשונה).
- לא. חוק הגנת סמלים, תשל"ב-1972 (קריאה ראשונה).
- לב. חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 11), תשל"ב-1972 (קריאה ראשונה) - הצעת חברת-הכנסת ש. ארבל-אלמחלינו.
- לג. המצב ברבנות הראשית - דיון.
- לד. הבטיחות בתעופה האזרחית - דיון.
- לה. סקירת שר המשפטים על פעולות משרדו - המשך הדיון ותשובת השר.
- לו. חוק בית הספר החקלאי מקוה ישראל, תשל"א-1971 (קריאה ראשונה).
- לז. חוק לתיקון פקודת החוק הפלילי (מס' 32), תשל"ג-1970 (קריאה ראשונה).
- לח. חוק לתיקון פקודת העדות (מס' 8), תשכ"ט-1969 (קריאה ראשונה).
- לט. חוק דיני העונשין (בטחון המדינה, יחסי חוץ וסודיות רשמיים) (תיקון מס' 2), תשל"ג-1970 (קריאה ראשונה).
- מ. חוק התיאום המודולרי, תשל"ג-1972 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).

452. ע. א מור אי (המערך, עבודה-מפ"ם): ההת-
פתחויות בתשלובת ערד.

בהתאם לסעיף 3(ב) לחוק מס קנייה (סחורות ושיירותים), תשי"ב-1952¹, וסעיף 2(א) לחוק מסי מכס ובלו (שינוי תעריף), תש"ט-1949², מחליטה הכנסת לאשר אתו הוראות בצו מס קנייה (סחו-

בהתאם לסעיף 3(ב) לחוק מס קנייה (סחורות ושיירותים), תשי"ב-1952¹, וסעיף 2(א) לחוק מס מכס (בלו (שינוי תעריף), תש"ט-1949², מחליטה הכנסת לאשר אותו. הוראות בצו מס קנייה (סחו-

בהתאם לסעיף 2(א) לחוק מסי מכס ובלו (שינוי תעריף), תש"ט-1949⁴, מחליטה הכנסת לאשר אותן הוראות בצו תעריף המכס והפטור (תיקון התוספת)

בהתאם לתקנה 3 לתקנות-שעת-חירום (תשלומי חובה); תשי"ח-1958⁹, מחליטה הכנסת לאשר אותן הוראות בצו שעת חירום (שיעור תשלום חובה) (תיקון

(ב) גרשמה הערת אזהרה ולאחר מכן הוטל עיקול על המקרקעין או על הזכות במקרקעין נשוא ההערה, או שניתן צו לקבלת נכסים בפשיטת רגל או צו פירוק גג בעל המקרקעין או בעל הזכות במקרקעין, או שנתמנה כונס נכסים על-ידי בית דין או שיתמנה כונס מחקת ההערה. לא יהיה לנכס זה ערך לא מעתה והלאה.

"(ב) גרשמה ההערה על-פי בקשת הזכאי בלבד, יודיע הרשם מיד על רישומה למי שהתחייב כאמור."

במקום סעיף 127 לחוק העיקרי יבוא :

4 ס"ח תש"ט, עמ' 154; ס"ח 303, תש"ך, עמ' 18.

יהיו גם להערת אזהרה שגרשמה לפני תחילת חוק זה אם הוטל עיקול, ניתן צו לקבלת נכסים בפשיטת רגל או צו פירוק או נתמנה כונס נכסים אחרי תחילת חוק זה.

5. שמירת תרופה

אין בחוק העיקרי למנוע מתן צו של ביצוע בעין, לפי הדין שעמד בתקפו ערב תחילת החוק העיקרי, בשל התחייבות לעשות עיסקה במקרקעין שאדם התחייב בה בתקופה שבין תחילת החוק העיקרי לבין תחילת חוק החוזים (תרופות בשל הפרת חוזה), תשל"א-1970.¹

בכל אלה כדי לפגוע בזכויות הזכאי הנובעות מהתחייבות נשוא ההערה, ובלבד שטענה לבי-טול העסקה מחמת פשיטת הרגל או הפירוק שהיתה עומדת אילו בוצעה העיסקה במועדה תעמוד גם נגד ההתחייבות האמורה.²

3. תיקון סעיף 132

בסעיף 132(א) לחוק העיקרי, פסקה (3) - בטלה.

4. תחולה

התוצאות האמורות בסעיף 127(ב) לחוק העיקרי

הסתייגות לחוק הנ"ל

לסעיף 5

י. ארידור מציע:

ברישה יבוא: "למען הסר ספק נקבע בזאת כי".

ח. הצעת חוק ביטול הארכת השירות הסדיר, תשל"ב-1972

(הוגשה על-ידי חבר הכנסת ש. כהן)

ברור כי קנה המידה הראשון במעלה בנושא זה הוא הבטחת בטחונה של ישראל, ואין הצעת חוק זו באה למעט מכוחו ומראשוניותו של מבחן זה. עם זאת חייבים אנו לקיים בחינה מתמדת של צרכי המדינה וחלוקת משאביה האנושיים. ראוי כי בימי רגיעה בטי-חוגית יועתק חלק מן הדגש וזכות העדיפות לבעיותיה החברתיות, החינוכיות והמשקיות של המדינה, וזאת על-ידי שיחזור, ככל האפשר, של כוח-אדם לחיים האזרחיים.

חצי שנה בחייו של צעיר בן 20-21 היא תקופה רבת חשיבות, ולעתים מכרעת, בבניית עתידו. חובה עליונה כלפי הנשאים בעול בטחון המדינה לבחון מתי-דש ובהתמדה אם נוצרה אפשרות להפחית מתקופת השירות הצבאי.

ביסודה של הצעת חוק זו מונחת האמונה כי העם בישראל, על כל חלקיו, שואף לשלום. אך השאיפה לשלום לא די בכך שהיא קיימת - עליה גם להיות מופגנת. קיצור תקופת השירות - שאין בה כדי לפגוע בכוחה של המדינה ולהמעיט מבטחונה - היא הפגנה מובהקת של דבקות ביעדי השלום.

אם, חס ושלום, תפרוץ שוב מלחמה, או שתבוא תקופת מתיחות ממושכת, אפשר יהיה להחליט שוב על הארכת השירות הצבאי, שהרי ממילא יימצאו החיילים בשירות סדיר שניתן להאריכו. לשם כך די בצו של שר הבטחון, על פי חוק שירות בטחון, תשי"ט-1959, סעיף 6(א), המסמך אותו, אם הוא משוכנע שבטחון המדינה מחייב זאת, לקרוא בצו לכל יוצא צבא להת-ייצב לשירות סדיר או לשירות מילואים לכל זמן שהצו יעמוד בתקפו.

1. שירות סדיר של יוצא צבא, גבר, שנקרא להת-ייצב לשירות סדיר כשהוא באחד הגילים מ-18 עד 26 ועד בכלל, יקוצר ויהיה של 30 חודש בלבד.

2. שר הבטחון יקבע בצו את מועד החלתו של חוק זה, ובלבד שמועד זה לא יהיה מאוחר מיום 1 בינואר 1973.

דברי הסבר

סעיף 11 בחוק שירות בטחון, תשי"ט-1959 (נוסח משולב), קובע: "יוצא צבא, גבר, שנקרא להתייצב לשירות סדיר... חייב בשירות סדיר של שלושים חודש - אם הוא נקרא להתייצב לשירות סדיר כשהוא באחד הגילים שמ-18 עד 26 ועד בכלל".

לאחר מלחמת ששת הימים הוארכה תקופת שירות זו ל-36 חודשים.

כל הארכת שירות בתקופת חירום היא זמנית, שאם לא כן היה השירות מתארך מפעם לפעם ומוגיע לשירות חובה של ארבע או חמש שנים.

השנתיים האחרונות היו, לכל הדעות, שנות רגיעה כמעט מוחלטת בגבולות. מן הדין שריגיעה זו תתבטא גם בהקלת המעמסה הבטחונית הישירה המוטלת על בני הגזע המתייצבים לשירות סדיר בהגיעם לגיל 18, או ששירותם נדחה מסיבות המפורטות בחוק.

השנים האחרונות היו, כידוע, גם שנות גאות גדולה בממדי העלייה. התחזיות קובעות המשך גאות זו ועמה הגדלת כוח-האדם העומד לרשות צבא הגנה לישראל. גדול מספרי זה והיערכויות שונות בתוך מערכות הבטי-חון דיים להבטיח את הצרכים השוטפים של צה"ל, גם אם נביא בחשבון את הגידול בהיקפם, בלי שיהיה כורח בהמשך השירות הצבאי המוארך שהונהג אחרי מלחמת ששת הימים.

ט. הצעת חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (פטור חלקי של קיצבאות), תשל"ב—1972

(הוגשה על-ידי חברי הכנסת י. קרגמן)

1. תיקון סעיף 9

בסעיף 9 לפקודת מס הכנסה¹ אחרי פסקה (א7) יבוא:

"(ב7) קיצבת פרישה

25% מכל סכום המשתלם כקיצבה למי שפרש לגימלאות בגיל הפרישה או לשאידייו."

דברי הסבר

סעיף 9(5) לפקודת מס הכנסה קובע שקיצבה היא הכנסה החייבת במס. פירוש הדבר הוא שמי שחסך משך שנים רבות כדי לזכות בקיצבה אחרי פרישתו מן

העבודה בגיל הפרישה, או מי שהסתפק במשכורת גמול כה יחסית בהתחשב בזכותו לפנסיה תקציבית, יצטרך בבוא הזמן לשלם מדי חודש בחודשו מס הכנסה על הקיצבה המשתלמת לו. הפקודה מעניקה אמנם בסעיף 9(א7) פטור ממס הכנסה על פיצויי פיטורים, לרבות על מענק עקב פרישה, אך אין כל פטור או הקלה לגבי הקיצבה החדשה.

מטרת החוק המוצע לתקן פגם זה ולקבוע שרבע מסכום הקיצבה המשתלמת למי שפרש לגימלאה בגיל הפרישה יהיה פטור ממס.

י. הצעת חוק התיאום המודולרי, תשל"ג—1972

גירסה א'

(ב) לא יטילו השרים חובה כאמור בסעיף קטן (א) על בניינים שאינם מיועדים למגורים אלא לאחר שהתניעצו גם עם השר שמשרדו נוגע בדבר לפי דעתם, ולגבי סוגי בניינים שיפורטו בתקנות — גם לאחר התניעצות עם שר העבודה.

גירסה ב'

(ב) לא יטילו השרים חובה כאמור בסעיף קטן (א) על בניינים שאינם מיועדים למגורים אלא לאחר שהתניעצו גם עם השר שמשרדו נוגע בדבר לפי דעתם. (ג) צו לפי סעיף קטן (א) לא יחול על בנייה שהוגשה לגביה בקשה להיתר לפי פרק ה' לחוק התיכנון לפני פירסום הצו.

3. תיאום מודולרי — תנאי להיתר בנייה פורסם צו כאמור בסעיף 2, לא יינתן מיום הפירסום ואילך היתר בנייה לפי פרק ה' של חוק התיכנון לבניין או לחלק ממנו שעליהם חל הצו, אלא אם צורף לבקשה להיתר בנייה תצהיר לפי סעיף 15 לפקודת הראיות (נוסח חדש), תשל"א—1971⁴, של עורך הבקשה להיתר, שתיכנון הבנייה נעשה לפי תיאום מודולרי.

4. דין המדינה

הוראות חוק זה חלות על המדינה.

5. עונשין

המקים בניין או מבצע עבודה בבניין שלא לפי הוראות חוק זה, או שלא לפי תנאי שהותנה בהיתר לעניין תיאום מודולרי או לעניין השימוש במוצרים שמידותיהם מודולריות, וכן המוסר תצהיר לפי סעיף 3 שיש בו אמינה כוזבת, דינו — מאסר שנה אחת או קנס חמישים אלף לירות.

6. האחראים לתיכנון ולעבודה

(א) נעשתה עבודה במקרקעין בדרך או בנסיבות

1. הגדרות

בחוק זה —

"השרים" — שרי השיכון והפנים;

"חוק התיכנון" — חוק התיכנון והבנייה, תשכ"ה—1965², והתקנות לפיו;

"חוק זה" — לרבות תקנות שלפיו;

"בניין" — כמשמעותו בחוק התיכנון;

"מודול", "רכיב", "חלק מבנה" — כמוגדרים בתקן של מכון התקנים הישראלי בהתאם לסמכות מסמכו יותיו לפי חוק התקנים, תשי"ג—1953³;

"תיאום מודולרי" — שיטה לקבוע מידות בתכנון של בניינים, באמצעות מודול;

"מוצר שמידותיו מודולריות" — מוצר שמידותיו תואמות תיכנון לפי שיטה של תיאום מודולרי;

"מרכז הבנייה הישראלי" — תאגיד של העוסקים בבנייה בישראל שהוקם על פי החלטת הממשלה ונרשם כחברה ציבורית;

"עורך בקשה להיתר" — כמוגדר בתקנות לפי חוק זה.

2. סמכות להטיל חובת תיאום מודולרי

(א) השרים רשאים, לאחר התייעצות עם מרכז הבנייה הישראלי —

(1) להודיע בצו, באישור ועדת הכלכלה של הכנסת, שחובת השימוש בתיאום מודולרי תחול מתאריך פלוני ואילך על התיכנון והבנייה של בניינים או של סוג בניינים;

(2) להודיע בצו שחובת השימוש בתיאום מודולרי תחול מתאריך פלוני ואילך על סוג רכיבים או חלקי מבנה של בניינים; צו כאמור יובא לדיעת ועדת הכלכלה של הכנסת לפני פירסומו ברשומות.

¹ דיני מדינת ישראל, נוסח חדש 6, עמ' 120.

² ס"ח תשכ"ה, עמ' 307.

³ ס"ח תשי"ג, עמ' 30.

⁴ דיני מדינת ישראל, נוסח חדש 18, עמ' 421.

דו"תיהם מודולריות, לבדוק תכניות ועבודות ולערוך חקירות.

(ג) מי שהשרים הסמיכוהו לפי סעיף קטן (ב) יהיו לו כל הסמכויות הניתנות למפקח על פי הפרק החמישי לחוק הפיקוח על מצרכים ושירותים, תשי"ח-1957¹, והוראות סעיפים 30, 31, 32, 33 ו-35 לחוק האמור יחולו, בשינויים המחוייבים, לעניין תפיסת דב"ר, החזקתם וסמכות בית-המשפט לגביהם, לעניין מסירת ידיעות, תעודות, פנקסים ודוגמאות, ולעניין חובת הנחקר להשיב על שאלות ולהציג רשיון או היתר.

8. שמירת דינים

חוק זה בא להוסיף על חוק התיכנון ולא לגרוע ממנו, ובמיוחד —

- (1) לא יגרע מהוראות פרק י' לחוק התיכנון;
- (2) לא יגרע מזכותו של הרואה עצמו נפגע מסירוב הוועדה המקומית לתת היתר לפי פרק ה' לחוק התיכנון על יסוד סעיפים 2 ו-3 לחוק זה, לערור לפי הוראות הפרק האמור;
- (3) לא יגרעו סעיפים 5 ו-6 לחוק זה מהוראות פרק י' לחוק התיכנון, אך לא יינתן צו הריסה על אי קיום חוק זה בלבד;
- (4) לא יגרעו הוראות סעיף 7 לחוק זה מסמ"כ כויתיהם על מוסדות התיכנון כמשמעותם בחוק התיכנון לפקח על קיום הוראות חוק זה.

שיש בהם עבירה לפי סעיף 5, ניתן להאשים בה כל אחד מאלה:

- (1) בעל היתר לביצוע העבודה או לשימוש בתיאום המודולרי;
- (2) מי שמוטלת עליו מכוח חוק התיכנון החובה להשיג את ההיתר;
- (3) המבצע בפועל את העבודה;
- (4) עורך בקשה להיתר, האחראי לעבודה, לרבות האדריכל, המהנדס המתכנן, המהנדס האחראי לביצוע, הקבלן הראשי וסוכניהם, אך למעט עובדיהם.

(ב) לנאשם לפי סעיף קטן (א) — למעט האחראי לביצוע — תהא הגנה אם יוכיח אחת משתי אלה:

- (1) העבירה נעברה שלא בידיעתו;
- (2) הוא נקט כל האמצעים הנאותים למנוע את ביצוע העבירה.

7. ביצוע ותקנות

(א) השרים ממונים על ביצוע חוק זה והם רש"אם להתקין תקנות בכל עניין הנוגע לביצוע, לרבות החלת התיאום המודולרי וקביעת סדרי סטייה או פטור מחובת השימוש בו.

(ב) השרים רשאים להסמיך אנשים לפקח על קיום הוראות חוק זה, להיכנס לאתרי הבנייה ולבניינים שבהם נעשות עבודות המחייבות שימוש במוצרים שמי-

¹ ס"ח תשי"ח, עמ' 24.

סיכום הישיבות

- ד. שר-התיירות מ. קול הביא לקריאה ראשונה חוק שירותי תיירות, תשל"ג-1972. בוויכוח השתתפו: ש. תמיר, ד. מילמן.
- ה. שר-המסחר והתעשייה ח. בר-לב הביא לקריאה ראשונה חוק הפיקוח על מצרכים ושירותים (תיקון מס' 3), תשל"ג-1972. בוויכוח השתתפו: י. נחושתן, א. אנקוריון, י. גולן, א. שוסטק, ש. רוזן, א. לבנבראון, א. אבנרי, ש. כהן, ש. מיקוניס.
- ו. שר-הפנים י. בורג הביא לקריאה ראשונה חוק הבחירות לכנסת (תיקון מס' 3), תשל"ג-1972. בוויכוח השתתפו: ח. קורפ, ת. טובי, ש. תמיר, ש. פרידמן, א. אבנרי. שר הפנים השיב למתווכחים. הוחלט: להעביר את החוק לוועדת החוקה, חוק ומשפט.
- ז. שר-הפנים י. בורג הביא לקריאה ראשונה חוק הבחירות לכנסת (הוראות שעה), תשל"ג-1972. בוויכוח השתתפו: ת. טובי, ח. קורפ. הוחלט: להעביר את החוק לוועדת החוקה, חוק ומשפט.
- ישיבה שס"ד (י' בטבת תשל"ג - 11 בדצמבר 1972) היו"ר - י. ישעיהו; צ. צימרמן.
- א. סגן מזכיר הכנסת ש. יעקבסון הודיע על המסמכים שהוגחו על שולחן הכנסת.
- ב. שר-השיכון ז. שרף השיב על 16 שאילתות של חברי הכנסת: א. לבנבראון, ש. ארבל-אלמוזליו, ש. מיקוניס, א. ורדיגר, י. תמיר, מ. אביזהר, ג. פת, א. אבנרי.
- ג. שר-הבריאות ו. שם-טוב השיב על 10 שאילתות של חברי הכנסת: ג. פת, א. ורדיגר, ש. מיקוניס, ח. גרוסמן, ש. ארבל-אלמוזליו, י. הורביץ.
- ד. אמוראי (בשם ועדת הכספים) הביא החלטות בדבר אישור הוראות בצווי מס קנייה (סחורות ושירותים) (הטלת מס ושיעורו) (תיקונים מס' 9, 10), תשל"ג-1972; בצו תעריף המכס והפטור (תיקון התוספת) (תיקון מס' 13), תשל"ג-1972; בצו שעת חירום (שיעור תשלום חובה) (תיקון מס' 13), תשל"ב-1972.
- הוחלט: לקבל את ההחלטות.

- ישיבה שס"ה (ז' בטבת תשל"ג - 12 בדצמבר 1972)**
 היו"ר - י. ישעיהו; ט. סנהדריא.
- א. הכנסת התייחדה עם זכרו של יושב-ראש הכנסת לשעבר קדיש לוז ז"ל במלאת שבעה לפטירתו. יושב-ראש הכנסת י. ישעיהו, שר-החקלאות ח. גבתי וחברי-הכנסת י. סרלין העלו על נס את אי-שיותו, פעליו ודרך חייו.
- ב. מזכיר הכנסת נ. לורך הודיע על המסמכים שהוגחו על שולחן הכנסת.
- ג. השר לקליטת העלייה נ. פלד השיב על 8 שאלות של חברי הכנסת: מ. שחל, ב. צ. קשת, ג. פת, מ. אביזוהר, ש. לורנץ, א. ורדיגר, ד. מילמן.
- ד. שר-העבודה י. א. אלמוגי השיב על 13 שאלות של חברי הכנסת: ד. עובדי, מ. אביזוהר, מ. נסים, ת. טובי, א. ורדיגר, י. תמיר, ש. כהן, א. לבנבראון, ש. ארכלי-אלמוליו, ש. מיקוניס, ח. גרוסמן.
- ה. בהמשך הדיון על חוק הפיקוח על מצרכים ושירותים (תיקון מס' 3), תשל"ג-1972, קריאה ראשונה, השיב שר-המסחר והתעשייה ח. בר-לב למתווכחים.
- הוחלט: להעביר את החוק לוועדה שתיקבע על-די ועדת הכנסת.
- ה. י. גולדשמידט (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט) הביא לקריאה שנייה חוק המקרקעין (תיקון מס' 2), תשל"ג-1972.
- הוחלט: לקבל את החוק.
- ו. שר-העבודה י. א. אלמוגי הביא לקריאה ראשונה חוק התגמולים לנפגעי פעולות איבה (תיקון), תשל"ג-1972. בוויכוח השתתפו: א. שוסטק, ד. זכין, ש. ארכלי-אלמוליו, נ. אליעד. שר העבודה השיב למתווכחים.
- הוחלט: להעביר את החוק לוועדת העבודה.
- ז. שר-העבודה י. א. אלמוגי הביא לקריאה ראשונה חוק שירות מילואים (תגמולים) (תיקון מס' 7), תשל"ג-1972. בוויכוח השתתפו: ד. זכין, י. בן-מאיר, ש. תמיר, ש. מיקוניס. שר העבודה השיב למתווכחים.
- הוחלט: להעביר את החוק לוועדת העבודה.
- ישיבה שס"ו (ח' בטבת תשל"ג - 13 בדצמבר 1972)**
 היו"ר - מ. זר; מ. ביבי.
- א. א. אנקוריון (יו"ר ועדת הכנסת) הודיע על חילופי גברי בוועדות הכנסת.
- ב. שר-הבטחון מ. דיין השיב על 24 שאלות של חברי הכנסת: א. לבנבראון, ש. לורנץ, י. תמיר, ת. טובי, מ. בן-פורת, ד. זכין, א. כץ, ש. תמיר, ז. שובל, ג. פת, ש. כהן, מ. שחל, ש. מיקוניס, א. אבנרי, צ. צימרמן.
- ג. ש. כהן הגיש הצעת חוק ביטול הארכת השירות הסדיר, תשל"ב-1972. שר-הבטחון מ. דיין השיב להצעה. ש. כהן השיב לדבריו. שר הבטחון חזר והשיב לו.
- הוחלט: להסיר את הצעת החוק מסדר-היום.
- א. אבנרי מסר הודעה בדבר הימנעותו סיעתו מהצבעה.
- ב. מ. אביזוהר הגיש הצעה לסדר-היום בדבר מדיניות הממשלה ופעולותיה בשטחים יהודה, שומרון ועזה. שר-הבטחון מ. דיין השיב להצעה. א. לבנבראון הציע לא לכלול את העניין בסדר-היום.
- הוחלט: לקיים דיון על הנושא במליאת הכנסת.
- מ. בגין, א. אבנרי, ש. מיקוניס מסרו הודעות בדבר הימנעות סיעותיהם מהצבעה.
- ה. י. קרגמן הגיש הצעת חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (פטור חלקי של קיצבאות), תשל"ב-1972. סגן שר האוצר צ. דינשטיין השיב להצעה.
- הוחלט: להעביר את הצעת החוק לוועדת הכספים.
- ח. לדאוג הגיש הצעה לסדר-היום בדבר החלטה אנטי-ישראלית בעצרת האו"ם. השר גלילי השיב להצעה. א. אבנרי הציע לא לכלול את העניין בסדר-היום.
- הוחלט: להעביר את הנושא לוועדת החוץ והבטחון.
- ש. תמיר מסר הודעה בדבר הימנעות סיעתו מהצבעה.
- ע. אמוראי הגיש הצעה לסדר-היום בדבר ההתפתחויות בתשלובת ערד. שר-הפיתוח ח. גבתי השיב להצעה.
- הוחלט: להעביר את העניין לוועדה שתיקבע על-די ועדת הכנסת.
- ה. א. שכטרמן (יו"ר ועדת הכלכלה) הביא לקריאה שנייה חוק התיאום המדולר, תשל"ג-1972. שר-השיכון ז. שרף ביקש להצביע על החוק גם בקריאה שלישית אף-על-פי שבסעיף אחד של החוק היו שתי גרסאות.
- הוחלט: לקבל את החוק.